

NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ
INFORMACIJOS IR
PARAMOS CENTRAS

**SAVIVALDYBIŲ IR NEVYRIAUSYBINIŲ
ORGANIZACIJŲ PARTNERYSTĖ**

Vilnius
2001

Projektą „Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo stiprinimas“, vykdomą Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) bei Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS (Lenkija), remia

PHARE Partnerystės programa

Europos Bendrijos nuomonė nebūtinai sutampa su šio leidinio autoriaus nuomone.

Turinys

Ižanga	4
Arūnas Kučikas. Didieji lūkesčiai	6

I. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

Zbigniewas Wejcmantas. Vietos valdžios institucijų bendradarbiavimas su nevyriausybiniėmis organizacijomis – galimybės ir barjerai	13
Zbigniewas Wejcmantas. Nevyriausybinių organizacijų dotacijos ir sutartys. Lenkijos pavyzdys	19
Algirdas Augustaitis. Nevyriausybinių organizacijų (NVO) panaudojimas valstybės ar savivaldybės funkcijoms įgyvendinti	31
Zbigniewas Wejcmantas. Kaip kurti efektyvią nevyriausybinių organizacijų partnerystę	56

II. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

Alytaus miestas	81
Klaipėdos miestas	83
Marijampolė	86
Mažeikių rajonas	89
Plungės rajonas	91
Šiaulių miestas	92
Šilutės rajonas	94
Telšių rajonas	98
Ukmergės rajonas	101
Utenos rajonas	103
Vilniaus miestas	105

III. Lietuvos nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimą reglamentuojantys dokumentai

Alytaus miestas	109
Kauno miestas	118
Kelmės rajonas	122
Klaipėdos miestas	130
Marijampolė	143
Mažeikių rajonas	150
Šiaulių miestas	158
Telšių rajonas	172
Vilniaus miestas	180

IŽANGA

Projektas „Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystė“ užgimė kaip Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (NIPC) bei Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS (Lenkija) vaisingo bendradarbiavimo tąsa.

Dar 1997 metais lenkų kolegų pavyzdžio ir patirties įkvėpti ėmėme skatinti didesnių ir aktyvesnių miestų ar rajonų nevyriausybinių organizacijų tarpusavio glaudesnę bendravimą, inicijuojame pastangas formalizuoti, teisės aktais apibrėžti NVO ir savivaldybių santykius, visų pirma finansavimo, taip pat NVO pripažinimo, atstovavimo srityse.

Per kelerius pastaruosius metus pavieniai sėkmingi precedentai išsiliejo į ištisą judėjimą, tapo savotiška paradigma – atsirado daugiau regioninių ir vietinių NVO centrų, koalicijų, tarybų, savivaldybėse imta skirti pareigūnus, atsakingus už ryšius su NVO; pradėjo veikti mišrios darbo grupės ir komisijos, įtraukiančios visuomenininkus į politinių sprendimų priėmimą.

Prieš pat 1998 metų Kalėdas gavome džiugią naujieną, kad bendras NIPC ir BORIS projektas laimėjo konkursą Europos Sąjungos PHARE Partnerystės programos paramai gauti. Remdamiesi Lenkijos kolegų patirtimi per dvejus metus įsipareigojome bent šešiolikoje Lietuvos miestų ir rajonų surengti nevyriausybinių organizacijų atstovų ir savivaldybių tarnautojų susitikimus, diegti Lenkijoje plačiai taikomą ilgalaikio NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo modelį, bent aštuoniuose miestuose sukurti ar pagerinti bendradarbiavimo reglamentuojančius teisinius aktus.

Projekto metu vyko NVO atstovų diskusijos ir susitikimai su savivaldybių pareigūnais Utenoje, Telšiuose, Marijampolėje, Vilniuje, Šiauliuose, Klaipėdoje, Kaune, Alytuje, Mažeikiuose, Plungėje, Kelmėje, Šilutėje, Ukmergėje, Šakiuose, Visagine, Anykščiuose, buvo organizuotos dvi konferencijos, surengti du mokymai bendradarbiavimo iniciatoriams. Dvylika projekto dalyvių turėjo galimybę susipažinti su Lenkijos nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo patirtimi mokomojo vizito Lenkijoje metu.

Vienas iš projekto rezultatų – šis leidinys. Jame pateikiami teoriniai modeliai ir praktiniai metodiniai patarimai, atspindėti projekto metu išplėtos nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendravimo ir partnerystės sektini pavyzdžiai, pateikti Lietuvos savivaldybių teisės aktų pavyzdžiai.

Tikimės, ši knyga bus naudingas žinių šaltinis savivaldybių politikams, regioninės plėtros specialistams, nevyriausybinių organizacijų aktyvistams ir bendruomenių lyderiams, visiems, besidomintiems pilietinės visuomenės tolydžia plėtra, ypač vietos lygmeniu.

Linkime, kad knygoje sukaupta medžiaga ne tik pateiktų atsakymus į praktinius klausimus, su kuriais susiduria NVO ir savivaldybių

bendradarbiavimo iniciatoriai, bet ir paskatintų naujas partnerystės iniciatyvas. Juolab, kad susidomėjimą NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo modeliu regime vis naujuose miestuose – Joniškėje, N. Akmenėje, Zarasuose, Širvintose, Tauragėje, Raseiniuose, Molėtuose, Šalčininkuose, Druskininkuose, Jurbarko, Neabejoju, kad pagrindiniais bruožais toks bendradarbiavimas taps įmanomas ir didžiųjų miestų seniūnijų lygmeniu.

Galų gale, čia derėtų paminėti, kad LR Seimo Socialinių reikalų ir darbo komiteto iniciatyva pradėtame svarstyti Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo projekte nurodoma, kad savivaldybėse turėtų būti skirtos NVO politikos klausimus kuruojančios institucijos ar pareigūnai, tvirtinama NVO finansavimo iš savivaldybių biudžeto tvarka bei numatoma galimybė kurti patariamąsias institucijas NVO klausimais, užtikrinančias nevyriausybinių organizacijų dalyvavimą savivaldybės politikos nevyriausybinių organizacijų klausimais rengime ir įgyvendinime.

Nujausdami, kad patikimas NVO ir savivaldybių bendradarbiavimas bus dar svarbesnis, įsisavinant Europos Sąjungos Struktūrinių fondų, SAPARD ir kitų šaltinių lėšas, viliamės, kad prasidėję partnerystės procesai plėsis bei stiprės.

Naudodamasis proga, noriu nuoširdžiai padėkoti projekto partneriams, bendradarbiams ir kolegoms: Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS (Lenkija) prezidentui Pawełui Jordanui, BORIS direktoriui Zbigniewui Wejcmalui, NIPC programų vadybininkei Vytenei Pivoraitei, ekspertams Arūnui Kučikui, Algirdui Augustaičiui, taip pat visam būriui žmonių, kurių dėka buvo sustiprintas NVO ir savivaldybių bendradarbiavimas įvairiuose Lietuvos miestuose – Linai Ivoninienei (Alytus), Elvyrai Lasskajai (Anykščiai), Ugniui Savickui (Kaunas), Alvydui Geštautui (Kelmė), Vytautui Valevičiui (Klaipėda), Audronei Liesytei (Klaipėda), Martinui Žaltauskui (Klaipėda), Vidai Daugėlienei (Marijampolė), Adolfinai Blauzdžiūnienei (Marijampolė), Loretai Rubežienei (Mažeikiai), Aušrai Višnevskienei (Mažeikiai), Vitui Girdauskui (Šakiai), Joanai Lidijai Pranienei (Šiauliai), Jonui Tručinskui (Šiauliai), Dariui Malakauskui (Šiauliai), Ramūnui Markauskui (Šiauliai), Lionginai Juozaitienei (Šiauliai), Daliai Užpelkienei (Šilutė), Ritai Vargalytei (Telšiai), Vidai Urnikienei (Telšiai), Rasai Vičkačkienei (Telšiai), Linai Sabaliauskienei (Ukmergė), Klaudijai Stepanovai (Ukmergė), Jolitai Umbrasienei (Utena), Gintautui Vaitkevičiui (Plungė), Žilvinui Abaravičiui (Vilnius), Eglei Rimšaitėi (Vilnius), Irinai Kuznecovai (Visaginas) bei visiems, kurie prisidėjo prie šio projekto sėkmės.

Už paramą dėkojame projekto rėmėjams – PHARE Partnerystės programai bei Charleso Stewarto Motto fondui.

Sėkmės Jums!

Vaidotas Ilgius,
*Nevyriausybinių organizacijų
informacijos ir paramos centro direktorius*

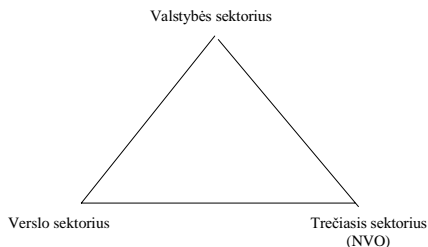
DIDIEJI LŪKESČIAI

Modernizuodamasi Lietuva išgyvena gilių socialinių ir kultūrinių permainų, virstančių krizėmis, laikotarpį. Kad gyvenimas taptų normaliu, nepakanka garsiai pareikšto noro būti priimtiems į Europos Sąjungą ir NATO, reikia dar įvykdyti esmines reformas šalies teisinėje, administracinėje, ūkinėje ir kitose srityse. Akivaizdu, kad didžiausią nerimą ir neapibrėžtumą kelia valstybėje ir visuomenėje vykstantis decentralizacijos procesas, valstybės valdžios bei dviejų neseniai atsiradusių, pelno bei piliečių iniciatyvos sektorių galių ir atsakomybės perskirstymas.

Ko mes siekiame?

Kiekviena demokratinė visuomenė savo gerovę ir plėtrą grindžia trijų banginių principu. Tai:

- laisvoji rinkos, kuriai atstovauja verslo sektorius,
- demokratiškai išrinkta valdžia, kurios atstovai yra parlamentarai ir vykdomosios valdžios institucijų ir įstaigų darbuotojai, bei c) savanoriškos piliečių institucijos. Pastarojoje dalyje, kuri nesaisto savęs su naudos sau siekimu, sutinkame nevyriausybinės organizacijas.

Tarptautinėje kalboje tapo priimta nevyriausybinės organizacijas vadinti *trečiuoju sektoriumi*. Pirmasis ir antrasis sektoriai, tai valstybės valdžia ir verslo organizacijos, siekiančios pelno sau. Pelno nesiekiančios organizacijos - tai privačios įregistruotos grupės, nesiekiančios pelno ir nepavaldžios valstybės struktūroms, - yra trečiasis šio visuomenę vaizduojančio trikampio kampas. Nevyriausybinėms organizacijoms būdinga:

- Telkti piliečius į asociacijas, skatinti juos prisiimti asmeninę ir bendruomeninę atsakomybę už savo, savo artimiausios aplinkos bei visuomenės reikalus;
- Efektyviai, kokybiškai ir su mažesnėmis nei valdžios institucijų

sąnaudomis spręsti problemas bei teikti kvalifikuotas paslaugas;

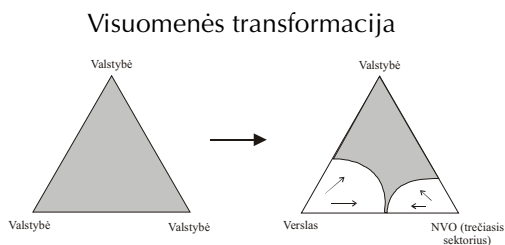
- Nuolat atstovauti savo narių ir visuomenės grupių interesams, daryti įtaką valdžios sprendimams.

Šiuolaikinė visuomenė, vaizduojama kaip trikampis, kurio kampai būtų vienas su kitu susiję sektoriai, kurie bendradarbiaudami atlieka savąsias užduotis. Tai patvirtina logika ir patirtis modernių valstybių, kuriose šis bendradarbiavimas yra sena istorija, taip pat ir nuolat analizuojamas reiškinys.

Ką paveldėjome?

Norint sėkmingiau reformuoti valstybės ir visuomenės struktūras bei kuo greičiau sukurti vakarietišką visuomenę, būtina atsigręžti atgal ir aptarti prieš gerą dešimtmetį atmestą sistemą, kurios įtaka vis dar stipriai veikia mūsų mąstymą ir veiklą.

Remdamiesi trijų sektorių struktūra ir taikydami ją sovietinės visuomenės modeliui, galime daryti tam tikras įžvalgas.

- Sovietinėje visuomenėje aiškiai dominavo valstybės valdžios sektorius, visas viešasis gyvenimas buvo režimo reglamentuojamas, paliekant individui ar individų grupei tik ribotą savarankiškos veiklos laisvę ir tai tik tada, jei tokia veikla nekėlė kritiškų klausimų sistemos veikimo atžvilgiu. Ūkio augimą lėmė planavimas, o produktų ir paslaugų kiekybę ir kokybę turėjo užtikrinti valstybės, o ne rinkos sąlygomis veikiančios įmonės. Privati iniciatyva siekiant asmeninio pelno buvo netoleruojama. Darbo vietų kūrimas buvo ne tiek priemonė, kiek tikslas pats savaime.
- Trečiasis sektorius buvo suprantamas kaip „valdžios rankų prailginimas“. Visuomeninės organizacijos veikė daugiausiai kultūros ir sporto srityse, profsąjungos, kūrybinės bendrijos, vaikų ir jaunimo organizacijos, (pionieriai ir komjaunimas) telkusios žmones, organizavusios laisvalaikio užimtumą, siekė pagrindinio tikslo – ugdyti tarybinį pilietį. Šias organizacijas steigė, kontroliavo ir finansavo valstybės valdžia.

Suprantama, kad išsamesniam sovietinės sistemos aptarimui reikėtų skirti kur kas daugiau laiko ir vietos. Čia apsiribojome tik keletu aspektų, kurie ilgainiui išryškėjo kaip totalitarinių sistemų visuomenėms būdingos ydos, tai ir privačios iniciatyvos, kūrybiškumo ir laisvai priimtoms atsakomybės už save ir visuomenę stoka, ir net sąmoningas savarankiškos individų raiškos viešojo gyvenimo erdvėje slopinimas.

Valdymo decentralizavimas dalijantis atsakomybe su piliečiais už bendruosius reikalus

Devinto dešimtmečio pabaigoje, ypač Sąjūdžio metu nusiritusi pilietinių iniciatyvų banga, sujudino daugelį žmonių, sutelkė juos bendram tikslui ir aktyviai veiklai, stipriai sudrebindama oficialiosios, primestos valdžios dominavimą. Tačiau atsikračius komunistų valdymo ir pradėjus savarankiškai spręsti visos šalies ir vietos bendruomenių reikalus, paaiškėjo, kad, surengus laisvus rinkimus ir išsirinkus savo valdžią, viešasis administravimas iš karto nepagerėjo, o socialinė įtampa vis augo. Aptardami mus dominančius aspektus pastebėsime, kad:

- Naujoji krašto valdžia, kaip ir visa visuomenė, turėjo romantišką, šiek tiek naivoką ateities viziją, ypač stokojo priimtų sprendimų įgyvendinimo patirties. Iškilus didesniems nesutarimams, griebdavosi išmoktų situacijos valdymo būdu: pasinaudojant turima valdžia, šalinti iš viešojo veikimo nepanašius į save. Valdžios sektorius po trumpalaikio atsivėrimo piliečių įtakai atitrūko ir nutolo nuo savo rinkėjų.
- Kita vertus, politikai, siekdami sumažinti valstybės atsakomybę ir perleisti ūkio sektorių privačiai iniciatyvai, pradėjo valstybės turto privatizaciją. Iniciatyvūs verslininkai netruko atsiliepti ir, konkuruodami leistiniais bei neleistiniais būdais, didino pelno sektoriaus teritoriją, plėtojo laisvąją rinką.
- Ženklaus pasikeitimai įvyko visuomeninės veiklos sektoriuje: pirmiausia išnyko labiausiai su buvusia ideologija susijusios organizacijos, tokios kaip pionieriai ir komjaunimas. Stiprius sukrėtimus patyrė profsąjungos, kūrybinės sąjungos, kurioms reikėjo surasti savo vaidmenį pasikeitusioje situacijoje. Siaučiant privatizacijos procesams, sunyko buvusios pionierių stovyklos, poilsio namai, buvo uždaryti privatizuotų gamyklų kultūros ir sporto centrai, visiškai sumenko buvusių kolūkių kultūros namai, bibliotekos. Nors tuo pat metu atsikūrė prieškarinio Lietuvoje veikusios organizacijos ir steigėsi tarptautinių organizacijų skyriai, kilo naujos iniciatyvos, ėmė laisvai reikštis tikėjimo bendruomenės, tačiau visuomeniniame sektoriuje siautė chaosas, konkurencija ir siekis pažinčių valdžioje dėka užsitikrinti finansinę paramą veiklai.

Valstybės valdžia pusiau sąmoningai siekė sumažinti savo įtaką viešajame gyvenime ir užleisti vietą privačiai iniciatyvai, atsitraukti iš individo ir bendruomenės aplinkos, suteikiant pastariesiems galimybę prisiimti atsakomybę ir patiems ar su valdžios institucijomis drauge ieškoti išeities iš aštrėjančių problemų rato.

Tačiau, jei žmonių, norinčių pasinaudoti iniciatyvos laisve ir galimybe uždirbti, pelno sektoriuje nereikėjo ilgai įkalbinėti, ypač tai pasakytina apie jaunąją kartą, tai pilietinis sektorius gana greitai susidūrė su dideliais sunkumais. Visų pirma, įtvirtinus valstybinę nepriklausomybę, pasirodė, kad dauguma piliečių nėra pajėgūs „pakelti“ tiek daug laisvės. Susilpnėjusi valdžios įtaka ir beveik dingęs socialinis saugumas sukėlė nusivylimą, panišką baimę ir net agresiją. Pasijutę apleisti, žmonės bandė užsitikrinti nors vis labiau mažėjančią, bet įprastą valdžios paramą, nesumodami, kaip pasirūpinti bent pačiais paprasčiausiais savo poreikiais (pvz., laisvalaikio organizavimu, kaimynystės stiprinimu, pagalba patekusiame į bėdą, pasidalijimu patirtimi ir informacija). Kita vertus, norint imtis iniciatyvos, reikia turėti dalyvavimo viešajame gyvenime, bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių, šiek tiek lėšų (susirinkimams, informacijos perdavimui, veiklos koordinavimui ir t. t.) ir pakankamai laisvo laiko.

Paaiškėjo, kad piliečių aktyvumui ir atsakomybei paskatinti neužtenka vien tik jiems netrukdyti, tačiau būtinos ilgalaikės sutelktos pastangos, papildomos investicijos ir lanksčios, piliečių pasitikėjimą ugdančios bei juos bendrai veiklai sutelkiančios nevyriausybinės organizacijos, suteikiančios galimybę piliečiams patiems pasirūpinti savo reikalais.

Ne vien pelno, bet ir pilietinio sektoriaus stiprinimas, palankių sąlygų nevyriausybinių organizacijų veiklai sudarymas ir bendradarbiavimas su jomis, leistų valstybei decentralizuoti valdymą ir sumažinti jo išlaidas, pasidalyti su visuomene socialinės atsakomybės našta, greičiau bei sėkmingiau sukurti vakarietišką, demokratinę visuomenę.

Subsidiarumas – moralinės tvarkos pagrindas

Visuomenės modernizavimo procese pastebimi neapibrėžti ir dažnai net priešiški tradicinių valdžios institucijų ir viešąją veiklą pradėjusių nevyriausybinių organizacijų santykiai. Reikia aiškiau suvokti ir pagrįsti skirtingų sektorių institucijų bendradarbiavimo prasmę: kodėl ir kaip tradicinės valdžios institucijoms dalytis atsakomybę su piliečių iniciatyvomis, kad būtų užtikrintas visuomenei reikalingo socialinio saugumo bei teikiamų paslaugų minimumas. Stebuklingų receptų nėra, todėl prasminga kalbėti apie principus.

Modernios visuomenės jau seniai įgyvendino ir toliau stiprina aksioma tapusį teiginį, kad labiausiai asmenį formuoja artima aplinka, kurioje asmuo

gimsta, bręsta, įgyja bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžių, įgauna pirmąją gyvenimišką patirtį, ugdomi pagrindines vertybes. Taip yra todėl, kad artimą aplinką asmuo gali pats paveikti ir keisti, o kas svarbiausia – gana greitai matyti savo veiklos rezultatus. Tai stiprina asmenų ir grupių motyvaciją veikti, suteikia pasitikėjimo savimi ir kitais, leidžia mokytis iš patirties, vis labiau pažįstant autentišką tikrovę, jos tobulinimo galimybes bei tų galimybių ribas. Visi suminėti veiksniai veda į vieną tikslą – atsakomybės už save ir savo aplinką (šeimą, bendruomenę) prisiėmimą.

Teisingesnį skirtingos galios struktūrų atsakomybės pasidalijimą apibrėžia subsidiarumo principas, kuris teigia individo ar pirminių socialinių darinių (šeimos, bendruomenės, savivaldybės ir t. t.) pirmumą prieš didesnius ir galingesnius darinius prisiėmiant atsakomybę ir sprendžiant problemas. Paprasčiau tariant, visi klausimai, kuriuos gali išspręsti atskiras individas ar individų grupė, turi būti palikti jų atsakomybei. Bet koks stipresnės institucijos įsikišimas sąlygoja individo ar individų grupės pareigos ir atsakomybės, bei atsiradusios motyvacijos veikti sumažėjimą. Subsidiarumo principas taip pat įpareigoja stipresnę instituciją, mūsų atveju, valdžios struktūras, teikti pagalbą individui ar grupei, jei ši nėra pajėgi pati susidoroti su jai tekusiomis užduotimis. Pagalba yra teiktina tik tikslingai stiprinant individą ar pirminę instituciją savarankiškai veiklai, kad ji „atsitotų ant kojų“, o ne „prijaukinant“ pagalbos gavėjus prie pagalbos teikėjų.

Subsidiarumo principo suvokimas ir įgyvendinimas gali veiksmingai prisidėti prie greitesnės mūsų valstybės ir visuomenės modernizacijos, decentralizacijos, kitaip sakant, atsakomybės už bendruosius reikalus tarp valdžios ir bendruomenės pasidalinimo. Svarbu pažymėti, kad subsidiarumo principu įgyvendinami decentralizacijos procesai gali duoti teigiamą rezultatų. Kad būtų išvengta destruktivaus socialinio nesaugumo jausmo, o individai ir bendruomenės motyvuotos reformoms, svarbu siekti skirtingų didžiųjų institucijų (seniūnijų, savivaldybių, vyriausybės) ir skirtingos prigimties organizacijų (nevyriausybinų organizacijų, religinių bendrijų) bendradarbiavimo.

Modernizacijos procese kylančios problemos

Jau dabar galime įvertinti pirmąją valdžios institucijų ir nevyriausybinų organizacijų bendradarbiavimo patirtį. Nevyriausybinų organizacijų laikysenai būdinga:

- Per didelis savo vaidmens ir galimybių sureikšminimas bei jėgų pervertinimas;

- Skubėjimas prisitaikyti prie finansinę paramą teikiančių institucijų prioritetų;
- Valios veikti pagal savo pašaukimą stoka, vedanti į ribotumą ir stagnaciją;
- Organizacijų bendradarbiavimui reikalingos motyvacijos ir supratimo stoka;
- Nevyriausybinių sektoriaus analitikų bei profesionalų stygius.

Valstybės sektoriui būdinga:

- Per didelis noras nevyriausybinių organizacijų rankomis išspręsti sudėtingas socialines problemas;
- Neadekvatūs rezultatų kiekybės ir kokybės atžvilgiu reikalavimai;
- Nelankstumas bendradarbiaujant su nevyriausybėmis organizacijomis, pavojingas abipusis susisaistymas bei paramos teikimo tolydumo stygius;
- Nepakankamas partnerių įtraukimas į veiklos ir paslaugų planavimo bei sprendimų priėmimo procesą, nesugebėjimas identifikuoti atitinkamoje srityje pilietiniam sektoriui atstovaujančias organizacijas ar jų junginius.

Rezultatyvus galių ir atsakomybių per(s)iskirstymas, valstybės ir pilietinio sektorių bendradarbiavimo gerinimas, taip pat ir socialinio saugumo bei kokybiškų paslaugų bendruomenei užtikrinimas galimas tik nuolatinės partnerių (sektorių) komunikacijos kontekste. Tam reikalingos bendravimą ir bendradarbiavimą užtikrinančios struktūros, pagrįstos aiškiais principais ir abipusiais įsipareigojimais, taip pat aiškiai apibrėžtos informacijos mainų, konsultavimosi ir finansinės paramos teikimo procedūros. Būna tikėtis, kad šiuo metu diskutuojamas Nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatymo projektas ženkliai sustiprins viešojo ir pilietinio sektorių bendradarbiavimą ir pagreitins Lietuvos visuomenės modernizaciją bei kokybišką socialinės atsakomybės per(s)iskirstymą.

II. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

VIETOS VALDŽIOS INSTITUCIJŲ BENDRADARBIAVIMAS SU NEVYRIAUSYBINĖMIS ORGANIZACIJOMIS – GALIMYBĖS IR BARJERAI

*Zbigniewas Wejcmantas,
Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS direktorius*

Šiuolaikiniai savivaldos standartai

Pagal įstatymus bendruomenės savivalda sudaroma remiantis įstatymu, o gyventojai jai priskiriami. Pagal Lenkijos įstatymus pilietis priklauso konkrečiai bendruomenei pagal savo gyvenamąją vietą. Apie savivaldos bendruomenės teritorinį pobūdį liudija ir sąlygos, kurias reikia įvykdyti, kad būtų duotas sutikimas sudaryti naują valsčių. Ji turi būti vienalytė pagal gyvenamąją vietą ir erdvę, o visuomenės ir ūkio ryšiai privalo užtikrinti viešųjų uždavinių vykdymą. Ši bendruomenės priklausomybės forma yra susijusi su koncepcija, pagal kurią valsčius yra atsakingas už piliečiams teikiamas paslaugas, o jų mokami mokesčiai jam sugrįžta per valsčiui teikiamas paslaugas.

Lenkijos provincijos valdžia realiai yra vienintelis vietos bendruomenėje veikiantis subjektas. Savo užduotimis ji nenoriai dalinasi su kitais visuomenės gyvenimo partneriais: su šeimomis, neformalų grupėmis arba visuomeninėmis organizacijomis (netgi daugiau – valsčius dažnai nemato reikalo ir neranda galimybių ilgą laiką remti tokią iniciatyvą). Tačiau šios užduotys vykdomos gana nekokybiškai, nes trūksta personalo ir nėra alternatyvių vykdytojų (pvz., nevyriausybinių organizacijų). Nėra ir „spaudimo“ grupių, kurios - kaip kad didesniuose miestuose, atstovautų klientų interesams. Galima teigti, kad vietos valsčius yra tam tikra prasme išskirtinis gyventojų poreikių tenkinimo sferoje: kultūros poreikių - valsčiaus kultūros įstaigose, socialinių – socialinės paramos centruose, edukacijos - mokyklose.

Šioje situacijoje reikėtų klausti, koks yra vietos valdžios veiklos vaidmuo ir tikslai. Pagrindinis tikslas – *užtikrinti ir sudaryti galimybę gauti paslaugas, atitinkančias šios bendruomenės poreikius, t.y.:*

- Užtikrinti pagrindinių paslaugų realizavimą
- Plėsti paslaugų realizavimo metodus ir gauti informaciją apie naujus poreikius
- Užtikrinti paslaugų teikimo sistemos patikimumą

Tam tikra savivaldos tradicija, beje, įteisinta juridiskai, nurodo pagrindines sferas, kuriose vietos valdžia turi veikti piliečių labui. Jai priklauso pareiga palaikyti tam tikro lygio gyventojų gyvenimo kokybę, plėsti visuomeninę ir socialinę veiklą

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

gyventojų labai bei užtikrinti viešąją tvarką. Savivalda privalo vykdyti savo užduotis, koreguodama valsčiaus plėtrą. Valdžios institucijų pasirinktas valsčiaus plėtros modelis daugiausiai priklauso nuo valsčiaus dydžio ir jo vietos, nuo objektyvių kultūros ir ūkio veiksnių bei nuo piliečių aktyvumo, siekiant paveikti valdžios veiksmus ir naudojant įprastinius tokio poveikio metodus.

Pagal socialinę pagalbos nuostatą, įvardintą Konstitucijoje, teikti paramą piliečių organizacijoms (neformalų, savitarpio pagalbos grupių ir kitų nevyriausybinių sektoriaus veiklos grupių) teisiškai įpareigotos savivaldos institucijos. Paramos (subsidiarios pagalbos) sąvoka remiasi nuostata, kad veikla turi būti vykdoma tose vietose, kur ji veiksmingiausia ir efektyviausia. Šitaip suvokiama paramos taisyklė nubrėžia viešųjų valdžios institucijų ribas, kurių ji, vykdydama savo funkcijas, neturėtų peržengti, kai susiduria su besiorganizuojančių ir aktyvių piliečių bendruomene. Tai yra būdas kurti tikrą demokratiją ir būdas, leidžiantis gyventojams realiai dalyvauti valdyme bei prisiimti dalį atsakomybės už savąją vietos bendruomenę.

Tačiau vietos grupių ir organizacijų poveikis savivaldos organams realiai sunkiai pasiekiamas.

Pakanka pasižiūrėti į vietos savivaldos organizacijos biudžetą bei vietos valdžios sprendžiamų problemų apimtį ir tampa aišku, kaip toli dar esame nuo paramos nuostatos pritaikymo. Kaip tik dėl to vietos valdžios organai yra veikiami rutinos, neatsižvelgiama į tikruosius gyventojų poreikius ir skiriama nepakankamai dėmesio savivaldybės teikiamų paslaugų kokybei. Labai dažnai miesto valdžios iniciatyva, atitinkanti teisės reikalavimus ir administravimo procedūras, sutinkama nepalankiai, nes piliečiams atrodo, jog tai dar vienas valdžios garbės troškimo ir pasipūtimo požymis, neleidžiantis matyti tikrųjų bendruomenės poreikių.

Atrodė, kad po savivaldos reformos vietos valdžios organai taps naujo piliečių sąjūdžio sąjungininkais. Tačiau tai neįvyko, nors teritorijoje gyvenančių žmonių teisė priimti vietinės reikšmės sprendimus yra labai artima pilietinės visuomenės idėjai. Iš senos sistemos paveldėti didžiuliai trūkumai, nepasiruošę savivaldos valdininkai sukūrė situaciją, kurioje savivaldybė savo pirmuoju laikotarpiu nebuvo ta valdžia, kuri padėtų atgimti pilietinei visuomenei. Pagalba buvo trumpalaikė – atskirų organizacijų finansavimas, bet ne demokratinės bendradarbiavimo procedūros ruošimas.

Tačiau negalima manyti, kad už bendradarbiavimo stoką yra atsakinga vien viešoji administracija. Galima įsivaizduoti, kaip sunku buvo piliečiams suvokti, kad nuo jų irgi kai kas priklauso, kad jų aktyvumas yra pageidautinas. Piliečių savitarpio organizacijų tradicijos stoka sudarė tokią padėtį, kad pirmaisiais metais pasireiškė daug silpnų projektų, funkcionavusių maždaug vienerius metus. Savitarpio pagalba išgyveno kiekybinės plėtros apogėjų, tačiau niekas nemąstė strategiškai apie savivaldybės ir nevyriausybinių sektoriaus

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

bendradarbiavimą. Organizacijos buvo jaunos ir nepasitikėjo valdžia, be to, jose dominavo visuomeninis darvinizmas – „išlošia geriausias“, o ne noras užmegzti kontaktus su kitais.

Bendradarbiavimo stokos barjerai egzistuoja iš abiejų pusių, negalima kaltinti partnerių piktavališkumu. Bendradarbiavimas dažnai nevyksta dėl to, kad vienas nepažįsta kito. Tai pasakytina ir apie viešojo ir nevyriausybinių sektoriaus skirtumus:

Nevyriausybinių sektorių apibūdinimas:

- Atskiros nepriklausomos organizacijos;
- supaprastinta, nehierarchinė struktūra;
- įvairūs finansų šaltiniai;
- veikla, tiesiogiai išplaukianti iš žmonių poreikių;
- nevaržoma procedūrų ir taisyklių veikla;
- labai elastingi taikomieji metodai.

Viešąjį sektorių apibūdinimas:

- hierarchinė struktūra;
- vienas, pastovus finansų šaltinis;
- veiklos procedūra, sekanti iš teisės aktų ir reikalavimų;
- neelastingi taikomieji metodai;
- nedidelė permainų galimybė tiesiogiai žemesniajame lygyje.

Jeigu įvertintume sektorių skirtumus, daugeliu atvejų nereikėtų stebėtis elgsena ir netipinėmis veiklos formomis. Aistringas nevyriausybinių organizacijos veikėjas degančiomis akimis reikalauja iš valdžios valdininko pinigų, ir tai nedelsiant, nepaisant administravimo reikalavimų, kuriais privalo vadovautis šis valdininkas, nes jam tai svarbiau už teisingą reikalą, kurį pasišovė spręsti aktyvistas.

Deja, netgi palankiausiai nusiteikęs valdininkas ne visada gali padėti. Žinoma, egzistuoja antroji medalio pusė, kuomet savivaldybės darbuotojai neskuba mokėti pažadėtus ir organizacijos projektui formaliai paskirtus pinigus. Jie visai nesirūpina, kad organizacijai tai klausimas „būti ar nebūti“. Šiuo atveju viešojo šalis negalėtų girtis, kad pažįsta ir suvokia nevyriausybinių sektoriaus veiklos pagrindus.

Kas yra nevyriausybinių organizacija ir kokioms vertybėms ji atstovauja?

Plačiąja prasme terminas „nevyriausybinių organizacija“ (*Non-Governmental Organization*, NGO, angl. k.) reiškia grupę asmenų, kurie savo valia ir sutinkant visiems nariams susivienijo į savanoriškai sukurtą organizaciją, formalią arba neformalią, socialinės paramos arba labdaringos organizacijos forma. Šitokia grupė gali būti profesinės sąjungos, Bažnyčios, interesų grupės arba kitokių subjektų sudėtinė dalis. Tačiau jos tikslai ir veiklos nuostatos skiriasi ir pirmiausia

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

tai apibūdintų požymis, kad jų veikla nesiekia gauti pelną (*non-profit*, angl. k.). Amerikietiško termino „NGO“ lenkiškas atitikmuo (pozažondova) nėra tiesioginis vertinys („NGO“ reiškia „ne-vyriausybės“ organizaciją). Reikia pastebėti, kad priešdėlis „poza-“ pozityviai pabrėžia lenkų organizacijų nepriklausomybę ir sudaro gerą pradinę poziciją bendradarbiauti su kitais partneriais, ypačingai valstybės ir savivaldybių administracija.

Kuo skiriasi nevyriausybines organizacijos nuo verslo ir valdžios sektorių? Kokia jų gyvavimo prasmė, jei nei pinigai, nei valdžia nėra jų galutinis tikslas? Juk yra aišku, kad nevyriausybines organizacija nesiekia pelno sau (tai verslo sfera, o šios organizacijos dirba ne dėl pinigų, pinigai yra tik priemonė, bet ne veiklos tikslas) ir neketina įsitraukti į viešosios administracijos vykdomą socialinę ir ūkio politiką. Svarbiausia yra tai, kad nevyriausybines organizacijos veikia per žmones ir žmonių labui ir iš esmės keičia gyvenimą: grąžina savosios vertės ir reikalingumo pajutimą.

Lenkijos nevyriausybines organizacijos veikia ne todėl, kad samdo darbuotojus: daugiau kaip 63% mūsų šalies organizacijų neturi mokamo personalo, o visą etatą turinčių darbuotojų skaičius yra apie ties 90 tūkstančių asmenų. *Kiekvienos organizacijos išteklius sudaro neatlygintai dirbantys savanoriai.* Jų skaičius sudaro apie 2,5 milijono ir liudija apie Lenkijos visuomenėje esamą poreikį atsakingai veikti ir sąžiningai bendradarbiauti, o šį poreikį kaip tik ir gali patenkinti nevyriausybines organizacijos.

Varšuvos savanorių centro atlikti tyrimai liudija, kad vidutinis savanoris tai vidutinio amžiaus moteris, turinti aukštąjį išsilavinimą, patenkinta savo darbu ir jį vertinanti, besijaučianti susieta su kolektyvu. Ji turi idėjų kaip pagerinti nevyriausybines organizacijos darbą, kuriam skiria iki 10 valandų per savaitę.

Nevyriausybinių organizacijų vertybės

Ką gi tokio vertingo siūlo nevyriausybines organizacijos, tapusios neatskiriama šiuolaikinės visuomenės dalimis? Išvardinkime bent kelis jų privalumus:

- įtraukia į savo veiklą vietos bendruomenės narius, dirbančius savanoriais, tačiau jie tampa vis didesnį svorį įgyjančiais darbdaviais;
- veikia siekdami sumažinti išlaidas ir ekonominiu požiūriu efektyviai;
- taiko naujus, netradicinius, savo veiklai pasirinktų problemų sprendimo metodus;
- rizikuoja imtis spręsti nepopuliarias, mažai žinomas problemas arba tokias, kurių nesiima viešoji administracija (nes neturi nustatytų taisyklių);
- šiose organizacijose veikiančios žmonės yra jautrūs kitų poreikiams, moka keistis ir elastingai reaguoti į naujas problemas;

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

- nesusijusios su valdžios struktūromis organizacijos yra neformalus kanalas, kurio dėka žmonės išreiškia savo poreikius ir argumentus dėl būtinų pokyčių;
- padeda valstybės ir savivaldos valdžiai sukurti pilietinės visuomenės teisinius apmatavimus;
- kontroliuoja viešąsias tarnybas, vykdančias savo užduotis įvairiose politikos, socialinės paramos ir ūkio sferose;
- *remia ir brandina lyderius, kurie vėliau gali dirbti politinėse ir vyriausybiniuose struktūrose.*

Labai sunku išvardinti visas visuomenės gyvenimo sferas, kuriose veikia Lenkijos nevyriausybinių organizacijos. Jos yra visur, kur kyla problemų, kur yra nepatenkintų poreikių ir visose sferose, kurios nėra priskirtos valstybės sprendžiamais klausimams. Organizacijos taiko labai įvairius darbo metodus ir formas, kurių įvairovė iš esmės yra neribota ir priklauso tik nuo organizacijos klientų ir galimybių. Nevyriausybinių organizacijų specifika ir galia kaip tik ir yra galimybė prisitaikyti prie vartotojų poreikių ir lūkesčių.

Socialinės ir sveikatos apsaugos sferos organizacijos teikia socialinės rūpybos ir medicinos paslaugas, steigia valgyklas, nakvynės namus, prieglaudą, vaikų namus, fizinės ir psichinės negalios asmenų centrus, ligonines, vaistines, poliklinikas ir konsultacijų centrus, priklausomybės centrus, skirsto labdarą, tvarkosi įdarbinimo biuruose, organizuoja darbo terapijos būrelius. Švietimo sferos organizacijos ruošia ir realizuoja mokinių, mokytojų ir tėvų mokymo programas, vadovauja klubams, konsultacijų ir mokymo centrams, remia mokyklos savivaldos organų sudarymą, vaikų, jaunimo ir pedagogų tarptautinius mainus. Organizacijos, veikiančios vietos interesų labui, aktyvina vietos visuomenę, ruošia ir realizuoja savo bendruomenės pristatymo programas, remia vietos verslą - konsultuoja ir moko vietos verslininkus, organizuoja verslo inkubatorius, ieško investuotojų ir verslo partnerių.

Yra ir tokių organizacijų, kurios be tiesioginio darbo dar tyrinėja tam tikrų problemų erdvę, plačiai remia kitų organizacijų ir institucijų veiklą, daro įtaką viešajai nuomonei. Šios organizacijos turi savo informacijos ir konsultacijų centrus, mokymo centrus, bibliotekas, leidyklas, mokslo institutus.

Nevyriausybinių organizacijos yra ekonomiškos: gauna finansavimą iš įvairių šaltinių, veikia eidamos kaštų mažinimo ir ekonominio efektyvumo didinimo keliu. Kiek šios funkcijos yra svarbios, rodo Europos Sąjungos šalyse atlikti tyrimai. Nevyriausybinių organizacijų veikla juose sudaro 4-5% nacionalinio produkto bruto, tai yra daugiau negu šių šalių žemės ūkis. Kas aštunta darbo vieta yra nevyriausybiniame sektoriuje – struktūrinės bedarbystės sąlygomis visuomeninės organizacijos yra reikšmingas darbdavys (greta gamybos, prekybos, paslaugų ir administracijos). Taip pat paskaičiuota, kad Didžiojoje Britanijoje nustojus veikti

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

visoms nevyriausybiniams organizacijoms, piliečių mokami valstybės mokesčiai išaugtų 12%.

Nevyriausybiniams organizacijoms būdinga tai, kad jos taiko naujus, netradicinius socialinių problemų sprendimo būdus. Jos nėra suburtos „iš viršaus“ vykdyti kurią nors viešąją programą, todėl yra įvairios, teikia daug pasiūlymų ir aktyviai ieško klientų. Dažnai pirmosios žiūri poreikius ir problemas, pirmosios reaguoja. Kadangi veikia bendruomenėje, turi galimybę greitai prisitaikyti prie poreikių, su klientu kontaktuoja tiesiogiai ir remiasi partneryste, jos yra lengviau pasiekiamos negu viešosios administracijos įstaigos. Taip pat jos prisiima riziką spręsti nepopuliarias problemas, problemas kurios nėra plačiai žinomos arba tokias, kuriomis viešoji administracija neužsiima (nes trūksta teisinių aktų).

Nevyriausybiniuose organizacijose dirbantys asmenys yra jautrūs kitų žmonių bėdoms, jie lanksčiai keičiasi ir reaguoja į naujas problemas. Jų motyvacijos pagrindą sudaro panašių vertybių sistema, tai ne etatas, bet greičiau misija, jie yra suinteresuoti asmenys, o dažnai ir asmenys, patys įtraukti į sprendžiamą problemą. Dirba draugiškuose, demokratiniuose kolektyvuose, kurių darbą remia atstovų tarybos, visuotiniai susirinkimai, organizacijai prijaučiantys asmenys ir savanoriai.

Nevyriausybinių organizacijos nėra susijusios su valdžios struktūromis, todėl atlieka neformalių kanalų vaidmenį, kuriais žmonės pateikia savo poreikius ir argumentus ir teikia pokyčių pasiūlymus atitinkamiems valdžios organams. Svarbi jų funkcija yra viešųjų organizacijų kontrolė, vykdant užduotis politikos, socialinėje ir ūkio sferose. Tuo pat metu nevyriausybinių organizacijos stengiasi kurti savaiminio reguliavimo ir savikontrolės mechanizmus, formuluoja bendrus profesinius ir etinius standartus bei juos įvairiais būdais vertina, ką daro, be kita ko, ir rinka. Pirmiausia jas kontroliuoja visuomenė – jos nepriklausomos, bet ne savivaliauja, nes jų egzistavimas priklauso nuo visuomenės pasitikėjimo.

Organizacijos, susikūrusios dėl nepatenkintų visuomeninių poreikių jėgos ir potencialo, negalima atsisakyti sisteminiuose sprendimuose. Požiūris į nevyriausybines organizacijas kaip į instrumentą ženkliai riboja naudą, kurią galima būtų gauti iš bendradarbiavimo su jomis visose visuomeninio gyvenimo sferose, bendradarbiavimo, grindžiamo lygiateise partneryste.

Laimė, kad Lenkijoje nevyriausybinių organizacijų darbas, realizuojant visuomenines užduotis, jau turi dešimtmetę istoriją, 1995 metais institucinės nuostatos, išeinančios už bendradarbiavimo su viena organizacija rėmų, atsirado Gdynėje, Varšuvoje ir Gdanske. Daugelyje miestų nevyriausybinių organizacijos panoro teikti paslaugas visuomenei už biudžeto pinigus ir iškilo klausimas, kuri iš jų tas paslaugas teiks geriau, kuri prasčiau. Radosi reikalas iš esmės reguliuoti nevyriausybinių ir viešojo sektorių ryšius, pvz. atsirado įstatymo projektas dėl visuomenei naudingos veiklos ir įstatymo projektas dėl administracijos organų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo.

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ DOTACIJOS IR SUTARTYS. LENKIJOS PAVYZDYS

Zbigniewas Wejcmannas,

Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS direktorius

Prancūzų mąstytojas de Tocqueville'is manė, kad demokratija nėra vien tik laisvai rinkimai. Kas iš to, kad žmonės renka vyriausybę, jeigu jie nuo jos yra taip nutolę, kaip kadaise pavaldiniai nuo karaliaus. Girdamas vietos savivaldą, organizacijas, klubus ir visuomeninius judėjimus, jis teigė, kad piliečiai nustos buvę pavaldiniais tik tuomet, kai sugebės veikti erdvėje, skiriančioje juos nuo valdžios. Tačiau jis perspėjo, kad, jei „valdžią visame kame pakeistų visuomenės organizacijos, visuomenės moralei ir mąstymui kiltų ne mažesnė rizika, kaip prekybai ar ūkiui“.

Lenkijoje piliečių bendruomenė iš esmės pradėjo formuotis nuo 1989 metų, kai prasidėjo politinės ir ekonominės permainos, leidusios piliečiams laisvai jungtis ir vienytis. Paprastų žmonių reakcija į atgautą laisvę buvo tokia, tarsi jie remtųsi Tocqueville'io tezėmis. Per penkerius metus susikūrė daugiau kaip 20 tūkstančių susivienijimų ir fondų. Išsilaisvino daugybė energijos, vilties ir iniciatyvos nuveikti kažką geriau ir pigiau kitų labui. Atrodė, kad naujojoje sistemoje pakaks vietos įvairiausioms visuomeninio aktyvumo formoms, iš jų ir nevyriausybiniame sferoje. Deja, nors valdžios atstovai deklaruoja teigiamą požiūrį į pilietinę visuomenę, tačiau nevyriausybinių sektoriaus veiklą vertina kaip nereikšmingą ir nedarančią įtakos.

Tuomet kyla klausimas, kokį vaidmenį visuomenės gyvenime atlieka valdžia. Daugelio šalių patirtis rodo, kad geriausia yra tuomet, kai valdžia užsiima planavimu ir užsako paslaugas, kurias piliečiams teikia kiti sektoriai – pelno ir ne pelno organizacijos. Ši sistema grindžiama ne tik paprastu ekonominiu skaičiavimu, bet ir modernios demokratinės visuomenės vertybėmis, kurių pagrindas yra solidarumas ir parama (subsidiarumas). Antroji iš išvardintų nuostatų teigia, kad veikti reikia ten, kur veikla bus tikrai veiksminga ir efektyvi, taigi aukštesnės instancijos įsitraukia tik tuomet, kai žemesnio lygmens valdžios institucijos negali veikti veiksmingai ir efektyviai. Plačiai suvoktas efektyvumas yra pagrindinis rodiklis, nulemiantis užduočių pasiskirstymą, o sprendimus priimančių institucijų pliuralizmas yra paramos teikimo sąlyga.

Paramos taisyklė ir nevyriausybinių sektorių

Praktikoje parama (subsidiarumas) dažniausiai apibrėžiama kaip veiksmas, įvardijantis tik viešosios valdžios pakopų ryšius, o ne valdžios ir piliečių ir jų

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

šeimų bei organizacijų, kurias jie sukuria, ryšius. *Tačiau aišku, kad valstybė turėtų vykdyti užduotis, kurios jai paskirtos, ir nesiblaškyti vykdydama tai, ką sėkmingai gali atlikti žemesnio lygmens institucijos, esančios tarp asmens ir valstybės.*

Kad visuomenė būtų šitaip suvoktų paramą, reikia, viena vertus, tam tikro visuomenės švietimo lygio, kita vertus, – teisinių aktų, kurie vienareikšmiai deklaruotų žemesnio lygmens organizacijų, taip pat ir nevyriausybinių, veiklos pirmenybę įgyvendinant tam tikras užduotis. Tokių organizacijų skaičius ir jose dirbantys savanoriai rodo, ar visuomenė jaučia atsakomybę ir ar ketina tikslingai bendradarbiauti. Tai sąlygoja įsipareigojimą kurti tokią sistemą ir tokią valdžią, kuriai esant valstybė galėtų daryti įtaką gyventojų sąmoningumui, skatintų plėtrą, sudarytų plėtros galimybes ir išlaisvintų iniciatyvą. Nevyriausybinių sektoriaus žavesys atsiskleidžia įvairiausiai jame kilusiais sumanymais ir iniciatyvomis.

Be to, nevyriausybines organizacijas yra ekonomiškoms: finansuojamos iš įvairių šaltinių, kiekvieną iš biudžeto gautą dotaciją jos papildo privačių ar užsienio šaltinių lėšomis. Jos pigios – aptarnavimo sąnaudos, palyginus su siūloma paslauga yra mažos, nes nevyriausybinių organizacijų administracinės, patalpų nuomos ir organizacinės išlaidos sumažintos iki minimumo, NVO remiasi savanorių darbu. *Nevyriausybinių organizacijų veikla pagrįsta ūkiskaitos principais, nes jas reguliuoja rinka ir klientas, taip pat rėmėjų rinka. Organizacijų veikla grindžiama nuostata mažinti sąnaudas ir veikti efektyviai.*

Bendradarbiavimo su nevyriausybiniu sektoriumi teisinio reguliavimo pavyzdžiai

Daugelis viešojo administravimo atstovų tebėra linkę manyti, kad bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis trukdo jų darbui arba riboja atitinkamų valdžios institucijų galimybes. Kai kada manoma, kad nevyriausybė organizacija yra nereikalingas dalykas, trukdantis sėkmingai veikti tam tikros teritorijos valdžios institucijoms. Todėl vietose nevyriausybinių organizacijų veiklos efektyvumas turėtų būti didinamas priimant aiškius teisinius sprendimus. Šie sprendimai turi būti skaidrūs, paremti paramos skyrimo metodika bei orientuoti į tai, kad nevyriausybines organizacijas realizuotų visuomenines užduotis ir gautų tam tikslui skirtas lėšas. *Demokratija turi savo kainą ir valstybės biudžete turėtų būti ne piliečių išmaldos, o įprasta demokratijos eilutė, tokia pat kaip dotacijos transportui, gyvenamųjų namų statybai ar policijai.*

Vienintelis Lenkijos įstatymas, bandantis atskirti dotacijas nevyriausybėms organizacijoms kaip papildomą jų programų finansavimą ir užsakymą, tai yra pavedimą organizacijai vykdyti visuomenines užduotis, yra 1990 m. lapkričio 29 d. įstatymas dėl socialinės paramos. Todėl, nepaisant to, kad įstatymas priimtas seniai, reikėtų priminti kai kurias jo pozicijas:

1 str. Visuomeninės paramos teikimą organizuoja valstybės administracijos

Nevyriausybių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

savivaldos organai, bendradarbiaujant šioje srityje su visuomeninėmis organizacijomis, katalikų Bažnyčia, kitomis bažnyčiomis, religinėmis bendruomenėmis, fondais, draugijomis, darbdaviais ir fiziniais bei juridiniais asmenimis.

10 str. Prie tų visuomeninės paramos užduočių, kurias sprendžia valsčius, priskiriamos ir kitos socialinės paramos užduotys, suformuluotos pagal nustatytus valsčiaus poreikius.

12 str. Valstybės administracijos ir savivaldos organai gali pagal sutartį su visuomeninėmis organizacijomis, katalikų ir kitomis bažnyčiomis, religinėmis bendruomenėmis, fondais, draugijomis, darbdaviais ir fiziniais bei juridiniais asmenimis pavesti jiems vykdyti socialinės paramos užduotis ir teikti joms paramą, taip pat ir finansinę, pagal savo turimas lėšas.

47 str. Valsčius remia, taip pat *gali teikti finansinę paramą* visuomeninėms organizacijoms, katalikų ir kitoms bažnyčioms, religinėms bendruomenėms, fondams, draugijoms, darbdaviams ir fiziniams bei juridiniams asmenims, veikiantiems jo teritorijoje, realizuojant visuomenės paramą (1 p.). 1 p. išvardintiems subjektams, jiems sutikus, valsčius rašytinio susitarimo pagrindu *gali perduoti* realizuoti konkrečias socialinės paramos užduotis ir skirti tam tikslui atitinkamas lėšas (2 p.).

Socialinės paramos įstatymas rekomenduoja valstybės institucijoms bendradarbiauti su nevyriausybinėmis organizacijomis, deja, formuluotės netikslios, nes pagal šį įstatymą, pvz., draugija nėra „visuomeninė organizacija“. Tačiau reikia pabrėžti, kad nevyriausybių organizacijų rėmimo ir užduočių skyrimo tvarką nustatė 2000 m. birželio 30 d. darbo ministro potvarkis dėl šio įstatymo vykdymo.

Potvarkyje išsamiai aptariama valstybinės ir vietos valdžios institucijų bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis tvarka ir socialinės paramos būdai. Čia pateikti paraiškos formų, sutarčių, organizacijų darbo ataskaitų pavyzdžiai. Potvarkyje nurodyta, kad užduotis skiriantys subjektai teikia dotacijas ar skiria papildomas lėšas nevyriausybių organizacijų tikslams siekti atsižvelgdami į sutartus prioritetus bei turimas lėšas, remdamiesi nuostatomis dėl paramos, jos efektyvumo ir sudarydami lygias galimybes naudotis visuomeninėmis lėšomis. Tai reiškia, kad administracijos padalinys, skiriantis užduotį ir planuojantis ją vykdyti kartu su nevyriausybine organizacija, atitinkamai anksti skelbia informaciją apie užduoties pobūdį, jai skiriamas lėšas ir skyrimo procedūras siekdamas tolygiai paskirstyti lėšas ir paruošti darbui visus bendradarbiavimo siekiančius subjektus, nepaisydamas to, kad pati organizacija taip pat gali pateikti paraišką visuomeninei užduočiai atlikti.

Pagal potvarkį valdžios institucijos ir nevyriausybinės organizacijos dalyvauja nustatant poreikius, derinant įgyvendinamas užduotis ir vertinant jų vykdymą partnerystės ir viešumo atmosferoje. Šis dalyvavimas ypač

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

pasireiškia, kai:

- Keičiamasi informacija, padedančia vertinti problemas, kurioms išspręsti reikia socialinės paramos veiksmų;
- Keičiamasi informacija apie įvairių rūšių veiklos sąnaudas, ir tai suteikia galimybę palyginti skirtingų subjektų veiklą;
- Teikiamos konsultacijos dėl pagrindinių projektų vykdymo;
- Kuriamos sąlygos partnerystei nustatant ir įgyvendinant regionines ar tarpregionines programas;
- Kartu vertinamas vykdomų darbų efektyvumas, profesionalumas ir darbo eiga;
- Bendrai kuriami ir diegiami tam tikros rūšies socialinių paslaugų standartai, jie naudojami vertinant subjektų darbo kokybę;
- Viešoji administracija sudaro sąlygas nevyriausybiniams organizacijoms tobulinti gebėjimus patenkinti esamus poreikius bei suteikia galimybes šių organizacijų atstovams dalyvauti socialinės rūpos darbuotojų mokymuose.

Be potvarkyje nurodytų sprendimų, teritoriniai savivaldos organai gali savarankiškai nustatyti bendradarbiavimo su vietos nevyriausybiniams organizacijomis tvarką. 1998 m. lapkričio 26 d. Visuomenės lėšų įstatymo 118 straipsnio 3 punkte išdėstytos nuostatos dėl bendradarbiavimo su vietos nevyriausybiniams organizacijomis. Pavyzdžiu galėtų būti kartu kuriamos taisyklės, reguliuojančios tokio bendradarbiavimo normas bei formas Gdynėje, Gdanske ir keliose dešimtyse kitų Lenkijos valsčių, taip pat kai kuriuose pavietuose ir vaivadijose. Ši veikla visiškai atitinka bendradarbiavimo sampratą, nes nutarimų projektus pateikė ir rengė vietos nevyriausybines organizacijos bei savivaldybė.

Vietos norminių aktų rengimas savivaldybėje

Rengiant tokį potvarkį, dar vadinamą Bendradarbiavimo programa, reikia gerai išanalizuoti savivaldybės ir kitas su vietos plėtra susijusias užduotis vykdančio nevyriausybinių sektoriaus ryšius. Be to, reikia išanalizuoti, ar nevyriausybines organizacijos yra rimtas partneris, galintis konsultuoti vietos plėtos klausimais ir ar savivaldybė naudojami šių organizacijų turima informacija bei jų patirtimi. Kokios šios vietovės sąlygos skatina nevyriausybinių organizacijų plėtrą, ar savivaldybė remia organizacijas – teikia patalpas, skiria lėšas bei prisideda prie visuomenės nuomonės formavimo.

Ar egzistuoja visuomeninės veiklos sritys (paslaugos, užduotys), kurias pagal sutartį valstybinis sektorius galėtų perduoti nevyriausybiniams?

Šiuo pagrindu parengtas sprendimas su atitinkamais priedais apibrėžia organizacijos ir savivaldybės bendradarbiavimo galimybes, bendradarbiavimo ribas ir sąlygas, kurias turi atitikti abu partneriai. Todėl reikia išsamiai atsakyti

į šiuos klausimus:

Kokioms savivaldybės ir organizacijos bendradarbiavimo formoms pritaria abi susitariančios šalys?

Finansinė parama: tikslinės dotacijos organizacijos vykdomoms programoms, valsčiaus užduočių vykdymas pagal sutartį su organizacijomis, savivaldybės darbuotojo darbas organizacijoje.

Nefinansinė parama: informacijos teikimas, lengvatinės sąlygos naudotis vietos duomenų baze, nuomos mokestis su nuolaida, galimybė organizuoti mokymus arba steigti nevyriausybinių organizacijų reikalų įgaliotinio pareigybę.

Kas gali siekti gauti finansavimą arba kitokią paramą ?

Nevyriausybines organizacijas, t.y. registruoti susivienijimai ir fondai;

Kitos organizacijos - labdaros bendrijos, neformalios grupės;

Formalios sąlygos ir kriterijai, kuriuos turi atitikti organizacija.

Galiojanti registracija, informacija apie banko sąskaitą, statutas ir projekto aprašymas prie paraiškos.

Kokios yra savivaldybės pareigos ?

Sudaryti aiškią procedūrą, įskaitant vieningą paraiškos formą, nustatyti terminus ir nurodyti, kam teikiama paraiška, paraiškos svarstymo tvarką, paskelbti paraiškų svarstymo komisijos sudėtį, leisti nevyriausybinių organizacijų atstovui dalyvauti komisijos darbe, parengti sutartį, kuri užtikrintų lygias savivaldybės ir organizacijos teises.

Sprendimas dėl partnerystės ir bendradarbiavimo sprendžiant vietos socialines problemas nėra vienkartinis, jis turi būti įtrauktas į savivaldybės darbų perspektyvinį strateginį planą. Taip sumažėja tikimybė, kad pasikeitus valdžiai, naujosios kadencijos pareigūnų valia bendradarbiavimas nutrūks arba bus pakeistos jo nuostatos. Tai suteikia galimybę įvairiausioms organizacijoms, nes, jeigu paslaugos standartizuotos, o procedūra aiški, galima palyginti ir, iš esmės, vertinti kiekvieną organizaciją.

Priimti sprendimai bus stabilūs ir veiksmingi, jei bus atsižvelgta į abiejų susitariančių šalių interesus tiek, kiek jos pasiruošusios priimti joms skirtus uždavinius. Pvz., vyriausybinių organizacijų vykdomų projektų finansinė parama turi būti nors kiek susieta su valsčiaus prioritetais – sprendimų priėmimo procesas ruošiant konkrečias priemones ir jas vykdančias, turi būti visuomeniškas, t.y., suteikti galimybę dalyvauti abiem šalims. Viešos diskusijos nebuvimas ir primestas sprendimas, nors ir pats geriausias, yra neleistina klaida. Tokioje delikačioje srityje, kurioje gausu nepasitikėjimo, tai sukelia pasipriešinimą ir, užuot turėję pasitikėjimą ir bendradarbiavimą, turime nušalintus nuo sprendimų priėmimo suinteresuotus asmenis.

Finansų sferoje reikėtų siekti, kad valsčiaus biudžete būtų išskirtos lėšos užduotims, kurias vykdys nevyriausybines organizacijos – arba dalinai finansuojant organizacijos iniciatyvas arba užsakant konkrečią, vietos valdžios

Nevyriausybių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

nustatytą paslaugą.

Būtina išvardyti pagrindinius instrumentus, kurių taikymą savivaldybė turėtų rintis apsvarstyti.

- Viešai prieinamas ir abiejų šalių parengtas dokumentas su atitinkamais priedais (pvz., savivaldybės nutarimas) dėl bendradarbiavimo su organizacijomis. Dokumente turi būti vieninga paraiškos forma paramai gauti, finansų bei atlikto darbo ataskaitos forma, kurioje nurodyti ataskaitos pateikimo terminai, paraiškų svarstymo ir lėšų pervedimo terminai;
- Viešai skelbiama informacija: sumos, skirtos organizacijų paramai, paraiškų vertinimo procedūra, vertinančių asmenų pavardės, vertinimo sąlygos (kriterijai) ir informacija apie tai, kokios organizacijos gavo paramą;
- Skirtinga dotavimo ir užsakymo teikimo procedūra (užduotis), atitinkanti parengtus paslaugų užsakymo ir teikimo standartus bei galimybė pasirašyti ilgalaikes sutartis;
- Galimybė nevyriausybinėms organizacijoms dalyvauti vertinimo komisijos darbe;
- Vienareikšmės projektų finansinės kontrolės taisyklės.

Lenkijoje šiuo metu nėra daug panašių programų, kuriose būtų išdėstyti visi arba šių išvardytų nuostatų dalis. Geriausias pastarųjų mėnesių pavyzdys – Gdanskio miesto savivaldybės sprendimai, apimantys visus aukščiau išvardytus savivaldybių ir nevyriausybių organizacijų bendradarbiavimo būdus.

Daugelis valsčių įsteigė naujas pareigybes - *įgaliotinis darbu su nevyriausybėmis organizacijomis*, kuris miesto valdžios vardu privalo kuruoti bendradarbiavimo programos vykdymą. Įgaliotinis savivaldybėje turi patariamąjį balsą svarstant nevyriausybių organizacijų reikalus, palaiko ryšius, rengia ir tobulina bendradarbiavimo programos nuostatus ir koordinuoja bendradarbiavimo procesą. Jis gali tarpininkauti, kai kyla koks nors konfliktas ar nesusipratimas tarp miesto valdžios ir organizacijų. Galiausiai, gali koordinuoti vertinimo komisijos darbą. Tokios pareigybės nauda neabejotina – organizacijoms teikiama pagalba, kai tenka susidurti su įstaigos struktūra bei prisitaikyti prie joje galiojančių procedūrų.

Daugelis nevyriausybių organizacijų yra pajėgios vykdyti socialines užduotis ne vien tik tradiciniu būdu, tačiau tokiais būdais ir formomis, kurios remiasi glaudžiu ir ilgalaikiu bendradarbiavimu su atitinkamais savivaldos organais. Prie šių formų priskiriamas dotavimas, kai administracija lėšomis remia organizacijos veiklą ir, kaip taisyklė, yra ne vienintelis subjektas, skiriantis lėšas pirkti paslaugai, kurią teikia organizacija, įpareigota atitinkamo organo pagal sutartį, sudarytą laikantis civilinės teisės reikalavimų.

Valdžios institucijų ir nevyriausybinių sektoriaus finansinis bendradarbiavimas

Bendrajį sistemos pagrindą sudaro sąvokos „socialinė užduotis“ ir „vietinė užduotis“ regioninėje savivaldoje. Šias sąvokas vietos bendruomenė galėtų įvardyti kaip jos poreikių tenkinimo veiksmus. Savivaldybė šioje veikloje gali veikti kartu su kitais subjektais. Paprastai ji tai daro teikdama paslaugas per verslo įmones, su kuriomis sudaro sutartis (pvz., gatvių valymas, šiukšlių išvežimas, ritualinės paslaugos).

Plečiant nevyriausybinių ir valstybinio sektorių bendradarbiavimą, rekomenduotinas papildomas finansavimas. Tai paprasčiausia forma paremti nevyriausybinių organizacijų vykdomas programas, nes apima platų problemų spektrą: problemas, kurias spręsti įpareigota savivaldybė, problemas, kurios valsčiuje yra prioritetingos ir identifikuojamos kiekvienais metais, bei kitus nevyriausybinių organizacijų teikiamus pasiūlymus.

Lėšų skyrimas, be akivaizdžių privalumų, turi tam tikrus apribojimus. Savivaldybė nusprendžia skirti dotaciją ir papildomai finansuoti organizacijų programas tik tiesiogiai spaudžiama nevyriausybinių organizacijų. Čia svarbi ne tiek ilgalaikė valdžios politika, bandanti niveluoti šią problemą, kiek didėjantis skaičius subjektų, veikiančių socialinių užduočių vykdymo srityje ir darančių spaudimą savivaldybės atstovams. *Todėl moderniai dirbančioms valdžios institucijoms metamas iššūkis – ne tik teikti įprastą paramą, bet ir sukurti bei įgyvendinti kitokį modelį - remiantis konkursui pateiktomis paraiškomis teikti užsakymus, vieša užsakymo teikimo procedūra ir informacija bei kokybės kontrole.* Ši sistema, veikianti daugelyje Europos šalių ir vadinama „sutarties kultūra“ būdinga ten, kur beveik pusė visų veikiančių nevyriausybinių organizacijų savo veiklą grindžia kaip tik šia bendradarbiavimo su valdžia forma.

Paprastai tariant, sutartis – tai centrinės valdžios ar savivaldos įsipareigojimų piliečiams perdavimas kitam subjektui (pvz., nevyriausybinei organizacijai) kartu su lėšomis, kurios būtinos šiai paslaugai. Esmę sudaro ekvivalentiniai „gėrybių mainai“, todėl užduočiai skirtos lėšos gali padengti visas paslaugos sąnaudas.

Vietos savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų darbo pagal sutartis procedūra nėra sudėtinga. Šį procesą galima suskirstyti į keletą etapų:

- Duomenų rinkimas apie socialines vaisingas problemas;
- Savivaldos organų pasirinktų prioritetingų sričių įvardinimas;
- Informacija apie potencialius vykdytojus iš savivaldybės ir iš nevyriausybinių organizacijų pusės;
- Procedūros nustatymas: užduočių pasirinkimas, jų specifikacija ir kontrolės būdai;
- Sutarčių rengimas ir kiti būtini dokumentai, atitinkamas sprendimas;
- Konkurso procedūra ir užduoties vykdymo pradžia.

Akivaizdu, jog pirmiausia būtina planuoti vietos savivaldybės veiklą ir rengti strategiją, metų darbo planus ir parengti paslaugų teikimo bei finansavimo klausimus. Teisingai organizuotas procesas turėtų būti pagrįstas visuomeninio solidarumo ir pliuralizmo nuostatomis. Tačiau praktika rodo, kad nevyriausybiniis sektorius ir valdžios institucijos perdėtai stengiasi pabrėžti savąją svarbą ir įrodyti, kad jos geriausiai gali teikti socialines paslaugas. Trūksta konsensuso, „vidurio politikos“. *Abu sektoriai, užuot bendradarbiavę renkasi konkurenciją ir visiškai skirtingai apibūdina prioritetus, kurių vykdymas arba nevykdymas dar labiau didina jų konfliktą.* Todėl būtina ne tik viešai planuoti, teikti paslaugas, bet ir diegti įvairias paslaugų finansavimo sistemas bei užtikrinti, kad procese dalyvautų ir nevyriausybines organizacijos. Visos nevyriausybinių organizacijų ir vietos savivaldos institucijų bendradarbiavimo problemos kyla kaip tik šioje plotmėje. Reikia sistemos, kurioje nevyriausybines organizacija būtų ne vien tik savivaldybės nurodytų užduočių vykdytoja. Tuo labiau, kad savivalda neturi jokių objektyvių instrumentų ir procedūrų, skirtų programų sudarymui, o dauguma vadinamųjų prioritetų yra intuityvūs arba yra pareigūnų politinių sprendimų pasekmė.

Socialinių paslaugų sutarties sudarymo procedūros elementai

Lenkijoje turime keletą teigiamų pavyzdžių – miesto valdžios priimtus sprendimus (pvz., Ščecine ir Gdanske), kurie sudaro galimybes nevyriausybiniams organizacijoms pasirašyti su savivaldybe nuolatinės sutartis. Tačiau iki šiol, nepaisant daugelio bandymų ir keletą mėnesių dirbusių specialių grupių, nei viename mieste nebuvo pasirašyta sutartis, apimanti visus elementus. Taip yra, beje, dėl nesugebėjimo parengti visus būtinus dokumentus. Vienas iš elementų – užduoties specifikacija, kurioje pateikti minimalūs ir pageidautini paslaugos kokybės ir kiekybės standartai. Socialinių paslaugų sferoje tokių standartų nėra, nes, jeigu jie būtų, valdžios institucijos būtų priverstos jais naudotis ir juos taikyti. Kai jų nėra, kiekvienas paslaugos teikimo būdas gali būti laikomas tinkamu.

Paslaugų standartų vietoje sudarymas, be abejo, sunkiausiai sprendžiama savivaldybės užduotis. Siūlau, kad specifikacijoje būtų atsižvelgiama į šiuos dalykus:

Užsakymo objektas.

Būtina įvardyti paslaugą, pvz, senelių ir neįgaliųjų globa namuose.

Kam tiesiogiai skirta paslauga.

Čia reikėtų išvardyti klientų kategorijas, kuriems skirta paslauga, reikalaujama užsakovo.

Paslaugos teikimo vieta.

Reikia tiksliai nurodyti vietą, kurioje paslauga teikiama (geriausiai – pridėti žemėlapių ir pažymėti vietas). Šitas būdas rekomenduotinas dideliuose miestuose, kur svarbią paslaugos sąnaudų dalį sudaro transporto išlaidos.

Ką reikia padaryti pagal užduotį.

Čia reikia išvardyti užduoties sudėtinės dalis, kurios bus realizuojamos vykdant užsakymą.

Vykdomų darbų specifikacija.

Tik šioje pastraipoje, išsamiaje aprašyme nurodoma klientų grupė, kuriems skirta paslauga, šių veiksmų vykdymo periodiškumas pagal vartotojų skirstymą, paslaugos vykdytojo atsakomybė, paslaugos apimtis – jei ją įmanoma apibrėžti (kilogramų, kvadratinų metrų skaičius, laikas minutėmis), kiek galima tiksliau nurodomi atskiri veiksmai, šiam darbui rekomenduojamų priemonių, produktų ar medžiagų rūšis, ir šios užduoties finansavimo būdas.

Pageidaujama paslaugos kokybė.

Reikia tiksliai nurodyti, kada darbas nebus užsakovo priimtas ir kokių bus imtasi priemonių, kad darbas būtų atliktas tinkamai, pagal priimtus darbo standartus. Taip pat reikia nurodyti terminus, per kuriuos bus daromos pataisos.

Vykdomo darbo laiko ribos.

Vykdytojas privalo nurodyti tinkamiausią darbo vykdymo terminą ir laiką bei galimas pataisas, jei pasikeisėtų užduoties vykdymo sąlygos.

Atlikto darbo vertinimo nuostatos.

Viena iš pagrindinių taisyklių, nulemiančių darbo kokybę yra joje pateikti kontrolės mechanizmai, leidžiantys vertinti vykdytojo darbą pagal užduotį. Reikia tiksliai nurodyti, kas privalo kontroliuoti, įskaitant paslaugos vartotoją, ir kokie veiksmai ar darbas yra kontroliuojami. Vykdytojo darbo vertinimo procedūra turėtų apimti taip pat procedūras baismės už neatitinkantį užduoties specifikacijos darbą.

Užduotis atrodo sudėtinga, tačiau stebint pavyzdį tų valčių, kurie patys nurodo paslaugų, pvz., globos, teikimo būdą, galima sakyti, kad tokius standartus parengti įmanoma, netgi daugiau – suteikti jiems vietos teisės aktų rangą. Praktikoje be šių elementų neįmanoma ieškoti naujų, savivaldos pageidaujimų vykdytojų, su kuriais galima sudaryti paslaugų teikimo sutartis.

Reikia apsispręsti ir dėl kriterijaus, pagal kurį užsakovas vertina paslaugos vykdymą – kokybė ar maža kaina? Aišku, užsakovas norėtų taikyti rodiklio vidurkį, tačiau tam reikia žinoti kraštutinius dydžius: kokios tikimasi kokybės, kokia kaina yra nepriimtina (didelė arba įtartina maža). Tai akivaizdžiai siejama su paslaugos biudžeto skiltimis, ypač paslaugos pritaikymu pagal skirtingų rūšių sutartis, būtent pagal:

- Sutartis, kurios remiasi vidutiniu paslaugos „vieneto“ dydžiu, padaugintu iš paslaugų skaičiaus per tam tikrą laikotarpį;
- Sutartis, kuriuos remiasi vidutiniu paslaugos teikimo laiku (pvz., apmokėtos nuolatinės mėnesio išlaidos);
- Sutartis, kurios skirtos labai tiksliai apibrėžtai programai vykdyti (pvz., pasitikėjimo telefono paslaugos);
- Sutartis, pagal kurias teikiamas paslaugų kompleksas (pvz., vyresnio

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

amžiaus asmenų paramos centras – dienos klubas);

- Sutartis, finansuojamas pagal pasiektą galutinį rezultatą (pvz., tam tikra grupė bedarbių gaus darbą, ir finansavimas priklausys, ar tai bus įvykdyta).

Reikia pažymėti, kad dirbanti pagal sutartį nevyriausybėnė organizacija privalo turėti *galimybę gauti tam tikrą pelną, t.y. priedą, skirtą jos darbui ir plėtrai*, ką aiškiai reikia parodyti paslaugos biudžete. Pelno nesiekiančiai organizacijai nedraudžiama gauti pelną, ribojamas tik pelno paskirstymas (tik tikslams pagal įstatus, o ne dalyboms tarp dalyvių).

Galiausiai pateikiame pagrindinius dotavimo ir darbo pagal sutartį skirtumus:

Papildomas paslaugos finansavimas	Užduotis (užsakymas)
Pagrindinių darbų apimtį teikdamos projektą nustato pačios nevyriausybėnės organizacijos	Savivaldybė nusprendžia, kokią paslaugą ketina pirkti
Dotacijos forma yra parama organizacijai ir jos užduotims – dotuojančio įtaka užduoties vykdymui mažesnė. Procedūra yra skirta tik pelno nesiekiančioms organizacijoms.	Lėšų teikimas susijęs su užsakovo laukiamais rezultatais ir yra dvipusis. Sutarties sudarymo procedūroje gali dalyvauti verslo ir valstybinio sektoriaus subjektai
Dažniausiai finansuojama tik užduoties vykdymo sąnaudų dalis. Todėl būtina pagrįsti numatomą išlaidų dydį. Savivaldybė nenoriai finansuoja administravimo išlaidas, teigdama – nepagrįstai, kad tai nesusiję su paslaugos teikimu. Organizacijos pozicija silpna, jei ji negauna iš savivaldybės pažadėtų lėšų.	Visada privaloma ekvivalento taisyklė: perduodamos lėšos yra mokestis už teikiamas paslaugas. Svarbi yra paslaugos kaina, mažiau svarbi – vidinis sąnaudų paskaičiavimas. Paslaugos teikėjas gali nurodyti visas su paslauga susijusias išlaidas, taip pat organizacijos ar firmos pelną. Sutartis su paslaugos teikėju apima ir tuos atvejus, kai savivaldybė nevykdo savo išpareigojimų.
Galima finansuoti kelių ar keleto organizacijų veiklos projektus	Konkrečiai pasirenkamas geriausias pasiūlymas
Procedūra labiau tinka praveisti akciją, atlikti trumpai trunkantį, vienkartinį darbą.	Procedūra tinka finansuoti nuolatinius veiksmus, todėl turi būti sudaryta ilgalaikės sutarties galimybė
Mažiau kontroliuojami gauti rezultatai. Ypač tinka „kokybinei“ veiklai, kurios rezultatai sunkiai patemuojami.	Griežta veiksmų kokybės kontrolė, taikoma pagal konkrečius standartus ir patemuojamus rezultatus.

Trys vienas kitą papildantys sektoriai

Baigiant sutarčių sudarymo aptarimą, reikia pasakyti, kad kiekvienas iš trijų pagrindinių paslaugų teikėjų, su kuriais susiduria piliečiai - valstybinis, verslo ir nevyriausybinių sektoriai – savo darbus vykdo skirtingai, tačiau kai kuriuos veiksmus atlieka geriau nei kiti. Pavyzdžiui, yra *netikslinga nevyriausybiniams organizacijoms bandyti savarankiškai rengti* ilgalaikes kokios nors srities programas ir joms ruošti atitinkamus teisės aktus, nes valstybės valdžia šioje srityje veikia daug efektyviau. *Valstybės sektorius geriausiai vadovauja šios srities politikai*, kuria privalomus normatyvus, kuria lygias galimybes visiems suinteresuotiems naudotis paslauga bei garantuoja paslaugų stabilumą ir tęstinumą. Tačiau biurokratinis aparatas nepajėgus vykdyti sudėtingas užduotis, pakartoti kitų organizacijų patirtį ir ignoruoja būtinybę greitai prisitaikyti prie kintančių sąlygų, taip pat teikti paslaugas skirtingoms vartotojų grupėms arba teikti paslaugas, kurios labai greitai tampa nereikalingos. *Valstybinio sektoriaus veiklos prioritetai - strategijos kūrimas, teisiniai aktai ir atitinkamų sąlygų kūrimas, siekiant veikti per kitus sektorius bei stiprinti vietos bendruomenės sąitis.*

Verslo sektoriaus įmonės veikia labai gerai tose situacijose, kuriose valstybinis sektorius sunkiai išsijudina arba yra nepajėgus. Tikslas, t.y., *pelno siekimas labai veiksmingai motyvuoja* plėsti veiklos sferą, pakartotinai taikyti darbo formas ir metodus, kurie atnešė sėkmę konkurentams. Todėl komercinis sektorius sėkmingai realizuoja ūkinio pobūdžio užduotis. Antra vertus, noras padidinti pelną dažnai virsta menka paslaugų kokybe, paslauga neatitinka vartotojo lūkesčių, ypač tuomet, kai sfera nėra labai plati ir nelabai pelninga. Abu šie sektoriai – valstybinis ir privatus valdo didžiulį kapitalą ir turi didžiules galimybes daryti spaudimą sprendimus priimantiems asmenims - vietos politikai yra linkę užsakyti perduoti sava, savivaldybės biudžetinei įmonei ar verslo įmonei. Be abejo, saugo savivaldybės sektorių nuo konkurencijos iš šalies (viešojo sektoriaus organizacijoms savivaldybė niekuomet netaiko konkurso ar varžytuvių procedūros), o kai pinigų biudžete trūksta ir reikia taupyti lėšas, rodyti ekonominį efektą, visa tai atrodo nesuprantamai.

Nevyriausybinių organizacijų geriausiai atlieka tas užduotis, kurios duoda mažas ar nulines pajamas, kai problema reikia spręsti kompleksiniu būdu ir rūpintis riboto dydžio vartotojų grupe bei pelnyti didžiulį jų pasitikėjimą. Jos remiasi kolektyvo moralinėmis vertybėmis ir savo noru dirba kruopščiai bei neatlyginamai. Todėl nevyriausybinių organizacijų puikiai susidoroja su socialinėmis užduotimis, kurioms nereikia didelio pradinio kapitalo ir pakanka tinkamai parinktų motyvuotų vietos bendruomenės atstovų.

Nevyriausybinių sektorių, siekiantis lygybės su kitais partneriais naudojant

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

valstybės lėšas, privalo standartizuoti savo veiksmus ir jais grįsti savo santykius su valstybės valdžios institucijomis. Dėl to reikia nuolat gerinti teikiamų paslaugų kokybę, laikytis pagrindinių administracinių reikalavimų (pvz., tiksliai ir laiku atsiskaityti už lėšas), ieškoti įvairių paramos šaltinių (bus išvengta priklausomybės nuo vieno rėmėjo) ir siekti nevyriausybinių sektoriaus atstovavimo prie vietos ar šalies valdžios institucijų, kurios galėtų tapti sektoriaus partnerėmis. Valstybės valdžios institucijos privalo pastebėti ir įvertinti nevyriausybines organizacijas kaip potencialų bendradarbį, pripažinti jų savarankiškumą, formaliai nustatyti, įvesti ir taikyti aiškias bendradarbiavimo taisykles.

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ (NVO) PANAUDOJIMAS VALSTYBĖS AR SAVIVALDYBĖS FUNKCIJOMS ĮGYVENDINTI

*Algirdas Augustaitis,
Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir
paramos centro konsultantas*

Įvadas

Vienas iš politikos apibrėžimų skamba taip – politika yra apie tai, kas, ką, kada ir kaip gauna (*Politics: Who Gets What, When, How, Harold D. Lasswell, New York, 1936 m.*). Tačiau valstybės valdyme, skirtingai nei politikoje, neužtenka tik atsakyti į pagrindinį politikos klausimą, turi būti pasiekta, kad valstybės veikla duotų reikalingiausių rezultatų, būtų geriausios kokybės ir taip pat būtų išleista kuo mažiau mokesčių mokėtojų pinigų.

Klausimą, kaip išleidžiant mažiau valstybės pajamų nupirkti daugiau ir geresnės kokybės paslaugų, galima būtų priskirti prie amžinų klausimų. Atsakymo į jį ieško visos, bent truputį žmonių gerovės siekiančios bei ekonominės logikos turinčios, vyriausybės ir administracijos. Daugumoje išsivysčiusių pasaulio valstybių sutariama, kad siekiant padaryti valstybės arba savivaldybių darbą rezultatyvų ir efektyvų reikia ne tik užtikrinti sklandų valdžios institucijų darbą, bet ir maksimaliai įtraukti pilietinį sektorį, t.y. nevyriausybinės organizacijas, į viešąjį gyvenimą ir viešųjų funkcijų įgyvendinimą.

Leidinyje „Viešojo valdymo reforma ir ekonominė, ir socialinė plėtra“ (*Public Management Reform and Economic and Social Development, 1998 m.*) teigiama, kad senasis valstybės valdymo modelis, kuris daugiausia akcentavo procesą ir taisykles bei hierarchinį sprendimų priėmimą ir kontrolę, turi būti keičiamas nauju modeliu, kurį apibrėžia:

- Orientacija į rezultatus, geriau užtikrinanti paslaugų efektyvumą ir kokybę bei realią naudą vartotojui;
- *Didesnė orientacija į vartotoją ir vartotojo pasirinkimo užtikrinimas, kuriant viešojo sektoriaus ir nevyriausybinių organizacijų bei viešojo sektoriaus vidaus konkurencinę aplinką;*
- Valdymo decentralizavimas, taip suderinantis veiklą ir atsakomybę, kad sprendimai dėl lėšų skyrimo ir paslaugų suteikimo priartintami prie paslaugų vartotojo bei sudaromos geresnės galimybės gauti vartotojo ir kitų suinteresuotų grupių nuomonę ir į ją atsižvelgti;

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

- Atskaitomybė už rezultatus ir už gerą praktiką atitinkančią veiklą, o ne už taisyklių laikymąsi.

Nevyriausybinių organizacijų įtraukimas į valstybės ar savivaldybių funkcijų įgyvendinimą gali duoti įvairiapusės naudos:

- Stiprina demokratiją (viešumą, pilietinį dalyvavimą, visuomeninę kontrolę ir pan.);
- Gerina viešųjų funkcijų įgyvendinimo kokybę. Mintis čia gana paprasta – viešųjų, taip pat kaip ir komercinių, paslaugų teikime atviros vartotojų ir užsakovų galimybės rinktis paslaugų teikėją ir teikėjų galimybės įsijungti į paslaugų teikimą su savo pasiūlymais turėtų didinti paslaugų efektyvumą, t.y. nuolatos skatintų vystyti daugiau ir geresnių paslaugų už mažesnę kainą.

Jei paslaugų teikimo konkurencija išplėtota atsargiai ir apgalvotai, ji gali labai teigiamai paveikti paslaugų teikimą skatindama:

- Užsakovus aiškiau ir detaliau nustatyti uždavinius ir paslaugų teikėjo atsakomybę;
- Užsakovus daugiau dėmesio skirti pasiektų rezultatų įvertinimui;
- Vykdytojus laikyti įsipareigojimų ne tik dėl nustatomų skatinimo priemonių ir baudų, bet ir dėl galimybės teikti paslaugas ateityje;
- Vykdytojus skirti didesnį dėmesį vartotojo poreikiams.

Tačiau nevyriausybinių sektoriaus įsiliejimas į valstybės ar savivaldybių funkcijų vykdymą kelia nemažai sudėtingų klausimų:

- Kaip tiksliai suformuluoti užduotį, esant dažnai sunkiai apčiuopiamam viešųjų paslaugų rezultatui (pvz., žinių teikimas, socialinis konsultavimas ir pan.);
- Kaip užtikrinti vienodą paslaugų prieinamumą visiems vartotojams;
- Kaip detalizuoti sutartyje visas būtinas paslaugų teikimo sąlygas;
- Kaip užtikrinti objektyvų lėšų paskirstymą, kai reikia pasirinkti iš kelių nevyriausybinių organizacijų projektų;
- Kaip užtikrinti įsipareigojimų laikymosi ir išlaidų efektyvumo kontrolę;
- Kaip užtikrinti valdžios galimybes operatyviai koreguoti vykdomą politiką ir perskirstyti finansavimą (pvz., reaguoti į netikėtus valstybės poreikius ir finansines problemas);
- Ar nepadidės valdžios institucijų išlaidos, skiriamos paslaugų teikimo administravimui.

Kad ir kokie būtų atsakymai į šiuos klausimus, reikia taip pat prisiminti, kad dauguma klausimų išlieka ir svarstant kitokias paslaugų teikimo alternatyvas (pvz., naudojant valdžios institucijų ar joms pavaldžių įstaigų tinklą). Kad ir

koks veiklos mechanizmas būtų pasirinktas, visada svarbu skirti kuo didesnę dėmesį siektinų rezultatų, komunikavimo ir kokybės stiprinimo mechanizmo bei atsiskaitymo ir įvertinimo sistemos nustatymui.

Kaip apibrėžti funkciją, kurią norima pasiūlyti įgyvendinti NVO.

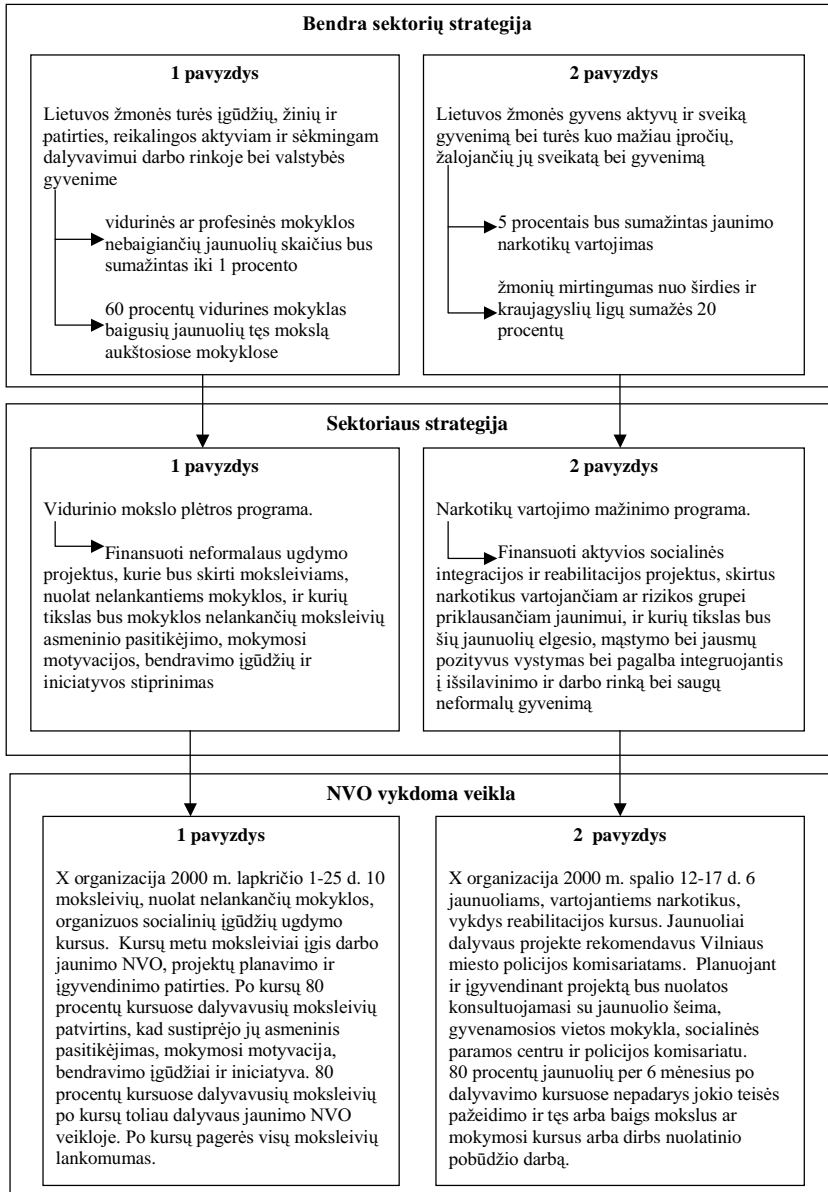
Viena iš didžiausių problemų, stabdančių platesnę NVO panaudojimą valstybės ar savivaldybių funkcijų įgyvendinimui yra labai menka valstybės bei savivaldybių institucijų ir tarnautojų patirtis, planuojant kiekybinius bei kokybinius rezultatus, kuriuos reikia pasiekti, įgyvendinant valstybės ar savivaldybių funkcijas. Jei nesugebama detalai kiekybiškai ir kokybiškai aprašyti funkcijos, tai neįmanoma kalbėti apie jos perdavimą NVO įgyvendinimui. Tokiu atveju lieka vienintelis valstybės ar savivaldybių funkcijų įgyvendinimo organizavimo būdas - per hierarchiškai viena kitai pavaldžias valstybės bei savivaldybių institucijas su vadovais, nuolat nurodančiais, ką ir kaip daryti.

Lietuvos Vyriausybėje pirmas pabandymas reglamentuoti vyriausybinių institucijų veiklos planavimą nuo Vyriausybės prioritetų iki konkrečių priemonių įvyko tik 2000 m. - Finansų ir Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministrai patvirtino Strateginio planavimo metodiką. Tačiau ji yra tik pirmas bandymas ir konkrečių kiekybinių ir kokybinių reikalavimų formulavimas konkrečioms priemonėms čia dar labai neapibrėžtas ir neaiškus.

Kad ir kaip būtų, apibrėžiant funkcijas turi būti užtikrinta, kad NVO perduodamos funkcijos prisidėtų tiek prie konkretaus sektoriaus, tiek prie visiems sektoriams bendrų tikslų ar strategijų įgyvendinimo. NVO turi būti pripažintos svarbia valstybės ir savivaldybių egzistavimo dalimi, savo kasdieninėmis pastangomis prisidedančia prie visų žmonių gerovės.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

Bendros visų sektorių ir vieno sektoriaus strategijos bei NVO vykdomos veiklos sąveikos pavyzdys

Kaip pasiekti, kad NVO, įgyvendama jai perduotą funkciją, nuolat rūpintųsi geros praktikos plėtra

Aukščiau buvo paminėta, kad kokybinių reikalavimų perduodamoms funkcijoms nustatymas yra labai sudėtingas dalykas. Be jokios abejonės, iš anksto galima aprašyti tik svarbiausius kokybinius rezultatus. Tačiau kokybinių rezultatų pasiekti padeda daug įvairių mažų žingsnių (reikia bendrauti su vartotojais, su kitomis institucijomis, reikia reaguoti į neigiamus ir teigiamus tarpinius pasiekimus ir pan.). Nuo šių žingsnelių kokybės didele dalimi priklausys visos funkcijos įgyvendinimo rezultato kokybė.

Viena vertus, valstybė ar savivaldybės negali rūpestį geros praktikos plėtra palikti vien tik funkciją įgyvendinančios NVO nuožiūrai, kita vertus, neįmanoma nuolatos būti šalia ir nukreipti funkcijos įgyvendinimą teisingiausia linkme. Todėl už funkcijos įgyvendinimo organizavimą atsakingos valstybės ar savivaldybių institucijos (toliau – atsakingos institucijos), nuolat bendraudamos su funkcijų vykdytojais ir kitais ekspertais bei nuolat analizuodamos funkcijų įgyvendinimo procesą ir rezultatus, turėtų periodiškai fiksuoti teigiamą ir neigiamą patirtį bei skleisti ją geros praktikos rekomendacijų ar geros praktikos standartų forma.

Kad geros praktikos rekomendacijos, viena vertus, netaptų iš viršaus prievarta primestu dalyku, o kita vertus, aklaivai vykdomų instrukcijų rinkiniu, atsakingos institucijos turi užtikrinti kelis dalykus:

- tiek vertinant finansavimui pateiktą projektą, tiek vertinant atliktą veiklą tam tikras svoris turi būti suteiktas tiek geros praktikos rekomendacijose formuojamų pagrindų laikymuisi, tiek rezultatyvioms ir efektyvioms inovacijoms – bet kokiu atveju geros praktikos rekomendacijos neturi būti besąlygiškai privalomas dalykas;
- visi esami ir potencialūs valstybės ar savivaldybių funkcijų vykdytojai turi būti maksimaliai įtraukti į nuolatinę geros praktikos rekomendacijų svarstymą ir pasiūlymų teikimą – geros praktikos rekomendacijos turi tapti „gyvu“ nuolat save tobulinančiu organizmu.

Geros praktikos rekomendacijų pavyzdys

*Socialinės pagalbos jaunimui
geros praktikos rekomendacijos
(Valstybinės jaunimo reikalų tarybos
patvirtintas pirminis 2000 metų variantas)*

1. Bendroji dalis

Socialinės pagalbos jaunimui (toliau-SPJ) geros praktikos rekomendacijos inicijuotos Valstybinės jaunimo reikalų tarybos, skatinant socialinės pagalbos

jaunimui kokybišką plėtrą bei aukštos kokybės socialinės pagalbos jaunimui projektų rengimą, neturi privalomosios galios ir pateikia pageidautinus rezultatus ir kokybės standartus.

Šiose geros praktikos rekomendacijose bus kalbama apie dvi SPJ formas:

1) socialinį konsultavimą, t.y. veiklą, kurios tikslas yra teikti jaunimui ir jų tėvams, draugams ir artimiesiems informaciją bei patarimus narkomanijos ir kitų priklausomybės formų prevencijos klausimais bei padėti kreiptis adekvačios ir profesionalios narkomanijos ir kitų priklausomybės formų specialistų pagalbos ar kitos pagalbos skatinančios jaunimo socialinę integraciją;

2) aktyvią socialinę integraciją, t.y. veiklą, kuri tiesiogiai ir išskirtinai skirta jaunimui, vartojančiam narkotikus ir kitas toksines medžiagas ar priskiriamam narkomanijos ir kitų priklausomybės formų rizikos grupei ir kurios tikslas yra tiesiogiai aktyviais metodais padėti jaunimui pozityviai pakeisti savo elgesį, mąstymą ir jausmus bei padėti jaunimui ir jų tėvams, draugams ir artimiesiems kreiptis adekvačios ir profesionalios narkomanijos ir kitų priklausomybės formų specialistų pagalbos ar kitos pagalbos skatinančios jaunimo socialinę integraciją.

2. Bendrieji SPJ principai

SPJ turi vadovautis ypatingu požiūriu į žmogų, kuris kreipiasi pagalbos. Asmuo, kuris kreipėsi pagalbos, (toliau - asmuo) dažniausiai iki šiol pats susitvarkė su savo gyvenimo problemomis, jis ir toliau žada pats jas įveikti, tačiau jam šiuo metu yra reikalingas kokybiškas patarimas ar pagalba. Todėl SPJ labai svarbu užtikrinti asmens savanoriškumo teisę - asmuo ateina savanoriškai ir bet kuriuo momentu gali atsisakyti pagalbos.

SPJ turi plėtoti pasitikėjimu ir bendradarbiavimu paremtą santykį su asmeniu. Rekomenduojama kartu su asmeniu susitarti dėl SPJ tikslų ir darbo eigos.

SPJ turi sugebėti įsijausti į asmens situaciją, elgesį, jausmus, mąstymą ir išgyventi ją, lyg ji būtų jo paties. SPJ turi būti teikiama su žmogiška šiluma bei tikrais gerais jausmais. Yra svarbu ne tik išgirsti, ką asmuo sako, t.y. suvokti problemos turinį, tačiau lygiai taip pat svarbu yra išgirsti, kaip asmuo tai pasako, kokia yra asmens emocinė būsena.

3. Parama kreipiantis SPJ

Teikiant SPJ reikia atsižvelgti į tai, kad asmenims dažniausiai nelengva kreiptis pagalbos (trūksta laiko, reikia ieškoti informacijos, reikia nugalėti nepatogumo jausmą ir pan.). Svarbu suvokti, kad žmogus, kuris pagaliau ryžtasi kreiptis SPJ, jau yra išgyvenęs nemažą savo „kančių istoriją“. SPJ teikiančios organizacijos turi padėti asmeniui kreiptis pagalbos:

1) bandyti užmegzti kontaktą jaunimo lankomose vietose ar pan.;

2) užmegzti kontaktą ar pokalbį iš karto, kai asmuo kreipiasi pagalbos, kad

netektų asmeniui pirmojo susitikimo laukti savaitę ar dvi;

3) platinti pirminę informacinę medžiagą apie galimus socialinių problemų sprendimo būdus;

4) nustatyti patogias darbo valandas;

5) suformuoti neformalią aplinką (pvz. aplinka neturėtų būti oficiali, primenanti mokyklą ar polikliniką).

4. SPJ orientacija į socialinę aplinką

SPJ teikiančios organizacijos turėtų išanalizuoti jos veiklos teritorijoje gyvenančių žmonių socialines problemas ir pagal tai orientuoti savo darbo pobūdį (pvz. veikla didmiesčio stoties rajone ar daugiabučių namų rajone skirsis nuo veiklos privačių namų rajone). Jeigu SPJ savo koncepcijoje orientuojasi į gyvenamąją aplinką, tuomet yra prasminga ieškoti formų, kaip susipažinti su aplinkiniais gyventojais, ne tik teikti pagalbą, bet ir dalyvauti tų asmenų gyvenime, padėti kasdieninėje veikloje.

5. SPJ teikiantys asmenys

Pagal galimybę SPJ turi tekti kuo daugiau specialių teorinių ir praktinių žinių turinčių specialistų. Idealu, jei SPJ teikia įvairių profesijų atstovų komanda (pvz. socialinis darbuotojas, psichologas, pedagogas ir pan.).

SPJ turi būti derinamas profesionalų ir apmokytų savanorių darbas. Savanorių indėlis gali būti ypatingai svarbus švelninant „kreipimosi barjerą“ bei palaikant ilgalaikį kontaktą su asmenimis, kuriems toks kontaktas reikalingas.

Svarbu užtikrinti, kad SPJ teikiantys asmenys dirbtų kaip viena komanda. Darbo struktūroje būtina numatyti nuolatinio apsikaitimo informacija būdus (posėdžiai, susirinkimai, protokolai, dokumentacijos tvarkymas ir pan.) bei efektyvios pagalbos organizavimo būdus (atskirų atvejų aptarimas, pasidalinimas darbais ir t.t.).

Dažnais atvejais yra būtina, kad tuo pačiu asmeniu tuo pačiu metu rūpintųsi keli specialistai ar kelios institucijos (socialinės paramos, švietimo ir sveikatos apsaugos institucijos, SPJ teikiančios organizacijos ir pan.). Tokiu atveju rekomenduotina SPJ teikiantiems asmenims imtis „pagalbos vadybininkų“ vaidmens - inicijuoti kuo glaudesnę įvairių specialistų ir institucijų bendradarbiavimą bei užtikrinti pasikeitimą informacija.

6. „Padėjėjų konferencija“

Ypatinga, ir šiuo metu moderniaame socialiniame darbe vis labiau įsigalinti, pagalbą teikiančių institucijų bendradarbiavimo forma yra vadinamoji „padėjėjų konferencija“. Ilgalaikė socialinio darbo patirtis atvėrė tam tikrą paradoksą - kai tik žmogus patenka į pagalbos tinklą, aplink jį ir jo problemą

pradedama „plušti“ įvairūs specialistai, nežinodami vieni apie kitus, apie vieni kitų darbo metodus bei siekiamus tikslus. Ilgainiui žmogus vis labiau tampa priklausomas nuo pagalbos, o problemos sprendimas nejudama iš vietos.

„Padėjėjų konferencijos“ idėja labai paprasta – laikas nuo laiko visi specialistai ir savanoriai, teikiantys pagalbą asmeniui, susitinka ir susitaria dėl pagalbos teikimo tikslo, metodų ir darbo kryptingumo. Patirtis rodo, jog visos laiko ir energijos sąnaudos, paaukotos „padėjėjų konferencijai“, ilgainiui „atsiperka“ pagalbos efektyvumu, spartumu bei resursų taupumu, o svarbiausia – teisingu, etišku elgesiu su pačiu žmogumi.

7. Supervizija SPJ

Supervizija yra suprantama kaip pagalba asmenims, teikiantiems SPJ. Rekomenduotina, kad supervizijos taptų nuolatine SPJ dalimi, užtikrinančia mokymąsi iš praktikos ir tęstinį SPJ kokybės augimą.

Galimos supervizijos temos:

- 1) atvejų analizė;
- 2) darbo komandoje analizė, komandinio darbo vystymas;
- 3) pagalbos organizavimo analizė.

8. SPJ koncepcija, veiklos įvertinimas ir savikontrolė

SPJ turėtų prasidėti nuo koncepcijos sukūrimo. Paprastai koncepcijoje yra apibrėžiama darbo misija, tikslai, resursai, laukiami rezultatai ir jų patikrinimo būdai. Koncepciją geriausia kurti prieš tai atlikus detalią situacijos analizę ir nustatčius SPJ poreikį socialinėje aplinkoje.

Dažniausiai koncepciją gali įgyvendinti tik ta komanda, kuri pati sau ją susikūrė. Čia negali būti bendro recepto visiems atvejams. SPJ teikiama įvairioje aplinkoje, naudojant skirtingus resursus bei skirtingai organizuojant darbą. SPJ koncepcija turi būti nuolat atnaujinama, kad liktų aktualiu ir tikrai naudingu darbo pagrindu. Šitai daryti padeda nuolatinis veiklos įvertinimas ir savikontrolė.

9. SPJ dokumentacija

SPJ dokumentacija yra reikalinga šiems tikslams:

- 1) kad SPJ teikiančiam asmeniui SPJ procesas būtų aiškus, aprėpiamas ir skaidrus;
- 2) kad, esant reikalui ir asmeniui sutikus, SPJ teikimą galėtų perimti kitas specialistas;
- 3) kad galima būtų atsiskaityti už darbo pobūdį bei apimtį ir panaudoti dokumentaciją reikalingiems tyrimams, apibendrinimams ir pastebėjimams.

Svarbus principas yra tas, kad bet kokia dokumentacija yra reikalinga tik tiek ir taip ilgai, kiek to reikia užduočiai atlikti.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

SPJ teikiančiose organizacijose gali būti vedama knyga, kurioje labai trumpai būtų fiksuojamas pats pirmas kontaktas su žmogumi. (Pvz. „18 metų mergina yra priklausoma nuo medikamentų. Ji nukreipta į aktyvios socialinės integracijos programą“. Šitokio pobūdžio informacija gali būti svarbi komandos darbui, aptariant naujus atvejus, dalinantis darbais, organizuojant efektyvią pagalbą.

Pirmajam kontaktui SPJ teikiančios organizacijos galėtų įvesti bendrą visiems anketos formą, kur būtų užrašomi bendri duomenys apie asmenį, pirminiai pastebėjimai, susitarimai dėl tolesnio bendradarbiavimo.

10. Socialinio konsultavimo (toliau-SK) proceso ypatumai

Pagrindinė SK darbo „priemonė“ yra per pokalbį kuriamas santykis su konsultuojamuoju. Konsultantas savo santykį su konsultuojamuoju kuria remdamasis 3 pagrindiniais C. Rogers į klientą orientuotos pokalbio terapijos principais:

1) empatija (sugebėjimas įsijausti į kito žmogaus situaciją, elgesį, jausmus, mąstymą);

2) žmogiška šiluma;

3) tikrumu, autentiškumu (kai konsultanto žodžiai, veiksmai iš tikrųjų atitinka jo emocinę būseną).

Bendrai paėmus, SK procesas yra orientuotas į darbą tokiomis temomis:

1) kas yra? (socialinė pedagoginė diagnozė, problemos atpažinimas, įvardinimas);

2) kas buvo? (atsiminti, išgyventi, pergaltoti iš naujo tam tikras patirtis);

3) kas turi būti? (tikslų nusistatymas, nauja orientacija).

Prieš pradėdant SK svarbu išsiaiškinti tokius klausimus:

1) ar konsultuojamasis ateina savanoriškai? Ar jis pats susitarė dėl termino, ar kas nors kitas už jį?

2) kas jam patarė kreiptis pagalbos?

3) dėl ko visgi žmogus kreipiasi pagalbos? Ar šis žmogus ir yra tas, kuris turi problemą, ar jis – „simptomo nešėjas“. Ar ta problema, dėl kurios jis kreipiasi, tikrai yra jo pirminė problema?

Pirmojo (pirmųjų) pokalbio metu reikia:

1) susitarti dėl to, „ar“, „kaip“ ir „koku tikslu“ konsultuojamasis bendradarbiaus, kad įveiktų problemą;

2) surinkti reikiamą papildomą informaciją (amžius, užsiėmimas, socialinė aplinka);

3) nustatyti išsamesnę problemos priešistorę;

4) nustatyti socialinę pedagoginę diagnozę.

Socialinės pedagoginės diagnozės nustatymui gali padėti tokie darbiniai klausimai:

1) kas kam šioje situacijoje yra problema?

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

- 2) kas man (konsultantui) yra problema?
 - 3) kas yra suinteresuotas konsultavimu?
 - 4) kas kokius resursus turi problemos sprendimui?
 - 5) koks galimas šalutinis neigiamas poveikis?
 - 6) ar yra kas nors svarbesnio nei ta problema, apie kurią kalba konsultuojamasis?
 - 7) kas už ką yra atsakingas?
 - 8) kokie tikslai gali būti pasiekti per asmeninę iniciatyvą ir kokie per kitų?
- Konsultantams reikia anksti pradėti ruošti SK proceso pabaigai apmąstant:
- 1) kokios temos dar yra svarbios?
 - 2) kas turi būti aptarta paskutinio susitikimo metu?
 - 3) kaip žmogus tvarkysis po SK pabaigos?
- SK pabaigoje yra prasminga konsultantui su konsultuojamuoju kartu įvertinti visą procesą ir bendradarbiavimą.

11. Anoniminis SK telefonu ir internetu

Anoniminis SK telefonu ir internetu yra ypatinga SK forma. Pagrindinis anoniminio SK telefonu ir internetu tikslas – krizių ir savižudybių įveikimas. Tokią SK gali teikti psichinės sveikatos specialistai arba specialiai šiam darbui paruošti savanoriai.

Tokios SK „kreipimosi barjeras“ yra labai žemas, kadangi konsultuojamasis išlieka anonimiškas ir gali kiekvienu momentu nutraukti konsultaciją padėdamas telefono ragelį.

Anoniminis SK telefonu ir internetu gali veikti kaip vienas iš SK pasiūlymų arba padalinių. Čia puikiai gali dirbti apmokyti savanoriai. Tačiau anoniminis SK telefonu ir internetu neturėtų sudaryti pagrindinio SK pasiūlymo, kadangi tai specializuota pagalbos forma, skirta daugiau psichikos, krizinių problemų įveikimui.

12. Aktyvios socialinės integracijos (toliau -ASI) proceso ypatumai

Pirmiausiai kalbant apie ASI reikia pabrėžti, kad tai turi būti išskirtinai ilgalaikio ir tęstinio pobūdžio veikla, planuojama ir įgyvendinama maksimaliai atsižvelgiant į asmens socialinės aplinkos pobūdį bei maksimaliai bendradarbiaujant su asmens kasdieninį gyvenimą įtakančiais žmonėmis ir organizacijomis. Rekomenduojama į ASI procesą tiek kaip patarėjus, tiek kaip pagalbininkus būtinai įtraukti neformalios asmens aplinkos organizacijas (laisvalaikio klubus ar centrus, jaunimo organizacijas ar grupes, pan.).

Tik išsamus asmens socialinės aplinkos pažinimas ir bendradarbiavimas su asmens kasdieninį gyvenimą įtakančiais žmonėmis ir organizacijomis leis parinkti efektyvius metodus, padėsiančius asmenims pozityviai pakeisti savo elgesį, mąstymą ir jausmus. Planuojant ASI taip pat būtina vadovautis SK

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

rekomendacijomis aprašytomis šių geros praktikos rekomendacijų 10 skyriuje.

Rekomenduojama asmens elgesio, mąstymo ir jausmų teigiamus pokyčius įtakoti taikant metodus, skatinančius mokymąsi iš patirties. Mokymąsi iš patirties vyksta tada, kai asmuo atlieka struktūruotas užduotis, aptaria patyrimą, įgytą atliekant užduotis, bei iš patyrimo analizės suformuluoja sau išvadas.

Rekomenduotina ASI taikyti tokio pobūdžio užduotis:

1) reikalaujančias aktyvaus asmenų veikimo, dažnai fizinio ir ne patalpose (pvz., visa grupė turi užlipti į ant vandens esantį bokštą. Atliekant užduotį, dalyviai negali kalbėtis, o dalis dalyvių yra užrištomis akimis);

2) formuojančias neįprastas, nekasdieniškas situacijas (pvz. gyvenimas miške ar tyloje atliekamos užduotys, sukuria kitą kontekstą, kuriame asmenys gali naujai pamatyti save, savo santykius su kitais žmonėmis, bendradarbiavimą);

3) turinčias išbandymo elementų (pvz. ėjimas per judantį lieptą, esantį 8 metrų aukštyje, užtikrinant dalyvių saugumą virvių pagalba, suintensyvina patyrimą, todėl dalyviai akivaizdžiau suvokia savo galimybes ir bendradarbiavimo bei tarpasmeninių santykių ypatumus).

Aptariant patyrimą, įgytą atliekant užduotis, rekomenduojama paliesti tokias temas kaip asmeninių savybių pažinimas, bendradarbiavimas, tarpasmeniniai santykiai grupėje, atsakomybė ir jos dalinimasis, problemų sprendimas, konfliktai grupėje, rolės ir funkcijos grupėje, sugebėjimas bendradarbiauti ir pasiaukoti dėl bendro tikslo ir pan. Išvados šiomis temomis pasiekiamos, bandant suvokti savo ir kitų patyrimą bei siejant jį su realiomis gyvenimo situacijomis (asmeniniame gyvenime, organizacijoje, grupėje, bendruomenėje). Šis suvokimas yra pagrindas tolimesniems asmens elgesio, mąstymo ir jausmų teigiamiems pokyčiams.

Kaip objektyviai paskirstyti lėšas NVO projektams

Objektyvus lėšų paskirstymas NVO projektams yra dar viena sudėtinga užduotis. Pirmiausiai užduotį komplikuoja tai, kad dažniausiai neįmanoma nustatyti visiškai objektyvių ir matematinių vertinimo kriterijų, visiškai neįtraukiančių žmogaus subjektyvaus vertinimo. Kitos komplikacijos šaknis tikriausiai glūdi „sovietinėje“ Lietuvos istorijoje su beribiu valstybės institucijų dominavimu – žmonėms dažniausiai kyla mažai klausimų apie lėšų paskirstymą valstybės ar savivaldybių įstaigoms, tačiau lėšų paskirstymas NVO visada yra po padidinamuoju neobjektyvumo paieškos stiklu. Kad ir kaip būtų institucijos, atsakingos už lėšų skirstymą, NVO projektams tai turi turėti omenyje ir preciziškai formuoti lėšų paskirstymo procedūras.

Čia galima išskirti kelis pagrindinius lėšų paskirstymo procedūros

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

organizavimo principus tiek sustiprinančius objektyvumą, tiek padedančius apsiginti konfliktų atveju:

- „žaidimo“ taisyklės turi būti numatytos iš anksto ir visi turi būti pakviesti dalyvauti „žaidime“;
- visi esami ir potencialūs valstybės ar savivaldybių funkcijų vykdytojai tiek tiesiogiai, tiek per jiems atstovaujančias „skėtines“ struktūras turi būti įtraukti tiek į lėšų skirstymo procedūrų planavimą (pvz., pakviesti dalyvauti specialiaame konsultaciniame forume), tiek į jų įgyvendinimą (pvz., pakviesti dalyvauti ekspertų komisijos darbe) – jei kils konfliktas su NVO, galima bus pasakyti, kad jų atstovai visame kame patys dalyvavo;
- atsakingos institucijos turi stengtis surinkti kuo daugiau nuomonių, atstovaujančių skirtingus „kampus“ (pvz., NVO atstovų, praktikos ekspertų, akademinį sluoksnį atstovų, aukščiau ar žemiau esančių valdymo lygių atstovų (seniūnijų, ministerijų ir t. t.) - jei kils konfliktas, galima bus pasakyti, kad buvo surinktos visos įmanomos ir visos skirtingos nuomonės ir remiantis jomis buvo priimtas sprendimas;
- turi būti sukurta maksimaliai „matematinė“ projektų vertinimo sistema, nustatanti balais įvertinamus vertinimo kriterijus (vertinimo klausimus) - jei kils konfliktas, galima bus pasakyti, kad buvo sukurta maksimaliai objektyvi, viską balais vertinanti sistema.

Valstybinė jaunimo reikalų tarybos vykdytų Jaunimo narkomanijos prevencijos projektų finansavimo 2000 metais konkurso nuostatų dalis

VI. Projektų svarstymas.

26. Projektų svarstymas įgyvendinamas 3 etapais:

26.1. Pirmasis etapas - regioninių patarėjų grupių rekomendacija;

26.2. Antrasis etapas – nacionalinės ekspertų komisijos rekomendacija;

26.3. Galutinį sprendimą dėl lėšų skyrimo priima Taryba, pasitarusi su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Priimant galutinį sprendimą dėl finansavimo projektui skyrimo, bus remiamasi regioninių patarėjų grupių bei nacionalinės ekspertų komisijos rekomendacijomis.

27. Siekdama maksimaliai atsižvelgti į vietinius ir regioninius poreikius Taryba kvies savivaldybių ir apskričių administracijų pareigūnus, atsakingus už jaunimo reikalus, pateikti rekomendacijas dėl jaunimo narkomanijos prevencijos projektų rėmimo. Kiekvienoje apskrityje Taryba sukviess regionines patarėjų grupes. Į regioninę patarėjų grupę Taryba pakvies po vieną atitinkamos apskrities savivaldybės administracijos pareigūną, atsakingą už jaunimo reikalus, ir apskrities administracijos pareigūną, atsakingą už jaunimo reikalus.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

28. Regioninių patarėjų grupių posėdžius šaukia ir organizuoja Tarybos sekretoriatas.

29. Regioninės patarėjų grupės svarsto tik projektus, skiriamus atitinkamos apskrities savivaldybių gyventojams. Regioninės patarėjų grupės pačios nustato projektų svarstymo kriterijus. Regioninės patarėjų grupės patvirtina Valstybinės jaunimo reikalų tarybos finansavimui rekomenduojamų projektų sąrašą, išdėstyta prioriteto tvarka. Regioninių patarėjų grupių sprendimai laikomi priimtais, jei už juos pasisako dauguma posėdyje dalyvaujančių regioninės patarėjų grupės narių.

30. Nacionalinė ekspertų komisija susideda iš konkrečių institucijų atstovų ir nepriklausomų ekspertų, tiek teoriškai, tiek praktiškai išmanančių narkomanijos prevencijos problematiką. Nacionalinės ekspertų komisijos pirmininką ir sudėtį tvirtina Valstybinė jaunimo reikalų taryba.

31. Nacionalinės ekspertų komisijos nariai balais vertina projektus, atsakydami ir trumpai raštu pagrįsdami atsakymus į tokius vertinimo klausimus:

31.1. kiek geras projekto turinys geros praktikos rekomendacijų prasme ir/ar naujų ir efektyvių veiklos būdų plėtojimo prasme;

31.2. ar projektą vykdysiančios organizacijos disponuojami resursai, t.y. organizacijos bei projekto vykdytojų kvalifikacija, patirtis, materialinė bazė ir pan., yra pakankami formuluojamiems projekto metodams įgyvendinti ir rezultatams pasiekti;

31.3. ar projekto įgyvendinimui reikalingos lėšos būtų efektyvi investicija, ar būtų efektyvus investicijos dydžio, veiklos apimčių ir kokybės santykis.

32. Galimi septyni atsakymai į klausimus:

32.1. visiškai taip (atsakymo vertė 7 balai);

32.2. taip (atsakymo vertė 6 balai);

32.3. daugiau taip, nei ne (atsakymo vertė 5 balai);

32.4. nei taip, nei ne (atsakymo vertė 4 balai);

32.5. daugiau ne, nei taip (atsakymo vertė 3 balai);

32.6. ne (atsakymo vertė 2 balai);

32.7. visiškai ne (atsakymo vertė 1 balas).

33. Projektą vertinantys ekspertai taip pat turės nustatyti, kokios pinigų sumos turi būti skirtos projekto įgyvendinimui.

34. Jei ekspertas nusprendžia, kad taryba neturi finansuoti vertinamo projekto, tai ekspertas gali į visus vertinimo klausimus atsakyti neigiamai ir siūlyti projektui neskirti lėšų. Tokiu atveju ekspertas turi surašyti argumentuotą savo sprendimo išaiškinimą.

35. Paraiškas komisijos nariams paskirstys komisijos pirmininkas.

36. Ne mažiau kaip 3 komisijos nariai turės įvertinti kiekvieną projektą raštu, užpildydami pridedamą paraiškos vertinimo formą. Savo vertinimus komisijų nariai pateiks tarybos sekretoriatui, kuris apskaičiuos kiekvieno projekto vertės

ir projektui siūlomos skirti sumos vidurkius.

37. Kiekvienas ekspertas taip pat turės paruošti jo vertintų projektų apžvalgą, kurioje turės apžvelgti kiekvieno projekto privalumus ir trūkumus bei pagrįsti savo vertinimus.

38. Nacionalinė ekspertų komisija projektus, siūlomus tarybos finansavimui, nustatys vadovaudamasi:

38.1. projekto vertės vidurkiu;

38.2. projektui siūlomos skirti sumos vidurkiu;

38.3. tarybos nustatyta pinigų suma, kuri gali būti skiriama tam tikroje grupėje konkuruojantiems projektams;

38.4. kitais kriterijais, nustatoma argumentuotu komisijos sprendimu.

39. Argumentuotu sprendimu taryba gali neatsižvelgti į regioninių patarėjų grupių ir nacionalinės ekspertų komisijos rekomendacijas.

40. Apie tarybos sprendimą dėl finansavimo projektui skyrimo organizacijos bus informuotos registruotu paštu.

41. Tarybos nariai, sekretoriato darbuotojai, regioninių patarėjų grupių nariai ir nacionalinės ekspertų komisijos nariai turi užtikrinti organizacijos konkursui pateiktos informacijos konfidencialumą ir jos neplatinti.

Kaip užtikrinti NVO veiklos tęstinumą konkurencinėje NVO kovoje

Dar viena sunki problema - NVO veiklos tęstinumo užtikrinimas konkurencinėje NVO kovoje dėl finansavimo projektams. Viena vertus, kaip buvo minėta pradžioje, konkurencinė kova verčia NVO nuolat ieškoti kuo geresnių veiklos būdų ir siekti veiklos kokybės, kita vertus, projektų finansavimo konkursuose NVO ateities veikla tampa visiškai priklausoma nuo konkursui pateikto projekto vertinimo ir su tuo susijusiais įvairiais galimais atsitiktinumais.

Tai turi įvairios neigiamos įtakos NVO ir jų veiklai:

- Dėl atsitiktinumo ar NVO vidinės laikinos krizės (pvz., kartų kaitos) patirta nesėkmė konkurse gali tam tikram ar visam laikui sustabdyti NVO egzistavimą ir taip išbarstyti visą sukauptą veiklos patirtį;
- Nestabilumas gali neigiamai paveikti NVO darbuotojus ir savanorius, jie gali nuspręsti ieškoti stabilesnės erdvės veiklai ir todėl visą sukauptą patirtį nusinešti į kitą sritį ar organizaciją.

Čia galima pabandyti kelis tęstinumo sustiprinimo būdus:

- NVO, patyrusiai nesėkmę konkurse po sėkmingos veiklos laikotarpio, galima numatyti tam tikrą bandomąjį laikotarpį, kurio metu NVO vykdytų mažiau finansuojamą, mažesnės apimties veiklą, tačiau taip pat turėtų galimybę įveikti krizes ar šiaip sustiprėti;
- Galima numatyti, kad pasibaigus terminui, kurį buvo finansuojamas tam tikrų valstybės ar savivaldybių funkcijų įgyvendinimas, bus

įvertinta atlikta veikla ir jei atsakinga institucija liks patenkinta, finansavimas prasitęs automatiškai ir naujas konkursas bus neskelbiamas;

- Galima įvesti tęstinumą kaip vieną iš vertinimo kriterijų ir, esant veiklos tęstinumui, skirti projektui tam tikrą skaičių papildomų balų.

Kaip užtikrinti NVO perduotų funkcijų įgyvendinimo rezultatyvumo ir efektyvumo patikrinimą

Nors daugeliui organizacijų ir žmonių jų veiklos tikrinimas, kontroliavimas ar kitoks stebėjimas sukelia natūralią baimę ir ją lydintį natūralų nepasitenkinimą, įsipareigojimų, suderintų NVO apsiimant įgyvendinti valstybės ar savivaldybių funkcijas, laikymasis turi būti natūralus atsakingų institucijų stebėjimų ir analizės objektas.

Žinoma, viskas vėl turi būti planuojama ir daroma labai preciziškai, jautriai, atvirai ir maksimaliai objektyviai. Pagrindiniai įsipareigojimų laikymosi patikrinimo organizavimo principai būtų gana panašūs į lėšų paskirstymo procedūros organizavimo principus, nes abiem atvejais siekiama viską atlikti maksimaliai objektyviai ir būti pasiruošus apsiginti konfliktų atveju:

- įsipareigojimų laikymosi patikrinimas turi siekti ne išaiškinti kuo daugiau neatitikimų ir nubausti „pažeidėjus“, o panaudoti probleminius atvejus bendradarbiavimo ir veiklos kokybės tobulinimui bei abipusio pasitikėjimo stiprinimui;
- įsipareigojimų laikymosi patikrinimas turi tiesiogiai sietis su reikiamos atsakingų institucijų pagalbos teikimu;
- „žaidimo“ taisyklės turi būti numatytos iš anksto ir visi esami ir potencialūs valstybės/savivaldybių funkcijų vykdytojai turi būti tiesiogiai įtraukti į patikrinimo procedūrų planavimą;
- visus esamus ir potencialius valstybės/savivaldybių funkcijų vykdytojus atstovaujančios „skėtines“ struktūros turi būti įtrauktos tiek į patikrinimo procedūrų planavimą, tiek į jų įgyvendinimą (kiek tai įmanoma, pvz., svarstant sudėtingus ginčytinus atvejus);
- atsakingos institucijos turi stengtis į patikrinimo procedūras įtraukti ilgamečius tikrinamų klausimų ekspertus ar NVO pripažintus autoritetus (pvz., pasiūlyti dalyvauti patikrinimo grupėse nepriklausomų ekspertų statusu ar dalyvauti svarstant sudėtingus konfliktus);
- būtų labai gerai, jei periodiškai (kas keli metai) būtų užsakomas nepriklausomas perduotos funkcijos įgyvendinimo rezultatyvumo ir efektyvumo tyrimas, kuris galėtų išanalizuoti visų tam tikrą funkciją įgyvendinančių NVO veiklą.

*Jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyse nustatytų įsipareigojimų vykdymo tikrinimo tvarka
(Valstybinėje jaunimo reikalų taryboje nesvarstytas projektas)*

1. Bendroji dalis

1.1. Jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyse nustatytų įsipareigojimų vykdymo tikrinimo tvarka (toliau - patikrinimas) taikomas jaunimo veiklos projektų finansavimo konkursuose dalyvavusioms ir finansavimo susilaukusioms organizacijoms (toliau - organizacijos), sudariusioms su Valstybine jaunimo reikalų taryba (toliau - taryba) jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartis.

1.2. Tikrinti galima tik laikymąsi įsipareigojimų, finansavimo susilaukusioms organizacijoms nustatytų jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyse (toliau tvarkoje - įsipareigojimų).

1.3. Tikrinimas yra vykdomas dviem kryptimis: projekto finansinė ir įgyvendinimo (veiklos) kontrolė.

2. Patikrinimo vykdytojai

2.1. Už patikrinimo atlikimą atsako Tarybos sekretoriatas (toliau - sekretoriatas). Objektivumą patikrinimo metu sekretoriatui užtikrinti padeda Tarybos sudaroma Kontrolės komisija (toliau - komisija).

2.2. Komisijos nariais renkami asmenys, savo žiniomis ir patirtimi galintys padėti Tarybai vykdyti patikrinimą.

2.3. Komisijos narius vienerių metų laikotarpiui tvirtina Taryba.

2.3.1. Komisijos sudėtyje turi būti ne mažiau kaip po vieną ekspertą iš kiekvienos ekspertų komisijos, tais metais svarsčiusios jaunimo veiklos projektus.

2.3.2. Ne mažiau kaip pusė komisijos narių turi būti išrinkta iš Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos pasiūlytų kandidatų tarpo.

2.3.3. Kiti komisijos nariai turi būti paskirti iš valstybės ar savivaldybių jaunimo politiką įgyvendinančių institucijų darbuotojų tarpo.

2.3.4. Komisijos nariais negalės būti Tarybos nariai ir Sekretoriato darbuotojai.

2.3.5. Kiekvienais metais Komisijos sudėtyje turi pasikeisti ne daugiau 2/3 jos narių.

2.3.6. Ne mažiau 1/3 į Komisiją išrinktų asmenų kitais metais turi dalyvauti ekspertų komisijų, svarstančių jaunimo veiklos projektų finansavimą, darbe.

2.4. Komisijos veiklai vadovauja komisijos pirmininkas, kurį vieneriems metams tvirtina Taryba. Komisijos pirmininkui komisijos darbą organizuoti padeda Sekretoriatas.

Komisijos posėdžius esant reikalui šaukia komisijos pirmininkas savo, Tarybos arba 2/3 komisijos narių iniciatyva. Komisijos sprendimai laikomi priimtais,

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

jei posėdyje dalyvauja ne mažiau 1/2 komisijos narių, ir už juos balsuoja dauguma posėdyje dalyvavusių komisijos narių.

2.5. Komisijos nariai turi teisę:

2.5.1. Susipažinti su organizacijos konkursui pateiktais projektais bei ekspertų vertinimo rezultatais.

2.5.2. Dalyvauti informacinėse dienose finansų klausimais, kurias organizuoja sekretoriato darbuotojai, bei sekretoriato pagalba susipažinti su organizacijų finansinėmis ataskaitomis.

2.5.3. Remiantis Jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyse finansavimo susilaukusioms organizacijoms nustatytais įsipareigojimais, tikrinti tiek finansinės paramos susilaukusios organizacijos bendrą veiklą, tiek konkretaus projekto įgyvendinimą.

2.6. Komisijos narys negali dalyvauti patikrinime organizacijų, kurias su komisijos nariu sieja ryšiai (narys dalyvauja tikrinamos organizacijos projektų įgyvendinime ir pan.), neleidžiantys komisijos nariui priimti objektyvių sprendimų.

3. Patikrinimų įgyvendinimo tvarka

3.1. Kiekvienų metų pradžioje Taryba patvirtina ir paskelbia tais metais paremtų organizacijų sąrašą, kurios metų eigoje turės būti patikrintos.

3.2. Konkreti organizacija, jos patikrinimo laikas, patikrinimą vykdysianti grupė (toliau - patikrinimo grupė) ir jos vadovas bus patvirtinti Tarybos sekretoriaus įsakymu.

3.3. Patikrinimo grupės sudėtyje turi būti bent vienas sekretoriato pareigūnas ir nemažiau kaip vienas komisijos narys. Komisijos narį į patikrinimo grupę siūlo komisijos pirmininkas.

3.4. Jei Taryba iš valstybinių institucijų, kitų įstaigų, organizacijų bei asmenų gauna rašytinės ar kitokios medžiagos, liudijančios, kad konkrečios organizacijos nesilaiko įsipareigojimų, tai Taryba savo sprendimu turi teisę pavesti Tarybos sekretoriui surengti skubų tokių organizacijų patikrinimą. Šiuo atveju tarybos sekretoriaus įsakyme taip pat turi būti nurodytas organizacijos patikrinimo pagrindas.

4. Patikrinimo grupės teisės ir pareigos bei rezultatų įforminimo tvarka

4.1. Patikrinimo grupės nariai, pateikę asmens dokumentą ir sekretoriaus įsakymą organizacijos tikrinimo metu gali:

4.1.1. Susipažinti su finansinės apskaitos dokumentais, susijusias su įsipareigojimų vykdymu, daryti dokumentų kopijas;

4.1.2. Susipažinti su rašytine, žodine ir vizualine medžiaga, susijusia su įsipareigojimų vykdymu, daryti medžiagos kopijas;

4.1.3. Apžiūrėti patalpas, susijusias su įsipareigojimų vykdymu;

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

4.1.4. Užduoti klausimus asmenims, susijusiems su įsipareigojimų vykdymu;
4.1.5. Užduoti klausimus kitiems asmenims, galintiems pateikti patikrinimui reikalingos informacijos.

4.2. Patikrinimo grupės nariai privalo:

4.2.1. Informaciją gautą patikrinimo metu laikyti konfidencialia ir naudoti tik su patikrinimu susijusiems tikslams;

4.2.2. Savo elgesiu nepažeisti asmenų konstitucinių teisių, teisinių ir moralinių elgesio normų.

4.3. Pabaigus patikrinimą patikrinimo grupė turi surašyti patikrinimo aktą (toliau - aktas). Aktas turi būti surašomas tiksliai, aiškiai, suprantamai, visi teiginiai turi būti pagrįsti argumentais ir faktine medžiaga. Prie akto turi būti pridėta faktinė medžiaga, kuria remiasi akto teiginiai, ar jos kopijos.

4.4. Aktas turi susidėti iš trijų dalių: bendrosios, tiriamosios ir išvadų (Priedas Nr.1). Bendrojoje dalyje turi būti nurodyta akto surašymo data, įvardinta patikrinimą vykdanči institucija ir patikrinimą vykdančias asmenys, tikrinama organizacija ir organizacijos atstovai, dalyvavę patikrinime. Tiriamojame dalyje turi būti aprašyta patikrinimo grupės atlikta veikla, surinkta faktinė medžiaga. Išvadose turi būti suformuluota patikrinimo grupės nuomonė apie įsipareigojimų vykdymą, pateikti egzistuojantys įsipareigojimų pažeidimai.

4.5. Aktą pasirašo patikrinimo grupės nariai. Jei patikrinimo grupės nariai nepriėjo vieningos nuomonės, kiekvienas patikrinimo grupės narys surašo savo aktą.

4.6. Su aktu turi būti pasirašytinai supažindinamas organizacijos vadovas arba su įsipareigojimais Tarybai susijęs atstovas (projekto vadovas, finansininkas). Jei organizacijos atstovas atsisako parašu patvirtinti susipažinimo su aktu fakto, tai apie tai pažymima akte. Organizacijos atstovas gali pateikti savo raštišką nuomonę apie aktą.

5. Patikrinimo akto ir medžiagos svarstymas

5.1. Patikrinimo aktą ir medžiagą patikrinimo grupė turi pateikti komisijai. Komisija turi išnagrinėti gautą aktą bei medžiagą ir pateikti Tarybai savo nuomonę dėl akto ir medžiagos pagrįstumo bei Tarybos reagavimo į patikrinimo rezultatus. Komisijos nariai nesutinkantys su komisijos sprendimu Tarybai gali pateikti savo atskirąją nuomonę.

5.2. Komisija gali kviešti į savo posėdžius ir užduoti klausimus patikrinimo grupės nariams, tikrintos organizacijos atstovams, susijusiems su įsipareigojimų vykdymu, kitiems asmenims, galintiems pateikti sprendimui reikalingos informacijos.

5.3. Komisijos nariai privalo:

5.3.1 Informaciją gautą patikrinimo metu laikyti konfidencialia ir naudoti tik su patikrinimu susijusiems tikslams;

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

5.3.2. Savo elgesiu nepažeisti asmenų konstitucinių teisių, teisinių ir moralinių elgesio normų.

5.4. Komisijos sprendimas perduodamas Tarybai, kuri priima sprendimą dėl reagavimo į patikrinimo rezultatus.

5.5. Taryba gali kviestis į savo posėdžius ir užduoti klausimus patikrinimo grupės nariams, tikrintos organizacijos atstovams, susijusiems su įsipareigojimų vykdymu, kitiems asmenims, galintiems pateikti sprendimui reikalingos informacijos.

5.6. Tarybos nariai privalo:

5.6.1. Informaciją gautą patikrinimo metu laikyti konfidencialia ir naudoti tik su patikrinimu susijusiems tikslams;

5.6.2. Savo elgesiu nepažeisti asmenų konstitucinių teisių, teisinių ir moralinių elgesio normų.

5.7. Taryba turi apsvarstyti Komisijos pateiktą sprendimą dėl organizacijos įsipareigojimų vykdymo laikymosi. Paaiškėjus pažeidimų atvejams Taryba turi imtis priemonių, užtikrinančių valstybei padarytų nuostolių atlyginimą.

PRIEDAS NR. 1

Dėl Jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyse nustatytų įsipareigojimų vykdymo tikrinimo

PAGRINDAS. Valstybinės jaunimo reikalų tarybos 199__ _____ d. įsakymas Nr. __ „ Dėl organizacijos „_____“ Jaunimo veiklos projektų finansavimo sutartyje nustatytų įsipareigojimų vykdymo tikrinimo“.

1. Bendroji dalis

Aktas surašytas 200__ m. _____ d.

Patikrinimą vykdanči institucija: Valstybinė jaunimo reikalų taryba.

Patikrinimą vykdančias asmenys:

- 1) _____ patikrinimo grupės vadovas.
(Vardas, pavardė)
- 2) _____
(Vardas, pavardė)
- 3) _____
(Vardas, pavardė)

Tikrinama organizacija: _____

Tikrinime dalyvavę organizacijos atstovai:

- 1) _____
(Vardas, pavardė, pareigos organizacijoje)
- 2) _____
(Vardas, pavardė)
- 3) _____
(Vardas, pavardė)

2. Tiriamoji dalis (aprašoma patikrinimo grupės atlikta veikla, surinkta faktinė medžiaga)

3. Išvados (nuomonė apie įsipareigojimų vykdymą, įvertinant organizacijos veiklą, projektų vykdytojų kompetenciją, pateikiant egzistuojančius įsipareigojimų pažeidimus)

Patikrinimo grupė

Tikrintos organizacijos atstovai

(parašas) (Vardas, pavardė, grupės vadovas)
(parašas) (Vardas, pavardė)
(parašas) (Vardas, pavardė)

(parašas) (Vardas, pavardė, pareigos)
(parašas) (Vardas, pavardė, pareigos)
(parašas) (Vardas, pavardė, pareigos)

Kaip plėtoti įvairių sričių ir lygių valdymo institucijų bendradarbiavimą, valstybės ar savivaldybių funkcijų įgyvendinimui panaudojant NVO

Valstybės išlaidų administravime siekiama dažnai vienas kitam prieštaraujančių dalykų – viena vertus, norima išvengti veiklos dubliavimosi ir stengiamasi išskaidyti tiek už strategiją, tiek už vykdymą atsakingos institucijas į kuo labiau atribotas sritis ir lygius, kita vertus, norima, kad įvairios sritys kuo labiau bendradarbiautų tarpusavyje.

Deja, dažnai bendradarbiavimas neišvengia iš įvairių komitetų, darbo grupių ir pan. ribų - praktiniame lygyje dažniausiai beveik nebendradarbiaujama. Praktikoje dažniausiai veikiama per „savo srities“ institucijas ir nesidomima „kitos srities“ gyvenimu, nes tam yra „kitos srities“ institucijos - švietimo srityje veikiama per švietimo įstaigas, socialinėje srityje - per socialinės paramos įstaigas, valstybė veikia per valstybės įstaigas, savivaldybės - per savivaldybių įstaigas ir pan.

Dažnai atrodo, kad praktiniam bendradarbiavimui trūksta kažko realaus ir apčiuopiamo, kažko kas motyvuotų veikti kartu ir daryti įtaką bendram veikimui. Praktinis bendradarbiavimas negali būti aktyvus ir sėkmingas vien dėl to, kad to nori aukščiausiosios valdžios institucijos ir pareigūnai. Kaip konkrečių paslaugų teikimą lemia kryptingos finansinės investicijos, taip ir aktyvų praktinį įvairių sričių ir lygių bendradarbiavimą turi sucementuoti tam tikros bendros finansinės programos ir bendrai finansuojami projektai.

NVO panaudojimas įvairių lygių (valstybės ir savivaldybių) ir sričių (švietimo, socialinės apsaugos ir pan.) susipynusių funkcijų įgyvendinimui gali būti labai sėkmingu pagrindu įvairių lygių ir sričių valdžios institucijoms bendradarbiauti. Bendrai Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos ir savivaldybių finansuojami ir organizuojami konkursai, finansuojantys moksleivių narkomanijos prevencijai ar panašioms susijusioms problemoms skirtus NVO projektus, kaip niekas kitas skatins rūpintis bendrais savo finansinių investicijų rezultatais.

Kadangi toks bendradarbiavimas gali turėti tūkstančius formų ir kiekvienu atveju bus derinamas prie konkrečių aplinkybių, galima išskirti tik kelis labai bendro pobūdžio tokio bendradarbiavimo principus - bendradarbiavimas maksimaliai turi remtis šalių pasitikėjimo, lygiateisiškumo ir maksimalaus lankstumo principais. Ypač lankstumas yra svarbus kai kalbama apie bendradarbiavimą, į kurį kiekvienas partneris ateina su savo finansais ir jų panaudojimo taisyklėmis bei tradicijomis.

**Valstybinės jaunimo reikalų tarybos, Šiaurės ministrų tarybos
informacijos biuro ir Baltijos-Amerikos partnerystės programos
susitarimas dėl programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo
2000 metų kovo 30 diena, Vilnius**

Valstybinė jaunimo reikalų taryba, atstovaujama tarybos sekretoriaus Algirdo Augustaičio, Šiaurės Ministrų Tarybos informacijos biuras, atstovaujamas biuro direktoriaus Knut Hjorth-Johansen, ir Baltijos-Amerikos partnerystės programa, atstovaujama programos direktorės Birutės Jatautaitės, įgyvendindami programą „Jaunimas bendruomenei“, sudarėme šį susitarimą:

1. Patvirtiname programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo tvarkaraštį ir bendruosius principus (programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo tvarkaraštis ir bendrieji principai pridedami prie šios sutarties ir yra neatsiejamos šios sutarties dalys).

2. Valstybinė jaunimo reikalų taryba, kaip programos „Jaunimas bendruomenei“ pagrindinė koordinatore, įsipareigoja:

1) bendradarbiaudama su savivaldybėmis organizuoti programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimą;

2) nuolat informuoti apie programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimą Šiaurės Ministrų Tarybos informacijos biurą ir Baltijos - Amerikos partnerystės programą;

3) nuolat informuoti apie programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimą visuomenę;

4) paruošti ir pristatyti visuomenei ataskaitą apie programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimą.

**Programos „Jaunimas bendruomenei“
Įgyvendinimo bendrieji principai**

1. Programos „Jaunimas bendruomenei“ finansavimui gali būti teikiami jaunimo veiklos projektai, kurie:

1) skatina jaunimo dalyvavimą vietinės bendruomenės gyvenime;

2) yra paruošti ir įgyvendinami jaunų žmonių.

2. Programos „Jaunimas bendruomenei“ finansavimui projektus teikti gali:

1) vietinės jaunimo nevyriausybines organizacijos, tai yra savivaldybėje registruotos visuomeninės organizacijos, labdaros ir paramos fondai, viešosios įstaigos ir asociacijos (toliau vadinama - organizacijos) ar savivaldybėje registruoti organizacijų struktūriniai padaliniai;

2) moksleivių savivaldos institucijos;

3) neformalios jaunimo grupės, tai yra asmenų nuo 14 iki 29 metų amžiaus grupės (toliau vadinama - asmenų grupės).

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

3. Moksleivių savivaldos institucijos ir asmenų grupės, kurių projektas bus paremtas tarybos sprendimu, prieš gaudamos finansavimą turės įgalioti visuomeninę organizaciją, labdaros ir paramos fondą, viešąją įstaigą ar asociaciją vykdyti projektą.

4. Programos „Jaunimas bendruomenei“ finansavimui teikiamų projektų svarstyme tiesiogiai ar per atstovus projektus vertinančių ekspertų komisijoje turi dalyvauti savivaldybių patariamąsios jaunimo reikalų institucijos.

5. Programos „Jaunimas bendruomenei“ finansavimui teikiami projektai turi būti aprašomi paraiškoje, kurioje būtinai turi būti atsakymai į visus žemiau nurodytus klausimus:

1) koks projekto pavadinimas, koks besikreipiančios organizacijos pavadinimas, koks besikreipiančios organizacijos adresas, telefonas, faksas, elektroninis paštas, interneto puslapis, koks projekto vadovo vardas ir pavardė, darbo ir namų telefonas, faksas, elektroninis paštas;

2) kokie laukiami projekto rezultatai;

3) kada projektas prasideda ir kada baigiasi, kas, kur, kada bus daroma, kiek dienų truks, kas yra projekto adresatas, kokios temos bus analizuojamos, kokie lektoriai ar kiti specialistai dalyvaus, kokie metodai bus naudojami;

4) kokia paraiškos pateikėjo patirtis, projekto vadovo ir vykdytojų žinios ir patirtis srityje, susijusioje su projektu, ar bendradarbiaujama su kitų šalių partneriais įgyvendinant projektą (jei bendradarbiauja, turi būti pateiktas tai patvirtinantis partnerio raštas);

5) kaip projekto idėja kilo, kaip bendruomenė buvo įtraukta į projekto idėjos suformavimą;

6) kiek lėšų prašoma apmokėjimui už darbą projekto vykdytojams, finansininkui ir kitiems asmenims vykdant projektą;

7) kiek lėšų prašoma patalpų nuomai ir išlaikymui (šildymui, elektros energijai, vandentiekiiui, kanalizacijai, apsaugai ir pan.), kiek lėšų prašoma transporto nuomai ir išlaikymui (degalams, tepalams ir pan.), kiek lėšų prašoma įrangos, priemonių ir reikmenų (kompiuterių, kopijavimo aparatų, rašymo lentų ir pan.) nuomai;

8) kiek lėšų prašoma mažaverčių priemonių ir reikmenų (kanceliarinių prekių, ūkinės paskirties prekių ir pan.) įsigijimui, kiek lėšų prašoma kopijavimo paslaugoms, vertimo paslaugoms, leidybos išlaidoms;

9) kiek lėšų prašoma komandiruotėms, kiek lėšų prašoma ryšių išlaidoms (telefonui, faksui, paštui ir pan.);

10) kiek lėšų prašoma renginio dalyvių apgyvendinimui ir maitinimui;

11) kiek lėšų iš viso prašoma projekto įgyvendinimui ir kiek lėšų gaunama iš kitų finansavimo šaltinių.

**Programos „Jaunimas bendruomenei“
įgyvendinimo tvarkaraštis**

1. 04.13 Kaune apie programos įgyvendinimo principus informuojamos savivaldybės. Kaune pasitariama ir paprašoma savivaldybių patariamųjų jaunimo reikalų institucijų pateikti savo pasiūlymus dėl savivaldybėse skelbiamų jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso nuostatų projekto.

2. Iki 04.28 savivaldybių patariamąsios jaunimo reikalų institucijos pateikia Valstybinei jaunimo reikalų tarybai savo pasiūlymus dėl savivaldybėse skelbiamų jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso nuostatų projekto. Konkurso nuostatų projektas turi atitikti programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo bendruosius principus.

3. Iki 05.12 konkurso nuostatai atskirai savivaldybei patvirtinami programos įgyvendinimo sutartimis, kurias pasirašo Valstybinė jaunimo reikalų taryba ir savivaldybė. Tuo pačiu skelbiamas projektų priėmimas.

4. Iki 06.02 priimami projektai. Juos surenka savivaldybės jaunimo reikalų koordinatoriai.

5. Iki 06.16 projektai apsvarstomi savivaldybėse. Svarstymuose patvirtintos rekomendacijos pateikiamos Valstybinei jaunimo reikalų tarybai. Projektai savivaldybėse turi būti apsvarstyti vadovaujantis programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo bendraisiais principais.

6. Iki 06.30 Valstybinė jaunimo reikalų taryba, Šiaurės kraštų informacijos biuras ir Baltijos-Amerikos partnerystės programa priima galutinius sprendimus dėl savų lėšų paskirstymo. Baltijos-Amerikos partnerystės programa gali priimti galutinį sprendimą dėl savų lėšų paskirstymo vėliau.

7. Po galutinio sprendimo pasirašomos projektų finansavimo sutartys ir vyksta projektų įgyvendinimas. Projektų finansavimo sutartyse nustatyta tvarka atsiskaitoma už projektų įgyvendinimą.

**Valstybinės jaunimo reikalų tarybos ir
Savivaldybės susitarimas dėl programos
„Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimo**

2000 m. d.,

Valstybinė jaunimo reikalų taryba, atstovaujama tarybos sekretoriaus Algirdo Augustaičio, iš vienos pusės, ir savivaldybė, atstovaujama, iš kitos pusės, sudarėme šį susitarimą, kuriuo susitarėme:

1. Skatinti jaunimo dalyvavimą vietinės bendruomenės gyvenime ir savivaldybės jaunimo politikos vystymąsi. Tuo tikslu organizuosime jaunimo

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkursą, kurio nuostatus bendru sutarimu patvirtiname (jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso nuostatai pridedami prie šios sutarties ir yra neatsiejama šios sutarties dalis).

2. Valstybinė jaunimo reikalų taryba įsipareigoja:

1) koordinuoti jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso įgyvendinimą, teikti informaciją apie jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso eigą programos „Jaunimas bendruomenei“ iniciatoriams;

2) suteikti savivaldybės pareigūnui, atsakingam už jaunimo reikalus, jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkurso organizavimui reikalingų žinių.

3. savivaldybė įsipareigoja:

1) viešai informuoti savivaldybėje registruotas jaunimo nevyriausybines organizacijas, moksleivių savivaldos institucijas bei savivaldybės gyventojus apie skelbiamą jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkursą ir jo rezultatus;

2) padėti organizuoti jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkursą, pavesdama savivaldybės pareigūnui, atsakingam už jaunimo reikalus, ir/ar kitam savivaldybės pareigūnui:

a) informuoti apie konkursą savivaldybės jaunimo organizacijas, moksleivių savivaldos institucijas, neformalias jaunimo grupes;

b) konsultuoti suinteresuotus asmenis projektų rašymo ir įgyvendinimo klausimais;

c) surinkti ir perduoti Valstybinei jaunimo reikalų tarybai jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkursui pateiktas paraiškas;

d) organizuoti jaunimo bendruomeninių iniciatyvų finansavimo konkursui pateiktų paraiškų svarstymą ir perduoti Valstybinei jaunimo reikalų tarybai paraiškų svarstymo rezultatus;

e) paruošti ir pristatyti visuomenei ataskaitą apie programos „Jaunimas bendruomenei“ įgyvendinimą savivaldybėje.

KAIP KURTI EFEKTYVIĄ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PARTNERYSTĘ

Zbigniewas Wejcmantas,

Paramos savitarpio pagalbos iniciatyvoms biuro BORIS direktorius

Bendradarbiavimas siekiant išspręsti bendruomenės problemas

Bendruomenės partnerių, nepaisant jų skirtumų, bendradarbiavimas turi remtis jų patirtimi sprendžiant tos pačios vietos bendruomenės problemas.

Dažnai bendradarbiaujame tik su vietos valdžia, nes mums atrodo, kad tik ji gali padėti įgyvendinti mūsų misiją. Tada laukiame kiekvieno susitikimo su seniūnu ar meru, įsidėmime Tarybos posėdžių datas, o savivaldybės ar seniūnijos darbuotojas tampa mums pagrindiniu informacijos šaltiniu. Tai nėra blogai, jeigu tuo pat metu nepamirštame, kad tokią pačią visuomenės problemą sprendžia ir kita institucija, organizacija ar pavieniai asmenys. Dažniausiai tai pagrindinės vietos organizacijos, valdžios institucijos ar aktyvūs žmonės. Jie yra neatsiejama mūsų darbo dalis, nes turi žinių, išteklių ir informacijos, kurios mes negausime nei iš savivaldybės tarybos, nei iš seniūno ar mero.

Visi puikiai žinome, kad būtent taip turime elgtis norėdami išspręsti visuomenės problemas, tačiau koalicijos ar bendradarbiaujančios grupės yra gana retas reiškinys. Sunkumai, kuriuos manome esant, – skirtingi atskirų sektorių veiklos metodai, interesų nesuderinamumas, galimas vieno iš partnerių dominavimas, nesugebėjimas organizuoti procesą, asmeniniai nesutarimai, – nulemia tai, kad niekas nenori imtis tokių iniciatyvų. Be abejo, daug lengviau „suversti“ visa kaltę kitiems, nei su tais „kitais“ susitikti ir pabandyti ką nors padaryti drauge.

Nepaisant viso to, darbas grupėje, vienijančioje skirtingus subjektus, turi daug privalumų. Tai:

- galimybė bendradarbiaujant sustiprinti savo veiklos efektyvumą,
- tikslų dubliavimo eliminavimas,
- lengviau gaunamas visuomenės pritarimas konkreitiems uždaviniams,
- galimybė sulaukti didesnio atgarsio,
- galimybė lengviau pritraukti žmogiškuosius bei finansinius išteklius ir disponuoti laiku.

Tačiau dažniausiai dirbame su atskirais žmonėmis, pasiryžusiais išspręsti vietos problemas. Deja, akivaizdu ir tai, kad jie neieško sąjungininkų skubesniam ir kokybiškesniam problemos sprendimui. Sąmoningai

nesuvokdami jie labiau trokšta būti kankiniais, negu kam nors atiduoti galimus nuopelnus. Tačiau derėtų laužyti tokius asmeninius barjerus ir stengtis bendrauti su kitais.

Palankiausias bendradarbiavimo modelis – sukurti nevyriausybių organizacijų, dirbančių toje pačioje srityje arba sprendžiančių labai panašias problemas, sambūrį. Pamažu pastebimas didėjantis poreikis sukurti autentišką susivienijimą, jungiantį bendrus interesus turinčias įvairias organizacijas. Tad galima drįsti teigti, kad tol, kol organizacijos nesukurs bendradarbiavimo tinklo bei bendrus jų interesus atstovaujančio organo, tol jos nebus vertinamos nei visuomenėje, nei politikoje.

Pats geriausias pagrindas siekiant tokių tikslų – organizuotas sambūris, telkiantis vietos nevyriausybinės organizacijas. Beje, apie tokios struktūros būtinumą dažnai pareiškia ir pačios organizacijos. Jos sukūrimas siejamas su viltimi sėkmingai patenkinti dalį pačių organizacijų poreikių, dažnai suprantamų kaip galimybę artikuliuoti ir ginti savo interesus, bei partnerių poreikių, ypač vietos valdžios, kuri paprastai nori kalbėti su vienu partneriu, atstovaujančiu organizacijų grupę. *Organizacijų sambūris turi dvi pagrindines darbo sritis: nevyriausybių organizacijų darbo standartų palaikymas bei poveikis jas supančiai visuomenei.* Be abejo, teikti visapusę paramą lyderiams, pasikeisti informacija, galima ir laisva forma diskutuoti bei dalintis patirtimi bendraujant neformaliame tinkle. Tačiau norint sistemingai daryti įtaką viešajai politikai bei ginti nevyriausybinių sektorių, būtina turėti formalizuotą partnerystės struktūrą.

Žemiau išvardysime galimas veiklos formas, kurios palengvintų ryšių užmezgimą su kitomis organizacijomis, sugriautų barjerus bei leistų geriau vieniems kitus pažinti. Tai gali būti organizavimas plenarinių ir atskirų sričių atstovų susitikimų, specialiųjų mokymų bei viešosios politikos diskusijų, į kurias kviečiami svečiai.

- *Klubas.* Tai nevyriausybių organizacijų atstovų neformalių kontaktų vieta.
- *Specializuoti mokymai.* Tai reguliarūs susitikimai, kurių metu diskutuojama apie svarbias nevyriausybių organizacijų veiklos sritis. Pavyzdžiui, siūlytume kiekvieną mėnesį organizuoti susitikimus su teisininku ar buhalterė. Tokių susitikimų metu galima aptarti svarbius teisinius ir finansinius klausimus. Mokymai gali trukti keletą dienų. Tuomet svarbias organizacijos valdymo temas dėsto pakviesti konsultantai ar lektoriai (be abejo, ilgiau veikianti bendradarbiavimo struktūra turės daugiau galimybių surengti tokius mokymus).
- *Atskirų sričių atstovų susitikimai.* Vis dažniau nevyriausybių organizacijų atstovai prašo organizuoti susitikimus žmonėms, kurie sprendžia tas pačias arba labai panašias visuomenės problemas. Tam

tikroje srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų atstovai gali susitikti siekdami susipažinti su vykdoma veikla, pasikeisti informacija, teikti vieni kitiems pagalbą bei bendradarbiauti. Esminis tokių susitikimų elementas – informavimas apie svarbias, nors dar nelabai pastebimas, vietos bendruomenės, kuriai tos organizacijos dirba, problemas. Toks problemų įvardijimas gali būti naudingas formuluojant seniūnijos viešosios politikos prioritetus

- *Plenariniai susitikimai.* Tokie susitikimai organizuojami bent vieną kartą per metus. Jų tikslas – pasiektų rezultatų bei problemų, kurias patiria visos organizacijos, apibendrinimas ir pasiūlymų kitiems partneriams artikuliacija bei bendrų iniciatyvų aptarimas. Už tokio susitikimo organizavimą ir vedimą atsakingi nevyriausybinių organizacijų, dalyvaujančių tame susitikime, atstovai. Tokiu atveju gali būti naudinga sukurti vadinamąjį sekretoriata.
- *Sekretoriatas (informacijos centras)* yra organizacinis-informacinis punktas. Renka informaciją apie tai, kur ir kada renkasi konkrečios srities organizacijos, kaupia duomenų bazę, siunčia pranešimus ir kvietimus į susirinkimus ar kitus renginius, kas mėnesį parengia ir išsiunčia ataskaitinius-informacinius biuletenius. Pagal galimybes padeda sričių grupių koordinatoriams. Lėšų tokioms iniciatyvoms galima gauti nevyriausybiniams organizacijoms žinomais būdais (paramos programų bei fondų lėšos) bei savanoriški visų suinteresuotų grupių įnašai.

Tokios paprastos iniciatyvos sudarys sąlygas apsibrėžti, kur pavienės organizacijos gali ir nori veikti kartu, o kur – atskirai. Tai palengvina kasdienių ryšių užmezgimą ir palaikymą, pasikeitimą informacija bei laipsnišką integruotų organizacijų kūrimą. Visos formos, kuriomis siekiama intensyvinti atstovų ryšius, sąlygoja efektyvesnių partnerystės ryšių tarp nevyriausybinių organizacijų kūrimą.

Įvairūs organizacijų partnerystės matai

Įsivaizduokime dvi ar daugiau organizacijų, kartu sprendžiančių problemas. Tų organizacijų sukurta partnerystė egzistuoja tarsi atskirai nuo dalyvaujančių organizacijų. Partnerystė kuriama siekiant kartu spręsti problemas, dalintis turimais ištekliais, bendradarbiauti koordinuojant veiksmus, kurti koaliciją ir t.t. Bendradarbiaujančios organizacijos veikia siekdamos bendrų tikslų, laikydamosi naujų sprendimo taisyklių ir bendrų reikalavimų. Reikalaujama, kad kiekviena organizacija ar institucija įtrauktų ir savo išteklių. Žinoma, tokia tarpusavio priklausomybė gali būti nuolatinė arba laikina, kuomet funkcionuojanti partnerystė reikalinga tik tam tikroje situacijoje. Tokios partnerystės formos yra *tinklas*, *koordinacinė grupė* ir *sąjunga*.

Šios trys formos skiriasi bendra organizacijų-narių įtaka, tikslais ir partnerystės veiksmais bei jų sąlygojamais sambūriais. Jas galimas aptarti keletu aspektų.

- *Tikslų sudėtingumas.* Egzistuoja parterystės tikslų sudėtingumo laipsniai. Tai – ir paprastas pasikeitimas informacija, ir sudėtingi tikslai bei bendri veiksmai sprendžiant problemas.
- *Ryšių intensyvumas* – kaip pasireiškia susijusių organizacijų tikslų bendrumas, uždaviniai, sprendimų tvarka bei įnašas.
- *Sambūrių formalumas.* Tai – organizacijų-narių struktūros, veiklos, taktikos bei procedūrų formalizavimas laikantis tam tikrų taisyklių bei sutarčių.

Organizacijos, kurios gana laisvai tarpusavyje bendradarbiauja, vadinamos **tinklu**. Pagrindinis tokios parterystės tikslas – pasikeitimas informacija. Nariai gali laisvai, be jokių sunkumų, prie tinklo prisidėti arba iš jo išėiti, nedarydami poveikio pačios partnerystės egzistavimui. Proceso modeliai ir tinklo struktūros yra visiškai neformalios. Tokiu atveju organizacijos-narės visiškai nepraranda savo autonomijos. Dalijimasis ištekliais dažniausiai vyksta idėjų, žinių, ataskaitų, pranešimų lygmenyje. Tokia partnerystė apibūdinama kaip *koalicija*. Sunku „užčiuopti“ tokio tinklo egzistavimą, nes dažniausiai čia nereikia tokios atskiros erdvės, kaip biuras ar pastatas. Todėl organizacija, neįnešdama jokių specialių lėšų, gali būti kelių tinklų nare.

Kartu veikiančios organizacijos, pasižyminčios artimesniais ryšiais, vadinamos *koordinacinėmis grupėmis*. Jos siekia didesnių, negu tik pasikeitimas informacija, tikslų. Narystė jose yra stabilesnė, taip pat didelis dėmesys skiriamas tiems, kas nori ateiti bei kas vyksta tuomet, kai kas nors nusprendžia pasitraukti. Proceso modeliai bei koordinavimo struktūra labiau formalizuoti. Be to, kiekvienas narys turi atsakyti dalies savo autonomijos, o tai gali turėti įtakos vidaus taisyklėms. Kalbant apie išteklius, tai kiekvienas koordinacijai narys turi paaukoti dalį savo laiko, personalo, lėšų ar įrangos. Tokia partnerystė lengviau pastebima, nes jos tikslai bei veiksmai reikalauja labiau apčiuopiamo proceso ir struktūros.

Sajungos organizacijos-narės yra glaudžiai susijusios. Tikslas konkretus, dažniausiai sudėtingas ir ilgalaikis. Narystė labai stabili. Narių priėmimas ir praradimas tampa rimta problema ir gali sukelti esminių pokyčių, net ir žlugimą. Proceso modeliai ir bendradarbiavimo struktūra beveik visais atvejais išdėstoma raštu, dažniausiai – juridinio dokumento pavidalu. Kiekviena organizacija-narė atiduoda didelę savo autonomijos dalį bendradarbiavimo labui, o atstovai, veikiantys partnerystėje, turi didelę sprendimo galią. Lėšų indėlis tokios partnerystės atveju gali būti labai didelis, todėl organizacija, prieš nuspręsdama dalyvauti, turi atlikti išsamią analizę.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

Taip suprantamas bendradarbiavimas yra labiau pastebimas nei kuri nors atskira organizacija-narė. Ypač tai būdinga organizacijų koalicijoms, siekiančioms ginti nevyriausybinių sektoriaus bei jo klientų interesus.

Vienas iš pagrindinių nevyriausybinių organizacijų veiklos tikslų yra ne tik tiesioginis paslaugų teikimas, bet ir interesų gynimas. Pastarasis yra svarbi nevyriausybinių organizacijų funkcija, rodanti nevyriausybinių organizacijų brandą. Iš esmės, interesų gynimas pasireiškia darant įtaką politikai, siekiant apginti interesus bei suteikti didesnes plėtros galimybes tam tikroms visuomenės grupėms.

Interesų gynimo srityje veikiančios organizacijos

- *atlieka tyrimus, analizę ir rengia ataskaitas;*
- *stebi, kaip paisoma teisių ir kontroliuoja atskirų visuomenės grupių interesų apsaugą;*
- *atstovauja atskiroms visuomenės grupėms;*
- *reformuoja, recenzuoja ir inicijuoja sisteminio pobūdžio sprendimus, tame tarpe ir juridinius;*
- *palaiko ryšius su valstybės ir vietos valdžios institucijomis*

Taigi būdai, kuriais nevyriausybinių organizacijos daro poveikį politikai, keičiasi. Nuo įvairiausių opozicinio pobūdžio veiksmų pereinama prie subtilesnių, kurių bendrasis vardiklis yra įtaka sprendžiant atskiras problemas, pvz., bendruomenės politikos, sveikatos apsaugos, švietimo, ir kt. Pastebimi tokie pokyčiai:

- pereinama nuo tiesioginių akcijų prie subtilesnių būdų;
- revoliucingas požiūris keičiamas konstruktyviais veiksmais;
- užuot laikiusis principo „viskas arba nieko“, pradedama laikytis „žingsnis po žingsnio“ principo;
- nuo bendrųjų interesų artikuliacijos ir masinių judėjimų pereinama prie atskirų visuomenės grupių interesų atstovavimo;
- valdžios puolimą keičia sumanus pasinaudojimas jos mechanizmais;
- nuo veiksmų, paremtų jėga, pereinama prie veiksmų, paremtų tiesa.

Toks reiškinys pastebimas visuose pokomunistiniuose kraštuose, kuriuose išsivystė nevyriausybinių sektorių. Šių kraštų nevyriausybinių sektorių vis dažniau reiškia įvairių interesų grupių organizacijos formą, taigi išvengia esminio pasidalijimo į visuomenę ir valdžią. Taip pat nyksta ir kažkada labai svarbi buvusi riba tarp nevyriausybinių ir valstybinių sektorių.

Aptarėme tris organizacijų bendradarbiavimo formas, tačiau tai nėra partnerystės lygmenys. Koalicijos kūrimas yra procesas, tad visuomet tęstinis ir vykstantis nuolat. Organizacija, su kuria tinkle susitinkame tik dėl vieno reikalo, kitu klausimu gali būti drauge su mumis koalicijoje. Siūlomi

Nevyriausybinų organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

partnerystės modeliai nėra nei patys geriausi, nei patys blogiausi, ir tai, kas pasiteisina vienoje situacijoje, kitoje gali visiškai netikti. Kaip ir pavojai, kurie, mūsų manymu, gali slypėti bendradarbiavime, dažniausiai priklauso nuo partnerystės formos. Jie yra nereikšmingi tinklo atveju, bet vis labiau didėja partnerių ryšiams tampant glaudesniems.

Tačiau verta pradėti kurti koaliciją ir nevyriausybinų organizacijų sąjungas, nes jų dėka

- atsiranda galimybė rezultatyviai paveikti viešąją valdžią, kuomet iškyla grėsmė nevyriausybinių sektoriaus interesams;
- tampama formaliu viešosios valdžios, ypač savivaldybės, organų partneriu kuriant įvairaus pobūdžio programas ir formuojant bendruomenės politiką;
- sudaromos sąlygos tam tikrų teritorijų nevyriausybinų organizacijų integracijai bei vienodų galimybių užtikrinimui, nepriklausomai nuo geografinės padėties (sostinė – provincija)
- stambesnės organizacijos tampa atsakingos už visos šalies nevyriausybinų organizacijų savitarpio supratimą.

Organizacijų partnerystės kūrimo etapai

Nepaisant skirtumų, būdingų atskiroms partnerystės formoms, jų siekiama panašiu būdu.

Visų pirma atliekama *problemos aplinkos analizė*. Ji apima visas institucijas ir reiškinius, susijusius su tam tikra problema, nepaisant teritorinio jų išsidėstymo (jie gali ir nepriklausyti vietos bendruomenei). Vietos bendruomenė suvokiama kaip daugelio veiksmų darinys, ir tik kai kurie iš jų paprastai būna susiję su tam tikra problema.

Problemos aplinkos analizė atliekama įvardijant:

- institucijas, organizacijas ar reiškinius, skatinančius mūsų veiklą;
- institucijas, organizacijas ar reiškinius, stabdančius mūsų veiklą.

Kitas žingsnis – pradinė *potencialių partnerių analizė*. Šis etapas retai pasiekiamas. Dažniausiai, nesisekant veiklai, ieškome vienkartinės paramos. Nesistengiamo sukurti nuolatinio bendradarbiavimo, o tik stiprių šalininkų padedami norime prastumti savo sumanymus. Partnerių ieškome tarp politikų, įtakingų asmenybių, net neįtardami, kad mūsų kaimynai – nedidelė panašaus tipo organizacija – gali būti mūsų sąjungininkai.

Aplinkos analizė yra būtina atrenkant žmones ir institucijas, kurias verta pritraukti. Kuo jie įvairesni, tuo geriau – įvairovė yra esminė partnerystės vertybė. Atliekant analizę kreipiamas dėmesys į tuos, kurie gali būti mums palankūs ir į tuos, kurie gali trukdyti mums ir mūsų veiklai. Analizuodami partnerius, atsakome į šiuos klausimus:

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

- koks potencialaus sąjungininko juridinis statusas;
- pagrindiniai tikslai ir klientai;
- kodėl jo vaidmuo svarbus sprendžiant problemą;
- koks jo indėlis į partnerystę;
- kokios naudos jis gali tikėtis bendradarbiaudamas.

Skirkime pakankamai dėmesio ir galimiems mūsų partnerystės priešams. Jie taip pat gali suvaidinti tam tikrą vaidmenį mūsų partnerystėje. Jie išplečia tikrovės suvokimą, parodo visiškai kitą požiūrį į mūsų problemą bei leidžia mums pasiruoti galimiems išpuoliams prieš mūsų veiklą.

Nusprendę, kas gali su mumis bendradarbiauti, turime potencialius mūsų partnerius pakviesti į *susitikimą*. Tų susitikimų metu privalome siekti:

- susipažinti su partneriais;
- apibrėžti privalomas vertybes ir nustatyti veiklos taisykles;
- suplanuoti bendrą visiems partneriams projektą.

Visų pirma reikia paskirti atitinkamą laiką susipažinti. Susipažinimo faktorius turi dominuoti pirmųjų susitikimų metu ir nereikia apsiriboti tik pačiu pirmu susitikimu. Reikia skirti vienodą dėmesį tiek partnerių ryšiams, tiek ir uždaviniams. Pokalbiai nėra prarastas laikas, jeigu stengiamės, kad jie būtų teminiai, nors ir į tai nereikėtų žiūrėti labai griežtai.

Susitikimo metu nereikėtų apsiriboti vien tik vardų ir organizacijos pavadinimų pasakymu. Reikėtų ieškoti atsakymų į šiuos klausimus:

- koks mūsų požiūris į problemą, dėl kurios susitikome;
- kas mus sieja;
- ką norime kartu daryti;
- ko mums reikia, kad galėtume pasiekti savo tikslą.

Pirmuose susitikimuose turime paliesti šias temas: kodėl atėjome į šį susitikimą; kokios su šia problema susijusios vertybės mums artimos; kokios problemos, jūsų nuomone, gali būti susijusios su jūsų organizacijos dalyvavimu šioje partnerystėje; kokios naudos tikėtės. Tai leis dalyviams iš pat pradžių būti atviriems ir nuoširdiems. Dėl to ir pirmame darbų etape reikėtų dirbti drauge. Tik tuomet, kai grupė geriau susipažins bei pasitikės vieni kitais, galima pradėti dirbti savarankiškose darbo grupėse.

Vienu iš pirmųjų susitikimų rezultatų turėtų būti pradinių privalomų partnerystės grupės vertybių ir darbo taisyklių nustatymas. Jau minėjome vieną iš didžiausių partnerystės privalumų – partnerių įvairovę. Tai ne tik organizacijų, institucijų įvairovė, bet ir charakterių įvairovė. Partnerystė, ypač koalicija, susideda iš labai stiprių lyderių. Tiesą sakant, tai yra jėga siekiant realizuoti partnerystės tikslus, bet, kita vertus, tai labai sudėtinga grupė konsolidacijos ir bendradarbiavimo atžvilgiu. Todėl prieš pradėdami kokią nors veiklą, grupės nariai turėtų tiesiog pamėgti vienas kitą, jausti simpatiją ir pasitikėjimą. Tai ne visuomet pasiekama diskutuojant darbo temomis, galbūt žmonės suras daug

daugiau bendrų bruožų (o gal tiesiog ras mažiau ideologinių skirtumų) kalbėdami laisvomis temomis. Todėl verta tokią partnerystę pabandyti kurti organizuojant bendras išvykas ar šventes, žinoma, jeigu tai įmanoma, nes tokių renginių prasmingumas abejonių nekelia.

Be to, svarbu nustatyti narių įsipareigojimų lygį ir gauti jų pasižadėjimą dėl investuojamų išteklių. Resursai ne vien finansiniai. Pasirūpinkime, kad kiekvieno dalyvio indėlis būtų panašus – *jeigu neturi pinigų, paaukok savo laiką*. Taip išvengsime susiskaidymo į privilegijuotas ir mažesnes organizacijas. Mūsų partneriai gali suteikti:

- juridinį statusą;
- galimybę naudotis svarbia informacija;
- galimybę susitikti su svarbių žmonių;
- sugebėjimus (pvz., sumanymus);
- tam tikras asmenines savybes;
- žmogiškuosius resursus (deleguotas darbuotojas, savanoris);
- organizacinius ir materialinius resursus;
- laiką susitikimams, darbui, diskusijoms.

Pradiniame partnerystės grupės susitikimo etape derėtų išlaikyti pranešimų ir užduočių pusiausvyrą. Stenkimės sukurti partnerystę, kad būtų sėkmingai išspręsta tam tikra problema. Sėkminga grupės veikla neįmanoma be gerų santykių, tačiau santykiai neturėtų užgožti partnerystės tikslų. Tačiau, jeigu visiškai negalime surasti bendros kalbos su kažkuriais partneriais, nebijokime jų atsisakyti.

Po pirmojo, susipažinimo, žingsnio prasideda *bendro projekto* planavimas. Abu šie procesai vyksta kartu, tačiau pirmųjų susitikimų tikslas – pasitikėjimo kūrimas ir vieni kitų pažinimas. O bendros veiklos strategijos parengimas nukeliamas į antrą planą. Trečiojo ar ketvirtojo susitikimo metu šios proporcijos turėtų pasikeisti. Ryšių kūrimas užleidžia savo vietą uždavinių tikslinimui. Žmonių tarpusavio ryšiai plėtosis sprendžiant problemą, dėl kurios ta grupė susirenka.

Pirmame susitikime stengiamės pristatyti susirinkusiems jūsų įvardytą problemą bei labai bendrus veiklos tikslus. Tačiau nesitikėkime, kad partneriai susitelks išsamiai mūsų pateiktos medžiagos analizei. Jie susitelks savo pozicijų įtvirtinimui. Pirmojo pristatymo metu nesufluokime, kokios jie gali tikėtis naudoti iš bendradarbiavimo su jumis sprendžiant nurodytą problemą. Leiskite jiems patiems atrasti tą naudą, užsiminkite tik tuomet, jeigu patys neranda. Tai apsaugos iniciatorių nuo to, kad kiti nesijaustų, tarsi veikla jiems yra primetama, tarsi kažkas kitas būtų nusprendęs, kas jiems naudinga, o kas ne. Tokioje situacijoje partneriai gali pasijusti atskirti nuo sprendimų priėmimo proceso, nes būtent asmeninio indėlio pajautimas motyvuoja narius tolesniam dalyvavimui ir savo laiko bei resursų aukojimui.

Pirminis problemos apibrėžimas taip pat turi vykti derybų būdu. Organizacijos skirtingai supranta tą patį dalyką ir problemos svarbumą. Grupės susitikimai turi būti skirti bendrų prioritetų nustatymui. Taip pat ir mes, savo partnerių dėka, galime pamatyti problemą naujoje šviesoje.

Veiklos *tiksiai*, suformuluoti inicijuojančios organizacijos, performuluojami atsižvelgiant į visos grupės lūkesčius. Mūsų partnerių tikslai gali visiškai sutapti su mūsų tikslais, bet taip pat gali ir visiškai išsiskirti. Kadangi visi partneriai turi identifikuoti save su projektu, tai inicijuojanti organizacija turi apsispręsti, ar toliau dalyvaus grupės darbe siekiant partnerių užsibrėžtų tikslų. Labai svarbu iš suformuluotų tikslų nustatyti prioritetinius tikslus. Tai turėtų būti tikslai, kurie pagal galimybes atspindėtų visų partnerių poreikius, ir būtų greitai bei sėkmingai realizuojami. Pastarieji klausimai labai svarbūs veiklos pradžioje. Sėkmė garantuos partnerystės jėgą. Suteiks dalyviams tikėjimą jų veiklos prasme. Tai turi būti greitai pasiekama, kad varginantis ir nesėkmingas darbas neatbaidytų partnerių.

Veiklos metodai priklauso nuo grupės potencialo. Svarbu pagal galimybes pasidalyti užduotis. Neperkrauti vieno ir nepalikti nuošalyje kitų. Net, jei kas nors ir nesiveržia dirbti, vis tiek reikia duoti kokią nors užduotį, nes tai apsaugos nuo antrarūšiškumo pojūčio bei leis kiekvienam pasijusti svarbiu.

Kaip vesti partnerių grupės susitikimą

Tai skamba banaliai, tačiau, norint pabandyti sukurti vietos organizacijų ir institucijų bendradarbiavimo tinklą, reikia susitikti.

Tam kad žmonės norėtų atvykti į susitikimą, jie turi apie jį žinoti. Todėl jūs, kaip iniciatoriai, turite išsiųsti kvietimus atrinktomis organizacijoms, institucijoms ir svarbiems žmonėms. Kvietime turėtų būti trumpai apibūdintas susitikimo tikslas ir sprendžiama problema bei pristatyta kviečiančioji institucija. Kvietimus reikėtų išsiųsti ne anksčiau, kaip prieš tris savaites, ir ne vėliau, kaip prieš dešimt dienų iki susitikimo. Žmonės turi turėti galimybę suplanuoti savo laiką, tačiau pernelyg ankstyvas kvietimas gali būti tiesiog pamirštas. Jei kviečiame svarbius valdžios pareigūnus, nepamirškime, kad jiems geriausia susitikti darbo metu. Tačiau toks laikas ne visada tinka nevyriausybinių organizacijų atstovams. Tad vidurdienis susitikimui yra, tikriausiai, pats geriausias laikas.

Susitikimo trukmė, kaip ir kiti susitikimo elementai, yra labai svarbi susitikimo kokybei. Rekomenduojame, kad pirmasis susitikimas tęstųsi ne ilgiau kaip 1.5 valandos. Labai svarbu, nepaisant dalyvių skaičiaus, susitikimą pradėti punktualiai, nevėluoti daugiau kaip 10 minučių. Vėluojančių laukimas, be abejonės, sukels laiku atvykusiųjų nusivylimą.

Mums dažnai atrodo, kad efektingai suformuluoti kvietimai garantuoja

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

kviestųjų dalyvavimą susitikime. Galbūt taip ir yra, tačiau siūlome prieš dvi dienas paskambinti ir pasiteirauti visų kviestųjų, ar jie galės dalyvauti susitikime. Tai, be jokios abejonės, padidina dalyvaujančiųjų skaičių (kai kas kvietimo negavo, kai kas pametė ar nežino, kada ir kur vyks susitikimas), be to, tai parodo, kad jūs esate suinteresuoti jų dalyvavimu.

Nepaprastai svarbu ir naudinga prieš keletą dienų iki susitikimo aptarti susitikimo idėją, tikslus ir galimus pavojus su 1-2 susitikimo dalyviais. Taip ne tik „įgyjame“ sąjungininkus, bet taip pat pasidalijame su kitais atsakomybę už susitikimo eigą ir efektyvumą. Ši technika labai padeda, kartais, kritiniu momentu, ji gali išgelbėti visą susitikimą.

Rengiant susitikimo planą, reikia numatyti laiką ir galimybes:

- draugiškai priimti atvykusiuosius (kava, arbata; galbūt pertraukėlė);
- pristatyti grupės misiją bei pasiūlyti pirmuosius veiksmus;
- vesti bendrą (tačiau ne chaotišką) diskusiją;
- spręsti dėl tolesnių veiksmų.

Salė turėtų būti tokio dydžio, kad dalyviai galėtų susėsti ratu ar aplink stalą taip, kad visi galėtų matyti vienas kitą (galimybė bendrauti žvilgsniu). Atsisakykite prezidiumo stalo – jūsų susitikime nėra lygių ir lygesnių. Paruoškite keletą popieriaus lapų, kuriuose dalyviai galės parašyti savo pavardę, adresą, telefono numerį (vienas popieriaus lapas sukelia nereikalingą šurmulį, kuomet dalyviai prašo perduoti popieriaus lapą vieni kitiems, to išvengsite, jeigu turėsite keletą lapų).

Ruošdamas susitikimą, patikrink:

Ar prieš dešimt dienų išsiuntei visiems dalyviams kvietimą, kuriame nurodėi susitikimo vietą, laiką, tikslą ir darbotvarkę?

Ar dvi dienas prieš susitikimą telefonu pakviesti asmenys patvirtino savo dalyvavimą?

Ar susitikimo vieta yra lengvai prieinama, žinoma, ar jos dydis atitinka dalyvių skaičių?

Ar susitikimo diena ir laikas priimtinas visiems dalyviams?

Ar susitikimo planas:

- leidžia pasiekti susitikimo tikslą?

- įkvepia aktyviam dalyvavimui?

- leidžia integruoti susitikimo dalyvius?

Kas ves susirinkimą? Ar vedantysis dalyvavo susitikimo rengime, ar yra apie jį išsamiai informuotas?

Ar kiti asmenys paprašyti atlikti visas reikalingas funkcijas? (Sekretorius, prelegentas, svečių pasveikinimas, atsakingi už gėrimus, ir t.t.)

Ar susitikimo tikslų pasiekimo strategija bei galimi sunkumai buvo aptarti

su pasirinktais dalyviais keletą dienų prieš susitikimą?

Ar pagalvojai apie tai:

- kaip sustatyti stalus ir kėdes?
- kad būtina pateikti bloknotus ir rašymo priemonės?
- mikrofonų ir garsiakalbių paruošimą?
- garso ir vaizdo įrangą bei jų prijungimą prie elektros tinklo?
- keleto popieriaus lapų paruošimą dalyvių sąrašui?
- gėrimų, galbūt, ir užkandžių, paruošimą?

Ar dalyviams reikalinga kokia nors spausdinta medžiaga? Kas ją paruoš ir padaugins?

Kas parengs dalyviams ataskaitą, ją padaugins bei išsiųs dalyvavusiems ir negalėjusiems atvykti?

Geras, efektyvus susirinkimas priklauso ne tik nuo įdomios temos, dalyvių atrankos ar tinkamos susitikimo salės. Esminį vaidmenį čia vaidina susitikimo vadovas.

Susitikimo vadovas

Susitikimo vadovas (facilitator, angl. k.), arba „palengvintojas“ skiriasi nuo tipinio susitikimo vedėjo. Skiriasi savo vaidmens panaudojimo būdu. Vedėjas sprendžia, kas ir kaip bus padaryta, sako dalyviams, kad šie nesilaiko tvarkos ir pan. Vadovas pateikia klausimus, siūlo, primena, prižiūri bendrą diskusijos tvarką, vėliau patikrina, ar jos dalyviai yra pasirengę nuspręsti. Kitaip tariant, susitikimo vadovo vaidmuo glūdi rūpinimesi, kad visi dalyviai jaustųsi turį balso teisę bei būtų išklusomi ir pripažįstami. Toks asmuo stengiasi išlaikyti maksimalų neutralumą bei stebėti, kad procesas leistų tam, kas vyksta grupėje, neprieštarauti pasirinktos temos aptarimui.

Pagrindiniai susitikimo vadovo uždaviniai:

- įgyti grupės pasitikėjimą tuo pat metu išsaugant savo neutralumą;
- rūpintis grupės dinamika ir proceso eiga;
- rūpintis, kad visi susirinkimo dalyviai dalyvautų procese;
- padėti grupei pasiekti užsibrėžto susitikimo tikslo.

Asmuo, vedantis susitikimą, turi reaguoti į procesą, kuris vyksta tarp susitikimo dalyvių, pvz., tinkamai išnaudoti dalyvių emocijas, tačiau kartu rūpintis esminių darbo grupės tikslų išsaugojimu. Visų priimtos procedūros laikymasis leidžia grupei įsigilinti į susitikimo esmę ir efektyviai išnaudoti tam skirtą laiką.

Procedūrinis susitikimo aspektas

Susitikimo pradžioje vadovas turi pasirūpinti susitikimo vieta. Reikia patikrinti, ar yra pakankamai kėdžių ir ar galima jas sustatyti ratu arba taip, kad visi susitikimo dalyviai vienas kitą matytų. Jeigu stalas yra būtinas, nors reikėtų stengtis atsisakyti šio esminio dalyvių skiriančio barjero, susitikimo vadovas turi patikrinti, ar ant jo yra viskas, kas ant jo turėtų būti: mikrofonai, vanduo, stiklinės, dalomoji medžiaga, popierius užrašams. Taip pat pasirūpinama įgarsinimu, apšvietimu projektoriumi, rašomąja lenta.

Susitikimo procedūrai didelę įtaką turi jo pradžia. Susitikimo vadovas turi prisistatyti kaip vedėjas, kuris rūpinsis, kad visi dalyvaujantys galėtų dalyvauti efektyviame, o tuo pačiu ir simpatiškame, susitikime. Po to reikia apibrėžti susitikimo trukmę ir priminti arba pasiūlyti jo darbotvarkę. Tolesnei susitikimo eigai esminę įtaką turi pagrindinių tarpusavio ryšių taisyklių nustatymas: reiškiamo tik savo nuomonę ir niekam jos neprimetame, nekritikuojame asmens, bet jo nuomonę, kalbame trumpai ir numatyta tema, kalbame po vieną, nepertraukiame kito kalbos.

Pradedant ir vedant diskusiją, pakviečiame dalyvius pareikšti savo nuomonę susitikimo tema. Čia pagrindinė vadovo rolė – suteikti dalyviams žodį, koreguoti jų pasisakymų trukmę, laikytis nustatytos tvarkos ir darbo taisyklių. Kas kažkiek laiko susitikimo vadovas aptaria susitikimo eigą bei nurodo, kokiame etape yra grupė, siekianti susitikimo tikslų.

Pabaigoje reikėtų apibendrinti susitikimą, nurodant, kokių laipsniu buvo pasiekti numatyti tikslai, galimybes panaudoti susitikimo metu pateiktus sumanymus bei patikslinti, ar visi dalyviai suprato susitikimo išvadas. Labai svarbu nustatyti kito susitikimo datą, nes be šio elemento susitikimas negali būti laikomas sėkmingu. Padėkojame už dalyvavimą ir atsisveikiname su dalyviais.

Procesinis susitikimo aspektas

Susitikimo pradžia – greta įprasto pasisveikinimo būtina nusišypsoti bei pasirūpinti, ar visi esantys gerai jaučiasi. Rekomenduojama, bet neprivaloma, lengvai pajuokauti arba žaismingai pakomentuoti susitikimą. Vedėjo tikslas yra ne pasipuikuoti, bet sukurti dalyviams saugumo ir atvirumo pojūtį.

Elgesys sudėtingose susitikimo situacijose

Vieno dalyvio dominavimas: primink visų dalyvių lygias teises dalyvauti. Kalbėjimas pertraukiant kitų kalbą: pasiūlyk tokią struktūrą, kuri leistų kiekvienam dalyviui pasakyti tik vieną sakinį. Jei tai nepadeda, tiesiog kreipkis į tą, kuris trukdo, sakydamas „aš“ tipo sakinį

Pašalinės šnekos: primink grupės nustatytas taisykles. Luktelėk, kol plepantys nutils, ir pakviesk juos dalyvauti grupės darbe

Užsisklendimas savyje: paragink dalyvauti. Jei kieno nors elgesys trukdo grupės darbui, pakalbėk su tuo asmeniu po susitikimo

Slapti planai: primink numatytus tikslus ir modifikuok juos, jeigu paaiškėtų, kad grupė jų nelaiko savais

Vėlavimas: pradėk laiku ir nelauk. Susitikimą pradėk maloniais dalykais-pajuokavimu, anekdotu. Primink dalyvių nustatytas taisykles. Kreipkis tiesiogiai į tą asmenį, kuris vėluoja

Netaktiškos pastabos kitiems dalyviams: veik švelniai, kurk empatišką atmosferą. Primink susitikimo taisykles. Nugalėk tokį elgesį kaip visuotinai nepriimtina

Blokavimas, neigimas: panaudok parafrazę, kad galėtum identifikuoti blokavimo tikslą. Visų pirma, aiškiai pasakyk, kas, tavo manymu, yra gerai.

Iš pradžių, žinoma, paprašome dalyvius prisistatyti. Priklausomai nuo ankstesnių susitarimų su susitikimo organizatoriais, prisistatymai gali būti trumpi arba išsamesni, informuojantys ne tik apie dalyvio darbo patirtį, bet ir apie jo asmenybę.

Vedant diskusiją, visų pirma, reikia pasirūpinti tolygiu visų dalyvių dalyvavimu susitikime bei pasisakymų ir nuomonių pusiausvyra. Niekas negali išeiti iš susitikimo su prarasto laiko jausmu, o tai dažniausiai atsitinka tuomet, kai dalyvių lūkesčiai nėra patenkinami. Tai reiškia, kad didžioji žmonių dalis nori pasirodyti ir tam turi natūralų polinkį, bet kažkurie dalyviai tikisi tiesiogiai jiems skirtų klausimų ar kitokio pobūdžio raginimų. Dėl to grupė turi būtiną dinamiką ir emocinį lygį.

Diskusijos metu dalyvių dėmesį nukreipiame į problemą, o ne į konkretų asmenį ar asmenis. Nereikėtų vengti situacijos silpnų pusių ar minusų aptarimo, tačiau stenkimės negatyvią poziciją pakeisti pozityvia. Bendros diskusijos pagrindą sudaro vis pabrėžiamas kažkoks bendras pasiekimas ar sėkmė. Jeigu dalyvių tarpe kyla emocijos, įsiaudrinama, tuomet fasilitatorius turi priminti kartu nustatytas darbo taisykles. Esant būtinybei, verta situacijos įtampą nuraminti koku nors pajuokavimu ar tiesiog padaryti trumpą pertrauką.

Pabaigoje patiksliname, ar visiems priimtinos bendros nuostatos, padėkojame už aktyvų dalyvavimą bei įdomius pasisakymus ir dar kartą primename grupės pasiektą rezultatą.

Susitikimo turinio aspektas

Susitikimo pradžioje turime nustatyti, ar visi dalyviai disponuoja panašaus lygio žiniomis susitikimo tema. Pasirūpinkite, kad visi gautų vienodą medžiagą, žinotų susitikimo darbotvarkę, jei tokia yra iš anksto sudaryta ir t. t. Susitikimo vadovas supažindina su susitikimo tikslu bei kiekvieno dalyvaujančiojo role.

Susitikimo metu dalyvių dėmesį pirmiausia koncentruojame į uždavinio, kuriam skirtas susitikimas, realizavimą. Rūpinamės tolygiu įvairių nuomonių tam tikra tema pristatymu bei taikome pagrindinius grupės darbo metodus, tokius kaip smegenų šturmas arba darbas mažose grupėse.

Susitikimo vadovo uždavinys – stengtis, kad diskusijos neatsidurtų mirties taške, problemos nesusipainiotų arba nebūtų vienpusiai išplėtos.

Norėdamas tvarkingai realizuoti uždavinius, vadovas kaskart nurodo, kokiame etape yra grupės darbas bei apibendrina rezultatus. Tad gali būti labai naudinga lentoje ar popieriuje užrašyti svarbiausias aptartas problemas, taip visi dalyviai galės stebėti diskusijos progresą bei matyti bendrus dalykus ir galimus skirtumus. Toks užrašymas taip pat primena grupei, kad susirinkimo metu turi būti pasiektas numatytas tikslas arba priimtas sprendimas.

Diskusiją pabaigiame darbo rezultatų pristatymu ir visų dalyvavimo svarbos, siekiant susitikimo rezultatų, akcentavimu.

Smegenų šturmas

Smegenų šturmo esmę sudaro naujų sumanymų siūlymas. Ši technika leidžia kiekvienam grupės dalyviui įnešti savo asmeninį indėlį bei sukelti daugybę intelektualinių ir emocinių reakcijų. Smegenų šturmui reikia bent keturių asmenų, ir kiekvienas dalyvis yra prašomas pasakyti visus sumanymus, kokie tik jam šauna į galvą. Pagrindinės nuostatos, kurias reikėtų atsiminti:

- *susikoncentruokite į kuo didesnį sumanymų skaičių;*
- *niekada neatmeskite jokio sumanymo; gal tai ir atrodo keista, bet labiausiai pašėlę sumanymai galiausiai gali sąlygoti visiškai realius sprendimus;*
- *surašykite sumanymus dideliame popieriaus lape, net jeigu jie ir kartojasi;*
- *kiekvieno dalyvio indėlis yra svarbus;*
- *„šturmo“ metu nieko negalima kritikuoti;*
- *pratimo metu neapartinėkite praktinio sumanymų realizavimo;*
- *Tegul tai būna žaidimas! Tai padės išvengti nuobodžių diskusijų ir kiekvieną skatins aktyviai dalyvauti;*
- *sutvarkykite ir atrinkite sumanymus pasibaigus smegenų šturmui.*

Po smegenų šturmo kiekvienas gali kritikuoti, priimti arba atmesti pasiūlytas idėjas. Konstruktyvi sumanymų plėtra ir pašėlusių sumanymų pavertimas realesniais gali suformuoti įdomų būtinų darbų sąrašą.

Tolesnė nevyriausybinių organizacijų koalicijos plėtra

Keli asmenys, dažniausiai du ar trys, susitikimo metu pradeda „pūsti į viena dūdą“, jie gali tapti grupės, kurią vadiname iniciatyvine grupe arba komitetu, branduoliu. Nenusivilkite, jei ne visi sutiks dalyvauti mūsų tolesnėje veikloje. Tačiau norint, kad tolesnis bendravimas turėtų prasmę, grupėje turi likti bent keletas problemos sprendimui svarbių institucijų ir organizacijų. Nepamirškite, kad gausumas – jėga. Tačiau grupėje neturėtų būti daugiau kaip dvidešimt asmenų, nes priešingu atveju nukentės grupės darbo preciziškumas ir operatyvumas.

Asmenys, sudarantys iniciatyvinę grupę, turi siekti sukurti nedidelį, bet precizišką, organizacinį komitetą. Tai yra būtina, nes šios grupės laukia nemažai uždavinių, kurių nepajėgia išspręsti iniciatoriai. Visų pirma, toks komitetas turi būti pasirengęs pateikti svarbiausią informaciją potencialių grupės dalyvių diskusijoms. Privalo rūpintis kitų susitikimų organizavimu bei ataskaitų rengimu ir išsiuntinėjimu. Dažniausiai komitetą sudaro tikrieji lyderiai, nuo kurių labai priklauso, ar pasiseks tolesnis bendradarbiavimas, ar jie patys neužgoš kitų dalyvių. Be to, jie turi išlaikyti būtiną pusiausvyrą tarp vadovavimo grupei bei gebėjimo leisti grupei vystytis jos pačios ritmu.

Pagrindinis uždavinys, kurį turi įvykdyti komitetas, tai kitų susitikimų su potencialiais probleminės grupės partneriais organizavimas. Dėl to reikia parengti kvietimus, prie jų pridėti praėjusio susitikimo ataskaitą ir darbotvarkę. Kiekvieno eilinio susitikimo metu iš naujo turime nustatyti:

- problemą, kurią norime išspręsti;
- tikslus;
- būdus, kuriais sieksime tų tikslų;
- kas ką darys;
- ar mums reikia pinigų ar kitų išteklių;
- kokią naudą kiekvienas partneris gali duoti bendradarbiavimui.

Jeigu esi probleminės grupės kūrimo iniciatorius, atmink, kad kiti grupės nariai gali laikyti tave lyderiu. Todėl turi siekti išlaikyti tokius santykius, kurie leistų efektyviai siekti grupės tikslų.

- Būk draugiškas, šiltas ir atviras kitiems bei jų indėliui, domėkis kitais asmenimis įvertindamas tai, ką jie daro;
- Rodyk savo jausmus, nuotaikas, dalykis jomis su kitais grupės nariais;
- Švelnink konfliktus, mažink įtampą, paisyk kitų žmonių interesų;
- Stenkis laisvai bendrauti, palengvink visų grupės narių dalyvavimą darbe; norėdamas aptarti grupės problemas, sufleruok procedūras.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

Bendradarbiaujančios grupės kūrimo dinamika ir charakteris priklauso nuo problemos masto ir lokalinio sąlygotumo. Gali atsitikti taip, kad bandysite spręsti gana paprastą problemą ir gana greitai ją išspręsite. Gali būti ir taip, kad bendradarbiavimas tęsis metų metais, kol bus pasiekta kokių nors juntamų rezultatų.

Jūsų organizacija turi tapti pastebima ir jūsų organizuotų susitikimų dėka pritraukti naujų narių. Dalyvių skaičius didės, jeigu susivienysite su kitomis organizacijomis, siekiančiomis to paties tikslo. Kaip grupė yra stipresnė už vieną žmogų, taip ir kelių organizacijų koalicija yra įtakingesnė negu viena organizacija. Politikai didesnę dėmesį skiria koalicijai, tai yra kelioms grupėms, kurios susivienija tam tikros problemos sprendimui, nes jos atstovauja didesnei visuomenės grupei. Pamažtykite, ar bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis gali padėti jūsų kampanijoje. Nauda galima laikyti ir platesnę problemos atgarsio bazę, naujus lėšų šaltinius bei galimybę ateityje bendradarbiauti su kitomis sąjungomis.

Į susitikimą pakvieskite visas organizacijas, kurios tik jums šaus į galvą ir kurių interesai panašūs į jūsų ar visiškai tokie patys. Tam, kad jūsų santykiai būtų geri, visai nebūtina sutarti visais klausimais. Tačiau turite gerbti jūsų skirtumus ir savo diskusiją nukreipti ta linkme, kurioje žadate bendradarbiauti. Bendri jūsų interesai atkreips dėmesį į jūsų kampaniją ir bus naudingi diskusijos pradžiai. Pabrėžkite bendrą reikalą, ir tai bus pirmas žingsnis skirtingų organizacijų suvienijimui jūsų kampanijoje. Visi koalicijos partneriai neturi spręsti, kokie bus kampanijos tikslai. Kiekviena organizacija norės apginti savo pačių narių interesus, tad nenustebkite, jeigu kai kurios iš jų nenorės jūsų klausyti. Nepamirškite, kad čia kompromisas bus pozicijos, kurią užims koalicija, išėties tašku.

Siekdami išvengti chaoso nusistatykite taisykles. Iš pat pradžių turite susitarti, kad atskira organizacija, nesusitarusi su kitais nariais, negali kalbėti visos koalicijos vardu. Uždaviniai, už kuriuos atsakingi atskiri koalicijos nariai, turi būti aiškiai apibrėžti, ir kiekviena koalicijos organizacija-narė turi žinoti, kokiomis lėšomis parems kampaniją. Ypač svarbūs reguliarūs koalicijos narių kontaktai.

Susitikite kas savaitę ar kas mėnesį. Susitikimai turi vykti vis kitos organizacijos būstinėje bei vadovaujant vis kitai organizacijai. Taip kaip ir pirmame susitikime, sudarykite aptartinių problemų sąrašą ir paskirstykite užduotis koalicijos nariams.

Formalių susivienijimų kūrimo galimybės ir kliūtys

Kiekviena nevyriausybė organizacija pati kuria savo identitetą. Tačiau praeitis palieka savo pėdsaką, kuris negatyviai nuteikia prieš viską, kas galėtų būti manipuliacija ar valdymas iš viršaus. Todėl labai puoselėjama visiška nepriklausomybė. Didelės organizacijos nejaučia poreikio bendradarbiauti su kitomis, nes pačios jaučiasi stiprios, yra šalia finansavimo šaltinių ir mano, kad tai niekad nesibaigs. Mažos organizacijos, tiesiogiai orientuotos į savo veiklą ir išlikimą, nemano, kad būtina dalį savo laiko skirti bendradarbiavimui. Dažnai konfliktai kyla ir todėl, kad į kitas organizacijas žiūrima kaip į konkurentus, siekiančius tų pačių paramos šaltinių finansavimo. Jos nesistengia drauge sukurti naujų šaltinių ir toliau naudoja tuos pačius. Be to, stambios struktūros dažnai mažesnes struktūras laiko nereikšmingomis ir neprasmingomis; tuo tarpu mažos organizacijos dideles laiko biurokratiniais, sustingusiais ir negalinčiais sėkmingai dirbti, monstrais.

Tačiau tokio bendravimo tinklo kūrimas negali būti sėkmingas, jeigu jo nesąlygoja autentiškas organizacijų poreikis, jų noras bendradarbiauti. Juk niekas niekam negali jo primesti. Iš anksto neparengus sambūrio pagrindo, kuris pagrįstų tokios struktūros sukūrimą, neefektyvus yra vien tik formalios struktūros sukūrimas, nes iš esmės ji nieko neišsprendžia. Tinklas nėra pats sau tikslas, bet turi savyje atspindėti viziją, ką norime kartu nuveikti ar pasiekti. Deja, kartais formalios struktūros kūrimą gali lydėti išankstinė nuostata, kad pats pavadinimo suteikimo faktas panaikina bet kokias problemas, kylančias siekiant tikslo bei atliekant bendrus veiksmus, kad viskas savaime kažkaip išsispręs.

Inicijuodami nevyriausybinių organizacijų formalios koalicijos sukūrimą, atsižvelgiame į daugelį elementų, kurie palengvina lyderių grupės integraciją bei leidžia parengti tų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo strategiją.

Pirma, dalyviai privalo suvokti, kad jie sudaro grupę, kuri turi kažkokį tikslą. Todėl svarbu, kad iš pradžių grupė patikslintų *bendras vertybes*, kurias savo veikla nori ginti ir skelbti. Tad verta aptarti etinius nevyriausybinių organizacijų veiklos standartus: ką savo veikloje laikome vertybėmis, kur tos vertybės pasireiškia, kaip jos veikia mūsų kasdienį funkcionavimą. Vertybėmis gali būti bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis, pagalba klientams, organizacijos valdymo tvarka, ryšiai su politikos pasauliu ir viešąja administracija.

Antra, grupė turi nustatyti, *kas gali būti koalicijos nariu*. Šį aspektą svarstome atsižvelgdami į:

- geografinį veiklos mastą (vietos, regiono, šalies koalicija);
- veiklos problemų mastą (kas yra mūsų klientai ir terpė, kuriai mes

dirbame);

- statutinius ar įstatinius tikslus ir realizuojamus tikslus (pagrindinių profesinių standartų atitikimas);
- juridinį statusą ir organizacijos veiklos principus (tam tikrų organizacinių ir etinių standartų atitikimas).

Trečia, iš pradžių grupė diskutuoja, kokios turėtų būti *stojimo į koaliciją sąlygos*. Ar grupė yra atvira ir pakanka tik atitikti jau anksčiau paminėtus kriterijus, ar reikia prašyti pateikti tam tikrus dokumentus (pvz., metinę ataskaitą, finansinę ataskaitą), o galbūt kitų koalicijos narių rekomendacijas. Atitinkamos dalyvaujančių organizacijų veiklos kokybės pasiekimas turėtų būti nuolatinio darbų elementu. Taip pat turėtų būti sukurta ir atitinkama dalyvaujančių organizacijų, kurios nesilaiko bendru susitarimu priimto minimalaus nevyriausybinių organizacijų veiklos standarto, pašalinimo procedūra.

Svarbus, bet ne prioritetas, klausimas šiame etape yra koalicijos veiklos finansavimas. Atrodytų, kad esant kukliam nevyriausybinių organizacijų veiklos finansavimui, organizacijų-narių įnašai turėtų būti vien tik priklausymo sutarčiai forma. Yra keletas metodų jų dydžiui nustatyti:

- įnašas, susidedantis iš dviejų dalių: bazinės (lygios visoms dalyvaujančioms organizacijoms) ir papildomos (kurios dydis priklauso nuo pajamų);
- įnašas, kurio dydis priklauso nuo dalyvaujančių organizacijų pajamų;
- įnašas, kurio dydis priklauso nuo darbuotojų atlyginimo dydžio bendrame organizacijos biudžete.

Paskutinis metodas, tikriausiai, yra pats geriausias, nes jis teisingai atspindi skirtumą organizacijų, kurių veikla remiasi vien tik savanorišku darbu, ir tų organizacijų, kurios sugeba gauti finansavimą samdomiems darbuotojams.

Kitas uždavinys yra tokio nevyriausybinių organizacijų susitarimo *tikslų ir uždavinių sąrašo sudarymas*. Dalyviai formuluoja organizacijų bendradarbiavimo argumentus sutarties forma. Tai gali būti:

- efektyvesnis organizacijų keitimasis informacija;
- didesnė galimybė nustatyti aplinkos poreikius;
- reprezentacinių veiksmų įteisinimas;
- tarpininkavimas konfliktuojančioms organizacijoms.

Kiekvienas dalyvis privalo įvardyti tris jam svarbiausius vietas nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo prioritetus. Šios bendros nuostatos taps kuriamos koalicijos veiksmų programos ir *plėtros kelio*, nuo neformalios susitikimo vietos, klubo iki susitarimo ir formalios sąjungos, pasirinkimo pagrindu.

Viena iš tolesnių tokios grupės vystymosi krypčių turėtų būti inicijavimas ir

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

įsijungimas į darbą, susijusį su nevyriausybinių sektoriaus integracija ir reprezentacinės sistemos kūrimu: susitikimų organizavimas, dokumentų rengimas, informacijos apie aktualias organizacijų ir institucijų iniciatyvas plačiai suprantamų visuomenės paslaugų srityje suteikimas, atstovų dalyvavimas atitinkamų savivaldybės organų veikloje.

Sambūrio kūrimo procese derėtų atkreipti dėmesį į pavojus. Koalicijos kūrimas gali būti naudingas ir privatiems interesams, asmeninėms arba politinėms ambicijoms. Todėl reikėtų labai atidžiai žiūrėti, kas ir kodėl stengiasi inicijuoti bendrą judėjimą ar veiksmus. Kaip pavyzdį galima pateikti atsitikimą, įvykusį prieš keletą metų Varšuvoje. Kažkas pakvietė nevyriausybines organizacijas į susitikimą. Renginys truko tris dienas, jame dalyvavo beveik šimtas organizacijų. Pirmą dieną, kol organizacijos prisistatinėjo, buvo ramu. Tačiau antrą dieną pagrindinis susitikimo iniciatorius paskelbė save naujai sukurtos konfederacinės struktūros prezidentu. Tad galima suabejoti to organizatoriaus intencijų skaidrumu (konfederacija teišgyveno tik iki kitos dienos).

Profesionaliausios reprezentatyvios organizacijos problemų sprendimui turi mobilizuoti savo išteklius, ypač intelektualinius ir nematerialius, kad galėtų stipriai paveikti išorinius partnerius: vietos savivaldybę, centrinę valdžią, parlamentą. Tačiau tol, kol susivienijimas nebus organizacijos tipo, kurios nariais būtų draugijos ir fondai, tol niekas į jį nekreips dėmesio kaip ir į bet kurią kitą atskirą organizaciją-dalininkę. Todėl sąjungų, tikrųjų visu nevyriausybinių sektoriaus organizacijų atstovų, sukūrimas tampa būtinybe. Be abejonės, juridinis tokio susivienijimo statusas nesutrukdys atskirų asmenų ir organizacijų veiklos intensyvumui ir įsitraukimui į veiklą ir padės apginti mūsų teises bei mūsų globotinių ir klientų interesus.

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ KOALICIJOS LENKIJOJE PAVYZDYS

Iniciatyvinė nevyriausybinių socialinių organizacijų grupė GRIN

Dinamiškame kaskart gausesnio organizacijų būrio atsiradimo procese būtina, kad nevyriausybiniis sektorius parengtų ir laikytųsi teisingų veiklos nuostatų ir standartų. Savęs reguliavimo bandymas, be abejonės, pozityviai veiks nevyriausybinių organizacijų pripažinimą svarbiomis visuomenės institucijomis. Nes šiuo metu susiduriama su neproporcingai dideliu didžiosios visuomenės dalies jų (NVO) rolės nesupratimu. Savivaldybių administracijų atstovai taip pat neskiria itin daug dėmesio nevyriausybiniams sektoriui. Tad drįstame teigti, kad tol, kol organizacijos nesukurs bendradarbiavimo tinklo bei tam tikrų organų, kurie galėtų atstovauti jų bendriems interesams, tol jos neturės reikšmės visuomeninėje ir politinėje arenoje.

Pats geriausias pagrindas tokiems tikslams pasiekti yra tam tikros vietovės nevyriausybinių organizacijų susivienijimas. Nes tikroji organizacijų jėga glūdi vietos ryšiuose, o pradiniame etape – ir neformaliuose ryšiuose bei abipusio nepasitikėjimo šalinime.

Tokias iniciatyvas iliustruoja *GRIN* – neformalus Varšuvos nevyriausybinių organizacijų, dirbančių visuomenės paramos srityje, susivienijimas.

Trumpa GRIN istorija

Mozūrijos nevyriausybines organizacijos vis dažniau artikuliuo susibūrimo poreikį. Su tokiu susibūrimu organizacijos siejo savo viltis apie vaisingesnį dalies jų poreikių (dažniausiai suprantamų, kaip interesų artikuliuojimas ir gynyba) patenkinimą bei jų partnerių, ypač viešosios administracijos, lūkesčių (vienas partneris, atstovaujantis keletui organizacijų) išsipildymą.

Tačiau toks bendradarbiavimas negali būti sėkmingas, jeigu jo nesąlygoja autentiškas organizacijos poreikis bei noras bendradarbiauti. Neefektyvus yra vien tik formalios struktūros kūrimas, jeigu prieš tai neišsiaiškinamas sambūrio pagrindas, kodėl kuriama tokia struktūra. Tinklas nėra pats sau tikslas, bet jis atspindi viziją to, ką norime drauge sukurti ar pasiekti. Todėl 1996 metų pabaigoje BORIS pabandė surengti diskusiją apie tinklą su žmonėmis, kurie atstovauja Varšuvos organizacijoms, suinteresuotoms daryti įtaką miesto plėtrai.

Susitikimų ir diskusijų rezultatas – 1997 sausį Varšuvos socialinių

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

organizacijų iniciatyvinės grupės GRIN sukūrimas. Kadangi *GRIN* yra neformali organizacijų sąjunga, vietą jos laikinam sekretoriatui suteikė Visuomenės paramos fondas SOS (00-590 Warszawa, ul. Marszałkowska 4m. Tel./faksas (+48 22) 627-20-88, el.paštas fundsos@netix.pl)

Pagrindinės *GRIN* veiklos sritys bei nuostatos

GRIN veiklos sritį bei darbo principus apibrėžė daugelio susitikimų ir diskusijų metu *GRIN* rengta Bendros veiklos misija ir Statutas. Tai yra *svarbiausias GRIN pasiekimas* – tolesnio grupės darbo, glaudžiai susijusio su etinių, profesinių ir teikiamų paslaugų bei *GRIN* pozicijos kitais klausimais standartų parengimu, pagrindas.

GRIN misija

Esame Varšuvos nevyriausybinių organizacijų, fondų ir draugijų, dirbančių visuomenės paramos sferoje, lyderių grupė. Keičiamės patirtimi ir informacija, kad sėkmingiau galėtume realizuoti savo organizacijų statutinius uždavinius. Kiek galima plačiau propaguojame mūsų parengtus veiklos principus ir modelius.

Bendros *GRIN* veiklos statutas

Mūsų tikslas:

- abipusė parama ir pasikeitimas patirtimi;
- etinių ir profesinių standartų rengimas ir taikymas;
- teikiamų paslaugų standartų rengimas ir taikymas;
- mūsų parengtų veiklos modelių propagavimas;
- pozicijos valdžios institucijų veiklos atžvilgiu pristatymas.

Laikomės nuostatos, kad:

- reprezentuojame ir pristatome tik savo asmenines nuostatas ir požiūrį;
- esame pasirengę atvirai teikti informaciją apie mūsų organizacijų pasiekimus ir problemas;
- visus sprendimus rengiame ir priimame konsensuso būdu;
- numatome laipsnišką grupės didėjimą;
- nekuriame formalių organizacinių struktūrų.

Bendros, mus siejančios vertybės:

Nepriklausomybė

- Laisvė apsispręsti dėl misijos, tikslų, struktūros ir darbo metodų.
- Įvairūs finansavimo šaltiniai.
- Apolitiškumas (nepriklausymas bei savęs neidentifikavimas su jokia

partija ar politinė jėga).

Tolerancija

- Laikantis organizacijos misijos kiekvienas gali būti jos klientu.
- Pagarba klientų ir bendradarbių skirtybėms.
- Atrenkant bendradarbius ar partnerius, nesiremiam diskriminaciniais kriterijais.

Individualus kliento traktavimas

- Aiškių ir neabejotinų paramos kriterijų turėjimas.
- Atsižvelgimas į kliento poreikius ir apsisprendimus rengiant ir vykdant paramos strategiją.
- Informavimas apie kitas pagalbos galimybes.
- Klientų nepriklausomybė nuo paramos.
- Klientų nenaudojimas asmeniniams tikslams.
- Nekenkimas kliento asmeninei gerovei.

Skaidrumas

- Veiklos statuto, programos bei informacijos apie darbo principus prieinamumas.
- Veiklos ir finansinės ataskaitos platinimas.
- Organizacijos vadovybės atlygio už darbą neįslaptinimas.

Atvirumas

- Veiklos novatoriškumas.

Sąžiningumas

- Kompetenciją ir galimybes atitinkantys uždaviniai.
- Sutarčių ir įsipareigojimų vykdymas.
- Įvertinimas – pastovus veiklos elementas.
- Gebėjimas pasinaudoti įvertinimais.
- Tobulėjimo ir plėtros puoselėjimas.
- Geriausios darbo kokybės siekimas.
- Faktais besiremiančios organizacijos įvaizdis.

Bendradarbiavimas

- Partnerių paieška konkrečiai problemai spręsti.
- Šalių lygiateisiškumas ir partnerystė.
- Gebėjimas pasiekti kompromisų.
- Abipusis šalių pasitenkinimas.

Pagrindiniai GRIN veiksmai ir pasiekimai

Pirmas *GRIN* susitikimas įvyko 1997 m. sausio mėn., ir nuo to laiko organizacija susitinka reguliariai vieną kartą per mėnesį, išskyrus atostogų metą, taip pat organizuoja keturių dienų išvykas už Varšuvos. Apskritai per paskutinius 2.5 metų *GRIN* suorganizavo apie penkiasdešimt savo narių susitikimų. Dažniausiai susitikimai vyksta vis kitos organizacijos būstinėje ir susideda iš dviejų dalių. Pirmoje susitikimo dalyje prisistato organizacija-šeimininkė, o antroji dalis skiriama diskusijoms apie bendras nevyriausybinių sektoriaus problemas arba konkrečių veiksmų, susijusių su *GRIN* funkcionavimo tikslais, realizavimui. Tų veiksmų pagrindą sudaro *GRIN* misija bei *GRIN* parengti bei priimti pagrindiniai nevyriausybinių organizacijų veiklos principai.

Pirmuoju žingsniu į NVO vertybių saugojimą tapo dalyvavimas skaidrumo akcijoje, „Būk skaidrus, išleisk metinę ataskaitą“. Ši akcija ragino organizacijas išleisti metines veiklos ir finansų ataskaitas. Didelė *GRIN* organizacijų dalis parengė ir visiems suinteresuotiems išplatino 1997 metų ataskaitas. Bendroji-sudėtinė *GRIN* ataskaita taip pat buvo apdovanota specialiu prizu bei „Stowarzyszenie na Rzecz FIP“ priimta.

GRIN taip pat dalyvauja ir Varšuvos savivaldybei samdant nevyriausybines organizacijas tam tikroms paslaugoms atlikti. Krašto mastu tai yra nauja iniciatyva, kurią vykdo ONZ, siekianti sukurti paslaugų, kurias gyventojams teikia nevyriausybinių organizacijų, pirkimo sistemą. *GRIN* nariai dalyvauja mišrioje darbo grupėje bei kartu rengia pasirinktų teikiamų socialinių paslaugų standartų aprašus. Tokio tipo veiklos pavyzdžiu galime laikyti pirmą kartą Lenkijoje parengtą socioterapeutinio aplinkos klubo standartą arba paslaugų benamiams ir vargšams standartą.

GRIN organizacijų-narių atstovai dalyvauja ir kasmetiniame Lenkijos-Vokietijos projekte, skirtame socialinių organizacijų susivienijimų darbuotojų mokymuose, kuriuos remia Roberto Boscho fondas. Be to, jie dalyvavo Patariamiosios komisijos prie Vaivadijos visuomenės paramos skyriaus Varšuvoje darbe, sprendžiant Darbo ir socialinės politikos ministerijos skiriamų tikslinių dotacijų klausimą.

Antroje metų pusėje, dėl vietose vykusių rinkimų, pagrindinė grupės veikla buvo skirta nevyriausybinių organizacijų ir Varšuvos savivaldybės bendradarbiavimo problemų pagarsinimui. *GRIN* nariai parengė ir per rinkimų komitetus pateikė klausimus apie nevyriausybines organizacijas kandidatams į tarybos narius:

- Kaip laikydamiesi konstitucinės paramos nuostatos planuojate remti saviorganizacijos bei kitų vietos bendruomenės savitarpio pagalbos formų iniciatyvas?
- Koks, jūsų manymu, nevyriausybinių organizacijų vaidmuo vietinių visuomenės paramos programų kūrime, modifikavime ir realizavime?
- Ar valstybės, visuomeninių ir komercinių subjektų lygiateisis priėjimas prie finansavimo šaltinių galėtų patobulinti visuomeninių paslaugų teikimą? Kokia čia turėtų būti savivaldybės valdžios, ir kokia susivienijimų, fondų bei kitų nevyriausybinių organizacijų rolė?

Nevyriausybinų organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimas (metodiniai patarimai)

- Ar teikiamų visuomenei paslaugų plėtimas turėtų vykti vien tik steigiant savivaldybės institucijas ar taip pat ir dalį veiklos perleidžiant atitinkamose srityse veikiančioms nevyriausybinėms organizacijoms?
- Kokia yra jūsų pozicija nevyriausybinų organizacijų veiklos rėmimo, skiriant joms savivaldybės dotacijas, klausimu?
- Kokia jūsų nuomonė apie tokias teritorinių savivaldos institucijų paramos formas nevyriausybinėms organizacijoms kaip atleidimas nuo patalpų mokesčio arba jų suteikimas lengvatinėmis sąlygomis?
- Kokios turite bendradarbiavimo su nevyriausybinėmis organizacijomis patirties?

Didžiausias dienraštis „Gazeta Wyborcza“ išspausdino straipsnį apie *GRIN* bei jos organizuojamas akcijas. Šios kampanijos tikslas - suteikti vietos valdžios atstovams kuo daugiau žinių apie nevyriausybinų socialinių organizacijų reikšmę Varšuvoje bei išsiaiškinti jų poziciją ir sumanymus šių organizacijų atžvilgiu. Atsakymus į pateiktus klausimus *GRIN* gavo iš dviejų didžiausių politinių partijų. Politinės valios bendradarbiauti su nevyriausybinėmis organizacijomis deklaravimas be abejonės palengvins diskusijas su naujais tarybos nariais sprendžiant bendradarbiavimo ir nevyriausybinų organizacijų problemas Varšuvoje.

Kadangi vienas iš pagrindinių Iniciatyvinės grupės tikslų yra nuomonės apie valstybės institucijų veiklą atstovavimas, 1999 metų vasarį *GRIN* išsiuntė laišką Premjerui Leszekui Balcerowiczui, kuriame atkreipia dėmesį į nevyriausybinėms organizacijoms nerimą keliančią nuostatą dėl nevyriausybinų organizacijų finansavimo iš vietos savivaldybių biudžeto. Neaiškios ir viena kitai prieštaraujančios nuostatos (pvz., 118 skirsnis) pirmame ketvirtyje sukėlė dramatišką situaciją, kuomet kai kurios seniūnijos atsisakė finansuoti nevyriausybinų organizacijų vietos gyventojams teikiamas socialines paslaugas. *GRIN* rašė: „Manome, kad situacija prieštarauja ne tik pagrindiniams įstatymams, pvz., visuomenės paramos įstatymui, bet ir pačiai Lenkijos Respublikos Konstitucijai, kurioje apibrėžiama paramos nuostata, aiškiai nurodanti žemesniosios grandies, tame tarpe ir nevyriausybinų organizacijų, pirmenybę tenkinant visuomenės poreikius“. Šį laišką gavo ir Seimo Valstybės finansų komisijos pirmininkas.

Keli *GRIN* dalyviai intensyviai dalyvavo keičiant nevyriausybinėms organizacijoms nenaudingus viešojo finansavimo principus. Tai pasireiškė gausiais straipsniais ir interviu spaudoje (pvz., bendra akcija su „Gazeta Wyborcza“) bei pasisakymais televizijoje. Kelios *GRIN* organizacijos-narės pasirašė atvirą laišką Prezidentui, Premjerui ir Lenkijos Respublikos Seimo Maršalkai. Pozityvus akcijos rezultatas yra oficialus ir finansiniam bendradarbiavimui su savivaldybėmis naudingas 1999 m. gegužės mėn. priimtas visuomeninio finansavimo principų pakeitimas.

Dabar *GRIN* nariai kuria formalią Mozūrijos vaivadijos teritorijoje veikiančių organizacijų ir fondų sąjungą. Steigiamąją konferenciją planuojama surengti ankstyvą 2000 metų pavasarį.

II. Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS

Lina Ivoninienė,

Alytaus nevyriausybinių organizacijų informacijos centro direktorė

Pakankamai ilgai Alytuje bendra NVO ir savivaldybės veikla vyko gana chaotiškai. Buvo pareigybė savivaldybėje skirta ryšiams su NVO, tačiau realios veiklos nebuvo. Daugiausiai dėmesio minėtas darbuotojas skyrė jaunimo organizacijų veiklai. Į NVO savivaldybė žiūrėjo kaip į pinigų prašinėtojas ir įvairiausių išvykų bei vakarėlių organizuotojas. Ilgainiui situacija pradėjo gerėti.

Nemažai įtakos turėjo tai, kad į renkamas pareigybes savivaldybėje atėjo nauji žmonės. Nors valstybės tarnybos ir valdymo etikos, bendradarbiavimo su žiniasklaida bei nevyriausybiniėmis organizacijomis klausimai neretai ir jiems buvo naujovė, tačiau atsirado perspektyva situacijai gerėti.

Įvyko daug abiejų pusių (tiek NVO, tiek savivaldybės vadovų) inicijuotų susitikimų, svarstymų, neformalių apskritųjų stalų. Kai kurie susitikimai tapo tradiciniais ir rengiami jau metus laiko, pvz., socialinių ir sveikatos NVO bei savivaldybės atsakingų darbuotojų apskritasis stalas.

Įvyko regiono konferencija „NVO vaidmuo savivaldos įtvirtinime“. Jos metu buvo pateikti svarstymui Alytaus miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo principai, suburta iniciatyvinė grupė bendrai veiklai koordinuoti.

Nevyriausybinių organizacijų atstovai kviečiami savivaldybėje svarstant gyvybiškai svarbius klausimus.

Savivaldybės pastate buvo suteiktos patalpos Alytaus NVO informacijos centrai (taip pripažįstant jo naudingumą ir būtinybę), leidžiama nemokamai naudotis savivaldybės interneto tinklu.

Didelio susidomėjimo sulaukė mėnesinis puslapis „NVO - patirtis ir ieškojimai“ apskrities dienraštyje „Alytaus naujienos“. Puslapio leidimą inicijavo NVO informacijos centras. Kai kuriems valdininkams tai buvo didelė naujovė ir stimulas toliau domėtis šiuo sektoriumi.

Nauja pareigybė neatsirado, bet atskiruose skyriuose buvo deleguoti žmonės NVO klausimams kuruoti. Be to, pareigybės darbui su NVO reikalingumas akcentuojamas nuolat ir planuojama kai kurias reikalingas paslaugas pirkti iš NVO informacijos centro, sudarant paslaugų pirkimo sutartį.

Buvo parengti pirmieji bendri savivaldybės ir NVO projektai. Kai kurie – sėkmingai finansuoti ir šiuo metu vykdomi.

Teisės aktai:

1. Buvo ilgai svarstyta ir patvirtinta nauja programinio biudžeto formavimo projektų rengimo metodika, atskirų skyrių prioritetai, nuostatai, vertinimo ekspertai, bendra paraiškos ir atskaitomybės formos.
2. Informacijos centro atstovai buvo kviesti pareikšti savo nuomonę svarstant Alytaus miesto ir regiono strateginį planą. Ir džiugu, kad *nevyriausybinių organizacijų stiprinimas pirmą kartą įtrauktas į miesto strateginio plano nuostatas.*
3. Šio metu rengiama tokios veiklos programa ir iki metų galo planuojama ją paruošti bei pateikti svarstymui planuojant kitų metų biudžetą.

Tikrai yra kuo pasidžiaugti gerinant nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimą. Nors ir labai lėtai, tačiau einama prie supratimo, kad NVO gali ir turi būti savivaldybės partnerės, o ne pinigų prašinėtojos. Vyksta kasdieninė dinamiška diskusija, pasižyminti įtampa, krizėmis, ilgesniais ar trumpesniais savitarpio supratimo periodais. Net turint omenyje, kad mąstymo šablonai keičiasi itin sunkiai, kiekvienas darbas šioje srityje yra prasmingas.

KLAIPĖDOS NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR MIESTO SAVIVALDYBĖS BENDRADARBIAVIMO AKTUALIJOS

*Martinas Žaltauskas,
Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų
informacijos centro direktorius*

Klaipėdos mieste suskaičiuojama iki trijų šimtų organizacijų, tačiau daugelis iš jų yra silpnos, labai silpnos arba jau nebeveikia. Stiprių organizacijų mieste galima suskaičiuoti iki 30. Šią situaciją sąlygojo keletas veiksnių. Visų pirma, tai pačių organizacijų nesugebėjimas stiprinti veiklą, ieškoti ir rasti rėmėjų, rašyti paraišką ar vykdyti projektus ir pan. Antrasis ir, galbūt, vienas iš pagrindinių veiksnių – per mažas tų organizacijų finansavimas, būtinas trečiojo sektoriaus veiklai vystyti ir plėsti. Žodžių junginys „nepakankamas finansavimas“ kiekvienoje organizacijoje ar kiekviename Lietuvos mieste yra interpretuojamas skirtingai. Visi puikiai žino, jog organizacijos paprastai turi keletą finansavimo šaltinių, pvz., Lietuvoje veikiantys užsienio valstybių fondai, privatūs rėmėjai ir pagaliau vietos savivaldos institucijos. Būtent miesto savivaldybė turi būti suinteresuota nevyriausybinių sektoriaus egzistavimu mieste bei to sektoriaus finansavimu. Kodėl? Atsakymas yra paprastas – Klaipėdos mieste, kaip ir kituose šalies miestuose, veikia tokio profilio nevyriausybinių organizacijų:

- *Socialinės.* Tokių organizacijų mieste yra iki 40. Socialinėje srityje dirbančios organizacijos yra ligonių klubai, „Caritas“, invalidų draugijos, pensininkų klubai, rizikos grupėse dirbančios organizacijos ir pan.
- *Kultūrinės.* Kultūrinių organizacijų mieste yra apie 20. Šios srities organizacijos - tai įvairūs menininkų susivienijimai, klubai ir būreliai, kuriuose vykdoma kultūrinė – meninė veikla.
- *Sporto.* Sporto srityje veikiančių organizacijų Klaipėdos mieste yra bene daugiausia – apie 160. Tai įvairiausias sporto šakas propaguojantys klubai ir centrai.
- *Jaunimo.* Jaunimo organizacijų mieste yra apie 15. Tai nedidelis skaičius, rodantis ganėtinai prastą jaunimo organizacijų padėtį mieste.
- *Moterų.* Šio tipo organizacijų mieste yra tik 4. Jos vienija moteris ir atstovauja jų interesams mieste.
- *Ekologinės.* Ekologinėje srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų mieste yra taip pat tik keturios.
- *Tautinės bendrijos.* Tai tautines mažumas vienijančių organizacijų, kurių mieste yra 9.

Klaipėdos miesto nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas su miesto savivaldybe tęsiasi jau gana seniai. Kasmet Klaipėdos savivaldybės kultūros skyrius bei socialinės rūpybos skyrius skelbia nevyriausybinių organizacijų projektų finansavimo konkursus. Nors mieste veikia įvairaus profilio NVO – socialinio, kultūrinio, jaunimo, ekologinio, tautinių bendrijų ir t.t., tačiau, deja, tik du miesto savivaldybės skyriai yra suinteresuoti remti nevyriausybines organizacijas, kurios atlieka tam tikrą pagalbinį vaidmenį gerinant tos srities padėtį mieste. Tačiau kategoriškai teigti, kad sveikatos, švietimo ar gamtosaugos skyriai visiškai nesikiša į ne pelno sektoriaus veiklą ir nesistengia jo aktyvinti, galbūt ir negalima. Jau gana ilgą laiką trunkantis bendradarbiavimas su kultūros ir socialinės rūpybos skyriais rodo, jog nevyriausybinių organizacijų finansavimas ir bendradarbiavimas su jomis yra skatintinas reiškinys mieste, ir taip pat kitus skyrius pasukti ne pelno organizacijų finansavimo ir tarpusavio bendradarbiavimo kryptimi. Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centras deda nemažai pastangų, kad savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas reikštųsi ne tik finansavimu, bet ir bendrų renginių organizavimu, informacijos sklaida, tam tikrų paslaugų teikimu ir pan.

Kiekvienais metais, Klaipėdos miesto savivaldybei paskelbus nevyriausybinių organizacijų konkursus, sudaroma paraiškų vertinimo komisija, kurios sudėtyje yra savivaldybės bei keli nevyriausybinių organizacijų atstovai. Nevyriausybinių organizacijų atstovai renkami slapto balsavimo būdu Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centre, prieš tai spaudoje paskelbus apie rinkimus.

Kalbant apie nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą Klaipėdos mieste, reikėtų pabrėžti, jog didžiausias organizacijos rėmėjas ir yra panašaus pobūdžio nevyriausybinių organizacijų bendradarbiaujant galima pasiekti patį optimaliausią rezultatą, kad ir santykių su miesto savivaldybe srityje. Klaipėdos miesto nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas nėra toks, dėl kurio būtų jaučiama, kad visos organizacijos yra bendra pilietinės visuomenės jėga (jėgos branduolys), nusiteikusi rimtam ir pasiaukojančiam darbui, gerinant Klaipėdos miesto kultūrinę, socialinę padėtį. Ir antrasis nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo principas – „visi už mane, o aš – prieš visus“. Būtent tokius nevyriausybinių organizacijų vadovų pareiškimus, žinoma, pasakomus ne tiesiogiai, galima išgirsti po kiekvieno lėšų skirstymo posėdžio miesto savivaldybėje. Dauguma uostamiesčio nevyriausybinių organizacijų yra silpnos arba dar labai jaunos, todėl nemoka rengti stambesnių projektų kitiems šalies fondams, o apsiriboja tik miesto savivaldybės skiriamomis lėšomis. Tačiau Klaipėdoje dar reikia gerokai padirbėti, kad visos organizacijos būtų solidarios ir kitų NVO atžvilgiu elgtųsi kaip partnerės. Nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą būtų galima pavadinti dar ne visiškai „jaugusiu“ į nevyriausybinių organizacijų veiklą. Tačiau Klaipėdos Nevyriausybinių organizacijų informacijos centras jau žengė žingsnį šios padėties gerinimo link. 2001 m. gegužės 3 d. buvo įkurtas Klaipėdos miesto

socialinis klubas, vienijantis uostamiesčio organizacijas, veikiančias socialinėje srityje. Tai labai svarbus veiklos momentas, siekiant stiprinti nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą. Be to, 2001 m. rudens pradžioje buvo įkurtas jaunimo organizacijų susivienijimas, diskusijos dėl kurio vyko jau keletą mėnesių. Jaunimo organizacijų susivienijimo tikslas - ne tik bendras jaunimo aktyvumo skatinimas, bet ir poveikio darymas savivaldybės švietimo skyriui, kad būtų skiriama parama organizacijoms ir bendradarbiaujama, siekiant aktyvinti besimokantį jaunimą. Taigi uostamiesčio nevyriausybinių organizacijos bendradarbiauvo ir bendradarbiaus, tačiau kokia to bendradarbiavimo forma, iki šiol dar yra sunku išsiaiškinti.

Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centras ir kiti Lietuvos NVO informacijos centrai nuolat rengia seminarus, susitikimus ir konferencijas, kuriais bandoma skatinti glaudesnę trečiojo ir valstybinio sektorių bendradarbiavimą.

Štai 2000 metų lapkričio mėnesį Nevryriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro (Vilnius) surengtos konferencijos – Lietuvos NVO ir savivaldybių bendradarbiavimas, metu buvo kalbama iš tiesų aktualiomis visų šalies miestų sektorių bendradarbiavimo temomis. 2001 m. liepos 3 d. Nevryriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras ir Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų informacijos centras surengė Klaipėdos miesto nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybės darbuotojų (skyrių viršininkų) susitikimą – konferenciją. Šioje konferencijoje dalyvavo nemaža dalis uostamiesčio NVO atstovų bei keturių savivaldybės skyrių, t.y. socialinės rūpybos, sveikatos apsaugos, gamtosaugos bei kultūros, viršininkai.

Konferencijos tikslas – stiprinti uostamiesčio savivaldybės ir NVO bendradarbiavimą, išklausti abiejų pusių nuomones ir ieškoti būdų, kaip pagerinti jų santykius. Pasak Klaipėdos miesto savivaldybės atstovų, NVO neretai trūksta aktyvumo siekiant užsibrėžtų tikslų. Kiekvieną kartą organizacijos teikia nemažai pasiūlymų, kaip galima būtų pagerinti miesto valdžios ir NVO bendradarbiavimą. Kad panašios konferencijos – susitikimai yra išties aktualūs, parodo labai aktyvus NVO atstovų dalyvavimas. Nors didžioji dalis Klaipėdos nevyriausybinių organizacijų atstovų teigiamai atsiliepia apie santykius su savivaldybe, tačiau vis vien pasitaiko ir priekaištų. Daugiausia ir nuolatinių diskusijų kyla dėl NVO finansavimo, nes dauguma NVO piktnasi, kad neva lėšos yra skirstomos ne taip, kaip reikia, naujom įsikūrusioms organizacijoms yra neįmanoma gauti patalpų ir pan.

Tad pabaigai galima būtų pridurti, kad ir koks būtų bendradarbiavimas tarp savivaldybės ir NVO, pirmiausia NVO atstovai turi atsižvelgti į šalia esančias NVO, užmegzti draugiškus santykius su jomis, tapti jų veiklos ar bendrų projektų partneriu ar pan., o tik po to stengtis, kad nevyriausybinių organizacijų balsas savivaldybėje būtų svarus ir duotų laukiamų rezultatų.

APIE MARIJAMPOLĖS SAVIVALDYBĖS IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMĄ, PATIRTĮ, RĖMĖJŲ PAIEŠKĄ

*Vida Daugėlienė,
Marijampolės savivaldybės bendrųjų reikalų departamento
Bendrojo skyriaus vyresnioji specialistė darbui su gyventojais*

Iki 1998 metų nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybės santykiai buvo chaotiški ir uždari. Trūko viešumo skirstant biudžeto lėšas nevyriausybiniams organizacijoms. Nebuvo prioritetų, bendradarbiavimą reglamentuojančių dokumentų, atsakingų asmenų už savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų ryšius. Tiek savivaldybės darbuotojams, tiek NVO atstovams stigo žinių apie fondus, paraiškų rašymą bei lėšų paiešką, elektroninių komunikacijos priemonių.

Tai, ką savivaldybė ir nevyriausybines organizacijos iki 1998 m. darė pasikliaudamos savo nuojauta ir logika, jau seniai žinoma Europos šalyse arba JAV ir yra paremta teorijomis, kurių mokomasi – tai strateginio planavimo, ryšių su visuomene, lėšų telkimo ir paieškos, problemų identifikavimo, organizacijų bendradarbiavimo, koalicijų kūrimo, visuomenės poreikių derinimo su politinėmis realijomis ir ribotais ištekliais.

Tiek užsienio, tiek mūsų praktika patvirtino, kad NVO, būdamos arčiau problemų bei pasitelkdamos savanorių darbą, suteikia įvairias paslaugas pigiau ir efektyviau nei valstybės institucijos.

Miesto taryba 1998 metais savo sprendimu patvirtino 2 atstovus savivaldybės ir NVO bendradarbiavimui koordinuoti – 1 miesto tarybos narį ir 1 savivaldybės administracijos atstovą.

Padedant rėmėjams, Jungtinių Tautų vystymo programai, Atviros Lietuvos fondui, Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centrui, 1998 m. pavasarį pakvietėme visas miesto nevyriausybines organizacijas, savivaldybės administracijos darbuotojus bei politikus bendram pokalbiui, ką reikėtų padaryti gerinant bendradarbiavimą bei aptarti bendradarbiavimo dokumentų projektus.

Darbo grupėse buvo rengiamas sprendimo projektas, kuriame buvo detalizuojami bendradarbiavimo principai, būdai, paraiškos forma, aptarta sutarties forma, finansavimo prioritetai bei sudaryta bendra trišalė komisija, kurios sudėtyje buvo politikų, NVO atstovų bei savivaldybės administracijos darbuotojų. Miesto taryba įteisino savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo teisinius dokumentus ir pritarė jų taikymui praktikoje. Reikėjo teisiniais

dokumentais sukurti bendradarbiavimo sistemą. Ši sukurta sistema, po rinkimų pasikeitus politikams taryboje, išliko ir palaiko gerus savivaldybės ir NVO santykius. Sukurtą bendradarbiavimo sistemą keičiantis politikams taryboje gan sudėtinga išlaikyti, tačiau būtina palaikyti sukurta sistemą, siekiant toliau kurti ir tobulinti, racionaliau vystyti bendruomenės poreikius, įvairinti gyventojams teikiamas paslaugas.

1999 metais, įvykus administracinei reformai, išsiplėtė savivaldybės teritorija, padaugėjo gyventojų bei nevyriausybinių organizacijų. Marijampolės savivaldybės darbuotojai numatė veiksmų planą, kuris padėjo kuo greičiau ir efektyviau įtraukti naujas bei prijungtose teritorijose jau veikiančias organizacijas į aktyvią visuomeninę veiklą, bendruomenės problemų sprendimą.

Buvo kaupiama bibliotekėlė, reguliariai rengiami informaciniai leidiniai apie įvairių fondų veiklą, dalijamos paraiškos seniūnijose, inicijuojami seminarai, bei konferencijos apie bendruomenės filantropiją, savanorišką veiklą bendruomenei, paraiškų rašymą, darbą komandoje, lėšų paiešką ir kaupimą. Informaciniuose stenduose visuomenė supažindinama su įvairiais nevyriausybinių organizacijų vykdomais projektais, vaikų, moterų, jaunimo organizacijų veikla, viešųjų socialinių paslaugų plėtra.

Teko analizuoti nevyriausybinių organizacijų rėmimo iš biudžeto dinamiką iki 1998 metų.

Savivaldybė kasmet skiria lėšų NVO projektams įgyvendinti. 1997 m. buvo skirta 241 tūkst. Lt, 1998 m. - 302 tūkst. Lt, 1999 m. – 200 tūkst. Lt, 2000 m. – 150 tūkst. Lt, 2001 m. – 100 tūkst. Lt

1999 - 2000 m. savivaldybės Planavimo ir investicijų skyrius parengė projektą „Savivaldybės ir NVO bendradarbiavimas“, kurį pateikė Baltijos – Amerikos partnerystės programai (BAPP). 2000 m. gegužės 13 d. gavome patvirtinimą apie tai, kad programa skiria 30 tūkst. Lt. Tiek pat turėjo prisidėti ir savivaldybė.

2000 m. spalio mėn. Marijampolės savivaldybės valdyba įgaliojo merą Vidmantą Brazį pasirašyti sutartį su Atviros Lietuvos fondo administruojama Baltijos – Amerikos partnerystės programa, bei paskyrė atstovauti savivaldybei Vidą Daugėlienę, Teisės reikalų departamento bendrojo skyriaus vyresniąją specialistę, ir Jolitą Kavaliauskienę, Finansų ir biudžeto departamento Planavimo ir investicijų skyriaus vyresniąją specialistę, paraiškų vertinimo komisijoje. NVO viešame susirinkime buvo deleguoti NVO atstovai dalyvauti paraiškų vertinime. Buvo pasirašytos tikslinės paramos sutartys su 27 NVO projektams įgyvendinti.

Kas gi nuveikta ir kuo galima būtų pasidžiaugti?

Pirmiausia reikėtų pasidžiaugti pradėtu bendru projektiniu darbu biudžeto ir fondų lėšomis, nustatytais projektų vertinimo kriterijais, nustatytais projektų

finansavimo prioritetais, bendra trišale komisija, paruoštais bendradarbiavimo dokumentais, patvirtintais Taryboje, paskirtais atsakingais asmenimis ryšiams su NVO savivaldybės administracijoje ir Taryboje, organizuotais bendrais mokymais ir konferencijomis, įsikūrusia NVO koalicija.

Vieši konkursai finansinei paramai gauti buvo puiki proga organizuoti nevyriausybinių organizacijų mokymus. Paraiškų dalyvauti paramos konkurse pildymo formos reikalavimai buvo panašūs į Europos Sąjungos bei kitų fondų reikalavimus, todėl organizacijos turėjo įprasti prie tam tikro standarto. Su tomis pačiomis paraiškomis organizacijos turėjo galimybę ieškoti ir kitų finansavimo šaltinių šalyje ir užsienyje.

Išaiškėjo stipriosios bendradarbiavimo pusės:

- skiriamos patalpos visuomeninėms organizacijoms,
- vykdomi bendri nevyriausybinių organizacijų – savivaldybės smulkaus ir vidutinio verslo atstovų mokymai, - kuriamos bendros paslaugų įstaigos miesto gyventojams.

Taip pat paaiškėjo ir silpnosios bendradarbiavimo pusės:

- nepakanka lėšų,
- dar nesusiformavo Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendros politikos kryptys,
- nepakankamas savivaldybės bendruomenės ir valdžios supratimas apie savanorišką veiklą ir jos prasmę,
- NVO menkai bendrauja tarpusavyje.

Kas toliau? Pirmiausia yra didelis noras bendradarbiavimą su nevyriausybinių organizacijomis įteisinti kaip nuolatos vykdomą programą, kuriai skiriamos ir numatomos lėšos biudžete. Tačiau būtina skatinti bendruomenės narių filantropiją, priimti ir atnaujinti bendradarbiavimą reglamentuojančius vietos teisinius aktus ir taisykles, šviesti visuomenę vykdant įvairias akcijas bei per spaudą, spartinti visuomeninių organizacijų įtraukimą į tarptautinį bendradarbiavimą su savivaldybės miestais–partneriais ir juose esančiomis pilietinėmis organizacijomis, tobulinti savivaldybės ir visuomeninio sektoriaus bendradarbiavimo modelį, supažindinti su juo naujus miesto tarybos politikus, palaipsniui pereiti ne tik prie finansinės paramos (mažų ir didelių dotacijų) skyrimo NVO iniciatyvoms ir aktyvumui remti, bet ir prie įvairių paslaugų kontraktų sudarymo, bei nuolatinių tęstinių paslaugų paramos sutarčių, įjungiant NVO į bendras savivaldybės vykdomas programas, skelbiant atvirus viešųjų paslaugų bendruomenei teikimo (pirkimo) konkursus, atveriant galimybes juose dalyvauti ir NVO.

Stiprinant piliečius ir jų organizacijas stiprinama vietos bendruomenė. Centrinės valstybės institucijos piliečiams ir jų organizacijoms turėtų skirti atitinkamą dėmesį.

MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS

*Loreta Rubežienė,
Mažeikių rajono savivaldybės vyr. specialistė
jaunimo klausimais ir ryšiams su NVO*

Pagal 2001 m. spalio mėn. 1 d. Mažeikių rajono savivaldybės registrą rajone yra 105 nevyriausybinių organizacijų (įvairios draugijos, bendrijos, klubai, labdaros ir paramos fondai, viešosios įstaigos). Nevyriausybinių organizacijų ir rajono savivaldybės bendradarbiavimas daugiausia pasireiškia finansinės paramos teikimu bei patalpų skyrimu. Aktyvesnis savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų dialogas prasidėjo savivaldybei priėmus sprendimą įsteigti vyr. specialisto darbui su jaunimu ir nevyriausybiniomis organizacijomis etatą. Tai labai išjudino nevyriausybines organizacijas. Vyko diskusijos nevyriausybinkų tarpe, koks turi būti šis žmogus, kokia jo misija ir vieta tarp NVO.

Vyko susitikimai ir pokalbiai su NVO vadovais. Susitikimuose dalyvavo ir Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro direktorius V. Ilgius. Buvo suformuluotos pagrindinės problemos, kamuojančios nevyriausybinių organizacijų atstovus. Neaišku, kas ir kaip gauna finansinę paramą iš Savivaldybės, kur reikia kreiptis vienu ar kitu klausimu. Viena aišku - reikalinga konkreti, visiems gerai suvokiama ir žinoma finansavimo tvarka. Remdamasi kitų savivaldybių patirtimi, studijuodama jų dokumentus 2001 m. vasario 1d. rajono taryba patvirtina Mažeikių rajono „Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo tvarką“. Pirmą kartą 2001 m. rajono biudžete atsirado lėšų eilutė, skirta nevyriausybinioms organizacijoms finansuoti. Ši suma 40000 Lt. Buvo paskelbtas konkursas, lėšas skirsto mero potvarkiu sudaryta komisija.

Pirmajam konkursui paraiškas pateikė 21 rajono NVO. Dvidešimt iš jų gavo finansavimą. Dalis organizacijų buvo finansuotos iš Sveikatos fondo. Daugiausia buvo finansuotų socialinių projektų, antrą vietą užėmė projektai skirti, sveikatos apsaugai, trečią pilietiniam ugdymui.

Pradedama ryškėti patvirtintos tvarkos privalumai ir trūkumai.

Privalumai:

- Viešumas
- Nevyriausybinių organizacijų turi nuosekliai planuoti savo veiklą
- Vertinimo objektyvumas

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

- Organizacijų konkurencija (gerėja paslaugų kokybė bendruomenei)
- Kitų finansavimo šaltinių paieška (organizacijos pradeda domėtis ir kitais fondais)
- Atsiskaitomybė už gautą finansavimą

Trūkumai:

- Nelygios starto galimybės (nėra patirties rašant projektus)
- Sumažėjusios organizacijų bendradarbiavimo galimybės
- Ne visi laikosi šios tvarkos.

Svarbi parama stiprinant savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimą buvo Baltijos – Amerikos partnerystės programos ir Mažeikių rajono savivaldybės finansuotas projektas „Informacijos infrastruktūros bendruomenei formavimas“. Projekto esmė - sukurti pagalbos tinklą Mažeikių rajono nevyriausybiniams organizacijoms. Ši pagalba yra ne tik techninė, kaip pvz., nuperkamas kompiuteris, kopijavimo aparatas, skeneris, įrengiama informacinė lentyna, bet ir organizuojami mokymai. Mokymų metu nagrinėjamos tokios temos:

- Paraiškų rašymas
- NVO teisinė bazė
- Lėšų paieška
- Kompiuterio ir raštvedybos pagrindai.

Daug patirties dirbant su NVO įgyta išvykos į Lenkiją, kurią organizavo NVO informacijos ir paramos centras, metu. Kelionės metu buvo aplankyta daug Lenkijos nevyriausybinių organizacijų, susipažinta su jų veikla, pasikeista adresais ir informacija. Ši kelionė padėjo geriau suvokti, kokios turi būti NVO, kokios yra jų veiklos sritys. Organizacijos lėšas gauna konkrečiam darbui atlikti. Daugumos jų finansavimo šaltinis ne tik savivaldybės lėšos, bet ir užsienio fondai.

Organizacijos remiasi savanoriais ir visuomeniniu darbu, todėl turi nedaug darbuotojų. Kadangi vis sunkiau gauti finansavimą, NVO pradeda jungtis pagal veiklos sritis.

Tačiau rajono organizacijoms, kurios dar tarsi kovoja už save ir savo išlikimą, vienijimosi idėja dar nėra suvokiama ir priimtina dalykas. Tikėtina, kad glaudesni atskirų NVO bendradarbiavimo ryšiai paskatintų ieškoti ir rasti bendrų idėjų vardan bendro tikslo - gauti finansavimą toms idėjoms įgyvendinti.

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS SANTYKIAI SU NEVYRIAUSYBINĖMIS ORGANIZACIJOMIS

*Gintautas Vaitkevičius,
Plungės rajono jaunimo koordinاتورius
ir vyriausiasis karo prievolės specialistas*

Galima pasidžiaugti pasiektais rezultatais skatinant nevyriausybinių organizacijų plėtrą Plungės rajone. Pastaraisiais metais užsimezgė gana glaudūs savivaldybės ir rajono NVO ryšiai. Tai ypač matyti savivaldybės rejestro skyriuje, kuriame per šiuos metus gerokai padaugėjo įsiregistruojančių NVO. Kiek jos gyvuos, parodys laikas. Tačiau tai rodo bendruomenės iniciatyvą burtis. Svarbu tai, kad savivaldybė jau įvertino NVO veiklą ir šiai veiklai skiria lėšas (nors galbūt jos yra ne tokios didelės, kokių norėtūsi), pati savivaldybė inicijuoja NVO vadovų mokymus, rajono NVO veiklai šiais metais jau skirta 56 000 Lt. Tai didelis pasiekimas, nes iki šiol buvo skiriami tik „trupiniai“. Paminėtina ir tai, kad įkurtas Jaunimo fondas, kuriam skirta 10 000 Lt jaunimo viešųjų darbų programai vykdyti ir 10 000 Lt jaunimo NVO veiklai skatinti. Savivaldybės meras V. Jonutis stengiasi kiek įmanoma padėti rajono NVO vykdomiems projektams. Pavyzdžiui, organizuojant talkas skiriamas savivaldybės transportas ir t. t.

Suteikusi nemažai patirties pažintinė kelionė po Lenkiją paskatino globaliau pažvelgti į nevyriausybinių organizacijų teikiamą naudą, jų veiklos rezultatus. Savivaldybėje įsteigtas mero patarėjo darbu su visuomene ir jaunimu etatas paskatino savivaldybės teritorijoje įsikurti naujas NVO, pasižyminčias savitumu ir reikalingumu ypač atskiruose rajono regionuose. Šiuo metu atsakingo žmogaus už NVO savivaldybėje nėra.

Besikuriančiom jaunimo organizacijoms labai padėjo tai, kad buvo įsteigta rajono Jaunimo reikalų taryba, patvirtinti jos nuostatai, programa, fondo bei finansavimo nuostatai.

Tikimasi, kad kitais metais NVO veiklai skatinti iš rajono biudžeto bus skirta žymiai daugiau lėšų. Vien jaunimo organizacijos, kurių veiklos projektus parėmė jaunimo fondas, išleisdamas 6000 Lt, į rajoną pritraukė iš fondų 59 000 Lt. Tai labai džiuginantis rezultatas. O ką kalbėti apie visas kitas rajono NVO, kurios kiek mokėdamos ir galėdamos mokosi dalyvauti programinėje veikloje.

Be abejo, keičiasi ir savivaldybės tarybos deputatų nuomonė apie NVO veiklą rajone. Tačiau didžiausią įtaką daro lėšų stoka.

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ IR MIESTO SAVIVALDYBĖS BENDRADARBIAVIMAS ŠIAULIUOSE

*Ramūnas Markauskas,
Šiaulių nevyriausybinių organizacijų konfederacijos administratorius*

Šiaulių miesto mere išrinkus Vidą Stasiūnaitę buvo imta skatinti Šiaulių miesto bendruomenę telktis į kokį nors junginį ir per savo atstovus bendrauti su savivaldybe svarstant bei priimant aktualius bendruomenei sprendimus. Tas potencialus junginys buvo įvardintas kaip Bendruomenės konferencija.

2000 m. vasaros pradžioje savivaldybė sukvietė Šiaulių bendruomenės atstovus į pirmąją Bendruomenės konferenciją. Daugiausia susirinko visuomeninių organizacijų atstovų. Kilusių diskusijų metu buvo imta priekaištauti savivaldybei, kad norima „iš viršaus“ ir „nedemokratiškai“ sukurti savivaldybės kontroliuojamą ir negyvybingą darinį. Savivaldybės taryba tuo metu jau buvo paskyrusi vieną iš savo narių formaliu Bendruomenės konferencijos vadovu bei patvirtinusi Bendruomenės konferencijos nuostatus. Tačiau savivaldybės inicijuotoje konferencijoje NVO atstovai nepatvirtino savivaldybės parengtų dokumentų ir nutarė patys sudaryti darbo grupę, kuri parengtų skėtinės organizacijos, vienijančios mieste veikiančias visuomenines organizacijas, įstatus bei suformuluotų NVO ir vietos savivaldos bendradarbiavimo principus.

Spalio 11 d. iniciatyvinė grupė surengė NVO atstovų ir savivaldybės darbuotojų susitikimą, kurio metu buvo patvirtinti Šiaulių miesto NVO konfederacijos (ŠNVOK) įstatai bei išrinkta taryba.

ŠNVOK tikslas – kurti sveiką ir gebančią kontroliuoti socialinius pasikeitimus miesto bendruomenę, atlikti socialinio tarpininko vaidmenį tarp miesto gyventojų, NVO bei vietos savivaldos institucijų, informuojant apie vietos bendruomenės problemas bei siūlant galimus sprendimo būdus, kurti organizacijų bendradarbiavimo tinklą, keistis informacija, remti vieni kitus, organizuoti ir koordinuoti bendrą veiklą.

Siekdama įgyvendinti savo tikslus ŠNVOK nuo pat įsisteigimo glaudžiai bendradarbiauja su miesto savivaldybe. Savivaldybės tarybos nutarimu ryšiams ir darbui su mieste veikiančiomis NVO ir ŠNVOK buvo paskirta miesto tarybos narė Liongina Juozaitienė. 2000 m. gruodžio mėn. 7 d. Šiaulių miesto tarybos sprendimu buvo patvirtinti Finansinės paramos teikimo NVO nuostatai, Konsultacinės tarybos nuostatai bei šios tarybos sudėtis. Minėtus dokumentus parengė savivaldybės, ir suderinusi su ŠNVOK, patvirtino. Skubėti vertė baigiamas formuoti 2001 metų savivaldybės biudžetas. Reikėjo skubiai skelbti

NVO konkursą finansavimui gauti. Šiais metais minėti dokumentai yra taisomi bei papildomi pridedant paraiškos pateikimo ir sutarties lėšoms gauti ir naudoti formas.

Konsultacinė taryba yra bendras ŠNVOK ir miesto savivaldybės neformalus organas. Konsultacinės tarybos funkcijos ir siekiai yra savivaldybės ir NVO bendradarbiavimo stiprinimas, kuriant bendras darbo ir konsultacines grupes, padedant NVO užmegzti tarptautinius ryšius, surasti projektų partnerius, teikiant paramą miesto bendruomenei naudingoms iniciatyvoms, identifikuojant svarbiausias miesto problemas ir ieškant geriausių jų sprendimo būdų. Konsultacinė tarybos viena iš funkcijų yra pasiūlymų dėl NVO iniciatyvų finansavimo prioritetų svarstymas ir teikimas, susipažinimas su savivaldybei pateiktomis NVO paraiškėmis ir pateikimas miesto tarybai tvirtinti galutinio finansuojamų iniciatyvų sąrašo.

Konsultacinė taryba sudaryta iš šešių ŠNVOK tarybos atstovų bei septynių miesto savivaldybės tarybos narių. Konsultacinei tarybai pirmininkauja miesto tarybos atstovas, o sekretoriauja ŠNVOK atstovas.

Taigi per pastaraisiais metais galima pasidžiaugti tikrai neblogais rezultatais, pasiektais pastaraisiais metais. Vis dėlto neišvengta ir problemų. Viena iš pagrindinių problemų santykiuose su savivaldybe yra ta, kad politikai stokoja kompetencijos NVO atžvilgiu. Šią problemą sąlygoja nepakankamas pačių NVO organizuotumas bei politikų nesidomėjimas šia sritimi.

Nuo š.m. rugpjūčio mėn. pasikeitus ŠNVOK administratoriui ir į organizacijos veiklą įsijungus JAV Taikos Korpuso savanoriui yra paruošta keletas projektų. Vienas iš projektų buvo pateiktas Europos Komisijos Delegacijai Lietuvoje, deja jis buvo pateiktas pavėluotai, todėl paraiška nebuvo svarstoma.

Kitas projektas kartu su Šiaulių Universitetu bus pradėtas įgyvendinti iki 2002 metų pradžios. Projekto esmė yra įkurti ir vystyti Savanorių ir praktikos informacijos centrą.

Parengtas projektas dėl Šiaulių NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo plėtos. Dėl šio projekto finansavimo yra kreiptasi į savivaldybę.

ŠILUTĖS NEVYRIAUSYBINĖSE ORGANIZACIJOSE: KURTI APLINKĄ SAU IR SAVE APLINKOJE

Dalia Užpelkienė,

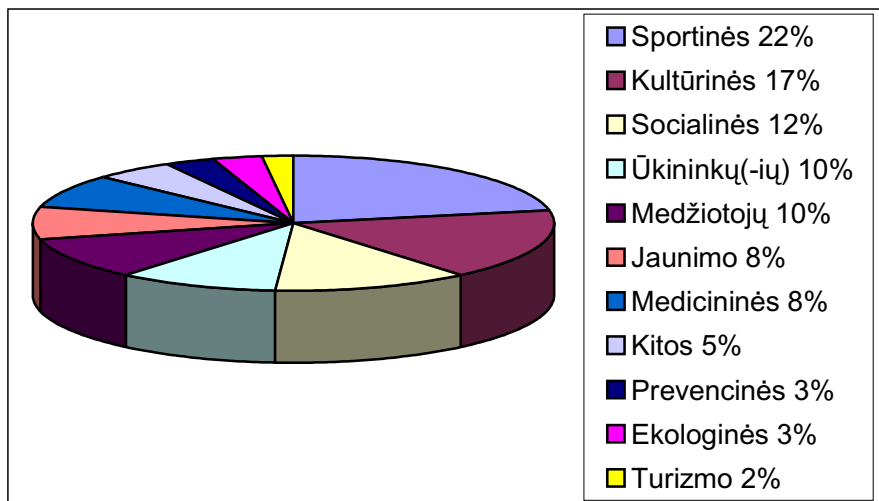
Šilutės raštijos ir knygų draugijos pirmininkė

Nevyriausybinių organizacijų arba tam tikros srities visuomenininkų sambūrio veiklos sampratą nedidelio regiono bendruomenėje, jos santykį su vietos vykdomąja valdžia dažnai sąlygoja regiono istorija ir tradicijos, socialinė aplinka, pramonės ir verslo infrastruktūra, bendruomenės grupių bendrabūvio interesai, kitos regimos ir mažiau akivaizdžios priežastys. Periferijoje dažniau, nei didmiestyje, nevyriausybinių organizacijų veiklos rezultata užprogramuoja jau susiklostę (ar nuolat besikeičiantys) valdžios institucijų veiklos modeliai, dvasinis ir medžiaginis krašto paveldo, etnokultūros potencialas, kurį saugoti, globoti, atkurti ar sukurti buriasi vietos bendruomenių intelektualai. Galbūt todėl, natūralu, kad nedideliame (ar didesniame) regione nevyriausybines organizacijas jungtis ir savo veiklą įregistruoti valdžios institucijose skatina daugelis faktorių. Pirma, noras generuoti tam tikras aplinkos idėjas ir save realizuoti toje aplinkoje. Antra, susibūrus į susivienijimus (draugijas, klubus) spręsti žmogiškąsias, tam tikrai bendruomenės daliai būdingas atskirties problemas (našlių, negalios, anoniminių alkoholikų ir kiti klubai). Trečia, propaguoti sveiką gyvenseną ir aplinką sau, bendraminčiams, bendruomenei (sporto, sveikatos, gamtosauginės, NVO). Ketvirta, atkurti (išsaugoti) kultūros paveldą, dvasinės etnokultūros vertybes, formuojant krašto istorinį – kultūrinį savitumą. Penkta: per meninės kūrybos saviraišką realizuoti savo pomėgius, ugdyti meno gerbėjus (pasekėjus), turtinti dvasinę bendruomenės narių būtį. Yra daugiau faktorių, darančių įtaką NVO kūrimosi Pamaryje geografijai, istorijai ir tradicijoms. 1996 m. regione veikė 22 visuomeninės organizacijos. Šiuo metu yra įregistruotos 143 NVO, ir šilutė sėkmingai galėtų pretenduoti į Lietuvos NVO institucijų rekordininkų sąrašą. Daugiausia bendraminčių jungia sporto klubai (31 ir 1697 sportuojantys), nuolat auga kultūros ir paveldo srityje besidarbuojančių NVO skaičius (26 ir apie 1500 narių), socialinės krypties (18) organizacijų ir dalis jų (12) yra apimančios medicinos bei sveikos gyvensenos klausimus. Jei kultūros visuomeninių organizacijų skaičiaus didėjimas ženklus pastaruosius du metus, tai socialinės sferos NVO turi patikimai susiklosčiusias veiklos tradicijas, susietas dvišaliu bendradarbiavimu: rajono savivaldybės socialinės paramos skyrius NVO. Kasmet didėjant socialinės paramos gavėjų skaičiui, atskirčiai tarp darbą turinčių ir bedarbių, aktyvėja pilietinis visuomenės segmentas – visuomeninės organizacijos. Rajono savivaldybės Socialinės paramos skyriaus vedėjos K.Šveikauskienės iniciatyva kartu su šio profilio NVO vadovais šiais metais išvykta į sostinę surengtą konferenciją „Techninės pagalbos priemonės – neįgalaus žmogaus

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

savarankiško gyvenimo garantija“, dalyvauta Kaune vykusiame seminare, kuriame aptartos černobyliciu problemos, nuolat lankomasi Pamario seniūnijose ir išvykose aptariamoms socialinėms problemoms, ieškant optimalių jų sprendimo būdų. Tradiciniu šio savivaldybės padalinio ir NVO renginiu tapo kasmetinės konferencijos „Socialinė aplinka ir bendruomenė“, kurių tikslas – dvišalė diskusija, veiklos prognozės ir konkreti veikla, gerinant socialinį mikroklimatą bendruomenėje. Sparčią NVO tinklo plėtrą Pamario regione (per 5 metus įregistruota 121 organizacija) sąlygojo tam tikros dažniau vidinės, nei išorinės priežastys. Akivaizdu, kad bendraminčius burtis į grupes paskatino atsivėrusios galimybės gauti finansavimą iš šalies ir užsienio fondų. Ne mažiau akivaizdu, kad didėjant socialiniam žmonių pragyvenimo nuosmukiui, bedarbystei natūraliai formavosi tam tikrų bendruomenės žmonių noras burtis ir taip kartu sušvelninti vis stipriau patiriamą socialinį stresą (našlių bendrija „Gėla“, moterų seklyčia, „Bočiai“). Dalis klubų, bendrijų ar draugijų savo veiklos įstatuose deklaravo ir įteisino susigiminiavusių miestų (Šilutės – Emericho, Heide, Šilutės – Ljungby) veiklos programas. Kultūrinės – švietėjiškos krypties NVO (Šilutės H. Zudermano klubas, Istorinių įvykių ir asmenybių įamžinimo komitetas, Raštijos ir knygų draugija, kt.) veiklą orientavo į krašto istorijos, mintinų krašto datų ir su tuo susijusių veikėjų atminimo įamžinimą, tarptautinių mokslo – tiriamųjų konferencijų rengimą, muziejinių ekspozicijų atidarymą, krašto istoriją atspindinčių knygų leidybą.

Akivaizdu, kad šiuo metu Pamaryje daugiausia yra sportinės (22%), kultūrinės (17%) ir socialinės (12%) pakraipos NVO. Natūralu, nes būtent šiais metais rajono savivaldybės tarybos sprendimu įteisinta klubinių įstaigų ir sporto reformos, pagal kurias šios sritys orientuojamos į programinio finansavimo nuostatas. Būtent tai paskatino buvusių etatinių institucijų vadovus persiorientuoti ir burti

bendraminčius, įteisinant visuomenines organizacijas bei jų veiklos statusą. Perorientuodama buvusių biudžetinių įstaigų veiklą į programinio finansavimo nuostatas, vykdomoji institucija – rajono savivaldybė tuo pačiu skatina bendruomenės grupių iniciatyvą iš apačios, kaupia informaciją apie bendruomenei būtinas naujas ir prigijusias buvusias paslaugas, skatindama arba pirkdama šias paslaugas ne iš buvusios valstybinės etatinės institucijos, bet iš visuomeniniu tapusio naujo paslaugų davėjo. Šių metų II pusmečio kultūrinės veiklos finansavimo programų konkursui savo veiklos projektus daliniam finansavimui gauti pirmą kartą pateikė 5 kultūrinės pakraipos NVO iš 25 kultūros srityje įregistruotų. Visų projektus pateikusių nevyriausybinių organizacijų projektams finansuoti skirta 7,5 tūkst. Lt. Rajono savivaldybė per kultūrinės veiklos programą ir jų projektų rėmimą savaip „nupirko“ iš į draugijas susibūrusių bendruomenės piliečių teikiamas kultūros paslaugas: NVO „Devynios meno dienos“, ketvirtąjį kartą pakvietė teatrinio meno gerbėjus į profesionalių ir mėgėjiškų spektaklių fiestą, kurios metu vyko daug susitikimų su aktoriais ir režisieriais spaudos klubuose. Į Pamario rudeninių kultūros renginių šurmulį gražiai įsiliejo tradicinės Lietuvos ir užsienio profesionalių menininkų darbų parodos, pokalbiai su meno pasaulio žmonėmis. Žinoma, daugelis teatrinio meno fanų turės nemokamą galimybę praturtinti laisvalaikį, savęs ir meno aplinkos pažinimą. Šilutės jaunimo šokių klube „Žvaigždūnė“ choreografijos meno mokosi virš 80 jaunuolių. Veikia ikimokyklinukų ir mažųjų pradinukų grupės. Klubas turi rėmėjų, jo veiklą (scenos rūbų įsigijimą, kūrybines vasaros stovyklas) finansuoja šokėjų tėvai. Savivaldybė per kultūrinės veiklos programą šįmet dalinai finansavo šio kolektyvo koncertines programas išvykose po kitus šalies regionus. Šilutės rajono savivaldybės tarybos 2001 m. vasario 22 d. sprendimu Nr.112, patvirtinus einamųjų metų biudžetą, pirmą kartą atskira biudžeto eilute suplanuotos lėšos „Programoms iš dalies finansuoti“. Taip atverta dar viena galimybė aktyvioms ir matančioms savo veiklos perspektyvą Pamario NVO teikti projektus daliniam finansavimui gauti. Nevyriausybiniams organizacijoms pasiūlyta į rajono savivaldybės mero potvarkiu sudarytą projektų atrankos ir vertinimo komisiją deleguoti 2 (iš 7) savo atstovus, taip liberalizuojant nevyriausybinių organizacijų teisę geranoriškai, skaidriai ir atvirai vertinti ir atrinkti įdomiausias idėjas. Natūralu, kad savivaldybė, atverdama NVO institucijoms ir jų lyderiams finansinės paramos galimybę, taip pat pakvietė nevyriausybines organizacijas dialogui. Kas gali paneigti, kad būtent NVO institucijos, besiburiančios pagal poreikius ir pomėgius regiono vykdomajai valdžiai tam tikra prasme deklaruoja aktualiausias pačios bendruomenės būties problemas. Tačiau situacija parodė, kad nepaisant per pastaruosius keletą metų padidėjusio NVO skaičiaus, tarp šilutiškių organizacijų nėra bendro darbo jungties ir, suprantama, veiksmų koordinacijos. Paaiškėjo, kad įvairi atskirų NVO veikla orientuota į save, steigimo įstatuose įteisinta veiklos specifiką, pasigesta geranoriškų tarpusavio ryšių, nors toks poreikis yra. Nesuvienijo visuomenininkų ir prieš keletą metų Šilutėje įsteigta visuomeninių organizacijų

asociacija „In Corpore“, pakvietusi NVO bendro darbo dialogui, tačiau taip ir neišplėtojusi bendrų idėjų, nesuradusi sąlyčio taškų ir neatlaikiusi laiko išmėginimų.

2000 m. rajono savivaldybės įkurta ekonominės plėtros ir ryšių su užsieniu tarnyba, kurios projektų koordinatorė D.Benkunskienė, yra vilčių teikianti ir idėjų turinti specialistė. Suregistruotos rajone veikiančios NVO. Atlikta visuomeninių organizacijų aktyvumo analizė, kuri parodė, kad pavyzdžiui 2 iš 12 rajone veikiančių jaunimo NVO gavo finansinę projektinę paramą iš Valstybinės programos „Jaunimas kaimui“. Vargu, ar dėmesys jaunimo problemoms, saviraiškai ir aktyvumui būtų buvęs toks akivaizdus, jei nebūtų realizuota savivaldybės kultūros padalinio vadovės V.Griškevičienės idėja įsteigti savivaldybėje jaunimo reikalų koordinatoriaus pareigybę. Viešo konkurso būdu šiose pareigose įdarbinta J.Gurevičiūtė apsilankė atkampiausiose kaimo vietovėse, kviesdama į susitikimus visuomeninių organizacijų jaunimą, neformalius lyderius ir jų grupes. Rajono laikraščio „Pamarys“ jaunimo rubrikoje nuolat skelbiama naujausia informacija, aprašomos jaunimo idėjos, sisteminamos prognozės idėjoms realizuoti. Kartu su Šilutės raštijos ir knygų draugija, Fridricho Bajoraičio viešąja biblioteka, Valstybine jaunimo reikalų taryba (VJRT) surengti mokomųjų renginių ciklai projektų rašymo ir vadybos temomis. Pamario nevyriausybinių organizacijoms atverta nemokama galimybė kaupti informaciją, ieškoti jos šalies ir pasaulio tinklapiuose naujai įrengtoje viešosios bibliotekos interneto skaitikloje, sudarytos sąlygos bibliotekoje rinktis, diskutuoti ir bendrauti visoms Pamario nevyriausybinių organizacijoms.

Margaspalvėje Šilutės regiono visuomeninių organizacijų mozaikoje, pasižymincioje veiklos ir joje dalyvaujančių įvairove, svarbiu įvykiu derėtų laikyti 2001 m. rudenį. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro pasiūlymą šilutiškiams dalyvauti projekte „Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės stiprinimas“. Idėja surengti NVO lyderių susitikimą Šilutėje kilo šio centro direktoriui V.Ilgiai bei programos koordinatoriui V.Pivoraitei. Pokalbis, kurio metu už apskrito stalo susėdo 37 skirtingų visuomeninių organizacijų žmonės, įvyko. Prieštaringų minčių lydimi į jį rinkosi būsimo pokalbio dalyviai. Abejota, ar būsia naudos iš gerų NIPC norų padėti šilutiškiams susigaudyti įvairėjančiame ir aktyvėjančiame NVO veiklos pasaulyje? Meistriškai ir dalykiškai pokalbį vedęs V.Ilgius pabrėžė keletą svarbiausių gero tono tarp savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų stiprinimo garantų: Šilutės rajono savivaldybėje jau surastos lėšos nevyriausybinių organizacijų veiklos aktyvinimui, yra iniciatyvūs žmonės, atėję į šį susitikimą, telieka išsiaiškinti šilutiškių padėties stipriąsias ir silpnąsias puses, aptarti visus galimus NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo būdus, nuspręsti, ar efektyvu (ir kokį?) kurti Šilutės NVO atstovaujama organą. V.Ilgius kvietė Pamario nevyriausybines organizacijas dažniau susitikti neformalioje aplinkoje, diskutuoti, ginčytis ir bendrauti. Tiesą, kaip ir tolesnis NVO veiklos kelias, tiesiamas kartu su Pamario regiono valdžia, turi iškristalizuoti į dvi puses naudą: kurti aplinką sau ir save aplinkoje.

TELŠIŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMO SU RAJONO SAVIVALDYBE 2000-2001 M. APŽVALGA

*Rita Vargalytė,
Telšių regioninio suaugusiųjų švietimo
informacinio centro vadovė*

Kaip ir visada, baigdami kokį nors darbą, nuėję tam tikrą kelio atkarpą, norime atsigręžti atgal ir pažiūrėti – ką gi mes nuveikėme, kokių turėjome vilčių ir kokių rezultatų pasiekėme; ar tai ką padarėme, yra gerai; kas bus toliau?

Taigi, kokie Telšių NVO bendradarbiavimo rezultatai?

Grįžkime į pradžią ir prisiminkime, kokia buvo situacija, kaip viskas prasidėjo, kokie buvo mūsų lūkesčiai.

Iki 2000 m. Telšių rajone buvo šešiasdešimt įregistruotų įvairių nevyriausybinių organizacijų, tačiau visuomenė ir savivaldybė žinojo tik apie kelias NVO, kurių vadovai asmeninių pažinčių, draugystės ar labai aktyvios savo veiklos dėka iš Savivaldybės biudžeto individualiai kiekvienais metais gaudavo lėšų organizacijos veiklai. Aktyviausiai veikė jaunimo organizacijos. Vienuolika jaunimo organizacijų įkūrė „Apskritąjį stalą“. NVO jaunimo darbui koordinuoti prie rajono savivaldybės buvo įsteigta jaunimo NVO taryba. Kitų nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas užsimezgė 2000 m. gruodžio mėnesį ir čia reikėtų pažymėti du pradžios taškus:

1. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro vykdomas projektas „NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo stiprinimas“. Viename iš seminarų dalyvavo ir Telšių NVO atstovai (Rita Vargalytė, Rasa Vičkačkienė). Seminare Lenkijos NVO atstovai pasakojo, kas vyksta Lenkijoje, tačiau gerosios patirties yra ir Lietuvoje: Marijampolėje, Utenoje, Kelmėje. Būtų puiku, kad ir Telšiuose kažkas vyktų panašaus, neapleido mintis važiuojant iki pat Telšių, tačiau – kaip, kur, kas su kuo ?

2. K. Praniauskaitės viešosios bibliotekos vykdomas projektas „Stipri bendruomenė – apsišvietusi bendruomenė“. Vieno seminaro, kuriame dalyvavo Telšių NVO ir Baltijos - Amerikos partnerystės programos direktorė Birutė Jatautaitė, metu ir buvo pareikšta mintis, kad ir Telšių NVO reikėtų burtis. Visos dalyvavusios NVO pritarė.

Taigi sausio 17 d. vykusiame Telšių NVO atstovų susitikime buvo suformuluoti ir NVO bendradarbiavimo lūkesčiai:

- kuo daugiau sužinoti vieniems apie kitus,

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

- dalintis patirtimi,
- organizuoti bendrus mokymus,
- turėti savivaldybėje pareigūną atsakingą už NVO,
- kaupti įvairią informaciją vienoje vietoje,
- burtis koalicijos principu arba kitaip,
- sudaryti NVO tarybą,
- leisti NVO leidinuką, pristatant savo idėjas visuomenei,
- sukurti glaudesnius NVO ir Telšių savivaldybės bendradarbiavimo ryšius,
- ir neįvardintasis, kad iš viso pasisektų.

Šiems lūkesčiams realizuoti turėjome *noro, pasiryžimo ir galimybių: intelektualinių, šokių tokių materialinių ir organizacinių.*

- Pavyko į patariamąjį konsultacinį darbą įtraukti puikius, išmintingus, veiklius Lietuvos žmones: Vaidotą Ilgių, Vytenę Pivoraiteį (NIPC), Arūną Bėkštą, Viliją Lukošūnienę (LSŠA), Arūną Kučiką (KNOPC). Pagelbėti neatsisakė ir savo patirtimi dalijosi Angelė Raudienė, Gintaras Sabeckas, Vytautas Barsteiga (Telšių rajono savivaldybės taryba), Irutė Daubarienė, Zigmas Nevardauskas (Telšių rajono savivaldybė)
- Didžiausią idėjinį ir praktinį indėlį įnešė dvidešimt aštuoni iniciatyvinės grupės nariai (Genovaitė Bareikienė, Andrius Dacys, Vanda Benaitienė, Vygandas Bogužis, Irena Daubarienė, Virginija Jasevičienė, Stasys Kavolius, Jadvyga Lekavičienė, Gintaras Nekis, Julita Švegždavičienė, Nijolė Tamulionienė, Vida Urnikienė, Rita Vargalytė, Rima Žutautaitė).

Šios aukščiau išvardytos galimybės leido pasiekti neblogų darbo rezultatų. Pateiksiu juos kaip dviejų rūšių statistiką: sausąją ir džiugiąją

Statistika yra tokia

- Suorganizuoti 5 rimti susitikimai, kuriuose dalyvavo 136 dalyviai.
- Suorganizuotas susitikimas su savivaldybės bei valdybos atstovai, kur NVO iniciatyvoms remti bei projektams finansuoti skyrė 20 000 Lt.
- K. Praniauskaitės viešojoje bibliotekoje įrengta NVO lentyna, kur kaupiama informacija, skirta NVO.
- Paruoštas projektas „Konstruktyvus bendradarbiavimo keliu“, kurį finansavo Baltijos - Amerikos partnerystės programa. Šio projekto rezultatas 2 dienų seminaras „Viešoji politika ir interesų valdymas“.
- Žiniasklaidoje apie NVO bendradarbiavimą pasirodė 8 straipsniai, vienas iš jų net biuletenyje „Trečias sektorius“.
- Paruošti ir jau patvirtinti Telšių nevyriausybinių organizacijų NVO tarybos nuostatai, bei organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Telšių rajono savivaldybės biudžeto tvarka.

Džiugu tai, kad

- Apie Telšių NVO sužinojo maždaug pusė Telšių gyventojų, ir neiškus procentas Lietuvos NVO.
- Gana palankiai į NVO žiuri savivaldybės darbuotojai.
- Stiprus kai kurių tarybos narių palaikymas.
- Viena iš svarbiausių - daug neįamžintų kino juostoje, puikių, nuostabių, tarpusavio bendradarbiavimo, palaikymo, nuoširdumo, atvirumo, pasitikėjimo akimirku.

JAV pramonės magnatas H. Fordas yra pasakęs, kad *susitikti – sėkmė, išsilaikyti kartu – pažanga, vystytis – pasiekimas*. Pirmosios dvi sąlygos jau įvykdytos. Tikimasi, kad bus įvykdyta ir trečioji. Juolab, kad pagal prasidėjusių paskutinių darbų tąsa (patvirtinti savivaldybėje NVO taryba nuostatai, nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Telšių rajono savivaldybės biudžeto tvarka) suteikia daug vilčių.

Šiuo metu svarbu, kad pasitikėjimą skatinantis vystymasis nenutruktų ir pradėti darbai būtų sėkmingai tęsiami.

UKMERGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PARTNERYSTĖ

Lina Sabaliauskienė,

Ukmergės raj. savivaldybės administracijos Socialines paramos ir sveikatos skyriaus specialiste

Nevyriausybines organizacijas akcentuoja aktualiausias rajono problemas bei aktyviai prisideda prie šių problemų sprendimo. Akivaizdu, kad dirbant NVO sektoriuje gražių iniciatyvų, savanoriško darbo nepakanka, būtina ne tik užsienio rėmėjų, bet ir vietos savivaldos parama bei palaikymas.

Apie nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybės bendradarbiavimą galima kalbėti jau nuo 1996 m. 1996 m. savivaldybės biudžete NVO veiklai finansuoti buvo skirta 2000 Lt, 1997 m. – 20000 Lt. Tačiau lėšos buvo skiriamos pagal individualias paraiškas. Apie glaudesnius ryšius ir tam tikrą kryptingumą santykiuose su vietos savivalda galima kalbėti nuo 1999 m., kada bendradarbiaujant su Baltijos – Amerikos partnerystės programa pradėti organizuoti NVO paraiškų konkursai, sudaryta vertinimo komisija. 1999 m. pabaigoje Socialinės paramos skyriuje dirbo specialistė, kuri šalia savo tiesioginio darbo buvo atsakinga už darbą su NVO. Nevyriausybines organizacijas šiame skyriuje konsultuojamos joms aktualiais klausimais (fondų paieškos, buhalterinės apskaitos, savanoriško darbo ir kt.), organizuojančioms renginius NVO suteikta galimybė nemokamai naudotis savivaldybės sale, įvairioms akcijoms bei išvykoms skiriamas transportas. Akivaizdu, kad aktyvesnėmis ir labiau žinomomis tapo NVO dirbančios socialinėje srityje. Pastaruoju metu ypač išaugo šių organizacijų skaičius. Kasmet nuo 1998 m. gerokai didėjo ir lėšų, savivaldybės skiriamų socialiniams projektams įgyvendinti skaičius. Projektai svarstomi vertinimo komisijos atsižvelgiant į aktualumą, kokybę ir kt. Nevyriausybines organizacijas su savivaldybe bendradarbiauja asmeninių santykių lygmenyje. Nevyriausybines organizacijas nepasirengę kurti koaliciją darbu su savivaldybe. Kiekviena NVO nori dirbti, bei problemas spręsti atskirai. Tiesa, NVO projektų vertinimo komisijoje dirba nevyriausybinių organizacijų atstovų susirinkime išrinktas atstovas, ši tradicija jau buvo susiformavusi jau prieš pradėdant dalyvauti šiame projekte. Nevyriausybines organizacijas bendradarbiauja tarpusavyje taip pat asmeninių santykių lygmenyje, tačiau kaskart sprendžiant visoms aktualius klausimus, subūrus jas draugėn, organizacijų atstovai pasidžiaugia galimybe pabendrauti, pasidalyti patirtimi. Bendri susirinkimai vyksta dažniausiai savivaldybės arba NVO informacijos centro iniciatyva.

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

Savivaldybės pareigūnai sutinka, kad nevyriausybinius sektorius identifikuoja bei aktyviai sprendžia bendruomenės problemas, tačiau apie naujos pareigybės darbui su NVO įkūrimą kol kas nekalbama (pagrindinė problema – nepakankamas savivaldybės biudžetas). Dėl to nukenčia nemaža dalis nevyriausybinių organizacijų, veikiančių ne socialinėje srityje, o kultūros ir kitose srityse.

Lėšos socialinės paramos skyriaus biudžete skirtos tik socialiniams projektams įgyvendinti, taigi kitose srityse veikiančioms NVO finansinė parama neskiriama.

Šiame projekte igyta patirtis, gauta metodinė parama buvo naudinga organizuojant finansinės paramos teikimą NVO. Anksčiau projektų vertinimo komisija savo darbe vadovavosi rajono valdybos patvirtintomis dokumentų formomis, kurias reikėjo koreguoti. 2000 m. Ukmergės rajono savivaldybė patvirtino naujas dokumentų formas, kuriomis socialinės paramos skyriaus komisija rėmėsi teikdama paramą NVO.

Apibendrinant galima teigti, kad siekiant gerinti NVO bendradarbiavimą su savivaldybe kalbėta, diskutuota su savivaldybės darbuotojais dėl naujos pareigybės darbui su NVO įsteigimą savivaldybėje, kol kas pastangos bevaisės, tačiau viltis yra.

Nevyriausybines organizacijas ir toliau pasirengę bendradarbiauti tarpusavyje asmeninių santykių lygmenyje. Kadangi socialinėje srityje veikiančių NVO daugiau, jas visiškai patenkina esama situacija.

NVO savivaldybėje skatinamos ieškoti paramos šaltinių užsienyje ir Lietuvoje. Jos turi užsitikrinti sau paramą ne tik iš savivaldybės, nes jei bus nuspręsta paramos neskirti, organizacijos veikla gali žlugti.

NVO įrodė savivaldybei esančios pasitikėjimo verti partneriai, todėl ateityje tikimasi aktyvaus ir produktyvaus bendradarbiavimo.

UTENOS NVO IR SAVIVALDYBĖS BENDRADARBIAVIMO DINAMIKA 1999 -2001

Jolita Umbrasienė,

Utenos NVO koalicijos valdybos pirmininkė

Iki 1999 metų pabaigos Utenos nevyriausybiniams organizacijoms sunkiai sekėsi bendradarbiauti su savivaldybe. Ypač toms, kurios neturėjo asmeninių ryšių su miesto tarybos ar valdybos nariais. Nevyriausybiniams organizacijoms trūko informacijos apie tai, kokios sritys yra laikoms prioritetinėmis ir kokie projektai bus remiami kitais metais. Atsakingo asmens už darbą su nevyriausybiniams organizacijomis nebuvo. Lengviau sekėsi jaunimo nevyriausybiniams organizacijoms, nes Utenoje buvo įsteigtas Jaunimo pramogų centras, kuris tarsi ir sujungė pramogaujantį jaunimą.

Viena iš Utenos nevyriausybinių organizacijų – Utenos moterų veiklos centras 1998 – 1999 metais vykdė projektą „Utenos apskrities nevyriausybines organizacijos“. Tai buvo duomenų apie Utenos apskrityje veikiančias nevyriausybines organizacijas rinkimas, sisteminimas, sklaida. Susidarėme puikų vaizdą apie Aukštaitijos nevyriausybinių sektorių. Buvo surengta keletas seminarų Utenos apskrities nevyriausybiniams organizacijoms, diskutuota apie NVO atstovavimą, apie veiklos koordinavimą. Jau 1999 m. pabaigoje buvo suburta iniciatyvinė grupė Utenos nevyriausybinių organizacijų koalicijai kurti.

Projektas „NVO ir savivaldybių bendradarbiavimas“ buvo vykdomas laiku ir naudingas, nes visus teorinius ir seminarų metu suformuluotas tezes, taisykles galėjome tuojau pat pritaikyti praktiškai. Taigi Utenos nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas projekto metu pagerėjo iš esmės. Daugelio organizacijų vadovai, kurie iki tol nebuvo pažįstami, susipažino ir net susidraugavo.

2000 m. birželio 15 d. buvo įsteigta Utenos nevyriausybinių organizacijų koalicija, kurios misija - pasiekti, kad vietinė valdžia, atsižvelgdama į vietos prioritetus, nevyriausybines organizacijas laikytų lygiaverčiais partneriais, stiprinti Utenoje pilietinę iniciatyvą bei socialinį teisingumą.

Įsteigus NVO koaliciją tiek NVO, tiek NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo reikalai žymiai pagerėjo. Šiuo metu Utenos rajono mero pavaduotojas Alvydas Katinas (be kitų jo kuruojamų veiklos sričių) yra atsakingas ir už darbą su nevyriausybiniams organizacijomis.

Ne be NVO koalicijos pastangų savivaldybė 2000 m. panoro dalyvauti Baltijos –Amerikos partnerystės programos skelbtame konkurse, kuriame buvo pasirinkta su kitomis devyniomis Lietuvos savivaldybėmis. Patobulinti

Nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių partnerystės kūrimo patirtis Lietuvoje

savivaldybės konkurso nevyriausybiniams organizacijoms skelbimo ir projektų vertinimo nuostatai. Nevyriausybinių organizacijų atstovas galės būti siūlomas į kasmet nominuojamųjų nusipelnusių Utenai žmonių (5) skaičių.

Nevyriausybinių organizacijų atstovai yra kviečiami į įvairias komisijas, komitetus. Nevyriausybinių organizacijų atstovai nuo 2001 rugsėjo mėn. buvo pradėti kviesti bendrauti su į Uteną atvykusiais užsienio svečiais.

Nevyriausybinių organizacijų koalicijos veiklai Utenos savivaldybė pasiūlė suteikti patalpas. Porą kartų pigiau suteikė transportą, kuris buvo reikalingas vykti į susitikimus su kolegomis nevyriausybinių organizacijų atstovais Latvijoje ir Estijoje bei į Kupiškį ir kitur.

Viskas, kas buvo nuveikta, sekėsi gana sunkiai. Bendradarbiauti su nevyriausybiniams organizacijomis Utenos savivaldybė pradėjo labai atsargiai, tačiau dabar, kai trečiasis sektorius Utenoje yra susiorganizavęs ir formalizuotas (nors Utenos NVO koalicijos įstatai nėra įregistruoti savivaldybėje), reikalai stipriai pagerėjo. Padidėjo abipusis pasitikėjimas, tačiau toli gražu tai dar ne viskas, ką galima pasiekti bendromis jėgomis.

Nevyriausybinių organizacijų koalicija reguliariai rengia atstovų susitikimus su savivaldybės pareigūnais, miesto tarybos ir valdybos nariais. Tų susitikimų metu aptariami tiek nevyriausybiniams organizacijoms, tiek savivaldybei aktualūs klausimai.

Pageidautina, kad NVO ir savivaldybės bendradarbiavimo procese būtų daugiau savivaldybės savanoriško geranoriškumo ir motyvacijos.

Rezultatai yra. Jie, be abejo, teigiami, tačiau nepakankami.

Utenos NVO koalicija yra pagrindinis Utenos regiono bendruomenės fondo steigimo idėjos nešėjas ir įgyvendintojas. Tai ir yra tolesnio bendradarbiavimo su savivaldybe prielaida.

VILNIAUS SOCIALINIŲ NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMAS SU MIESTO SAVIVALDYBE

Žilvinas Abaravičius,

Vilniaus m. savivaldybės socialinės paramos centro vyresn. inspektorius

Iki 1991 metų Vilniaus miesto savivaldybė nuolat finansuodavo septynias organizacijas. Tai buvo žmonių su negalia nevyriausybines organizacijos: Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga, Lietuvos invalidų draugija ir kt. Iki nepriklausomybės atkūrimo minėtos organizacijos iš savivaldybės gaudavo šimtaprocentinį finansavimą. Tačiau, jei organizacijos veikla yra remiama visu šimtu procentų, tokios organizacijos negalima vadinti nevyriausybine, jos statusas nėra aiškiai apibrėžiamas. Nuo 1991 metų sprendžiamas klausimas, kaip efektyviausiai galima organizuoti nevyriausybinių sektoriaus organizacijų rėmimą miesto biudžeto lėšomis. Buvo nuspręsta, kad bendradarbiavimas su trečiuoju sektoriumi turėtų būti suprantamas tik kaip savivaldybės teikiama parama. Kad toks bendradarbiavimas vyktų kaip įmanoma efektyviau, kad būtų surenkama kiek galima daugiau informacijos apie organizacijos veiklą, vykdomus projektus, buvo parengtos nesudėtingos paraiškos formos. Taip pat skelbiami finansuojamos veiklos prioritetai Vilniuje, pagal kuriuos yra teikiama pirmenybė konkurse dėl dalinio nevyriausybinių organizacijų finansavimo.

Šiai sistemai ėmus veikti dauguma Vilniaus miesto savivaldybės politikų prabilo apie tai, kad savivaldybės bendradarbiavimas su nevyriausybėmis organizacijomis yra prioritetinga veiklos sritis. Tai - ne tik trečiojo sektoriaus veiklos, jo indėlio į socialinę sistemą pripažinimas, bet ir ekonominis paskaičiavimas. Išanalizavus socialinių paslaugų sferos veiklos sistemą, buvo nustatyta, kad nevyriausybinių organizacijų rėmimui skirtas vienas litas, socialinių paslaugų suteikia už 3,5 - 10 litų. Šio reiškinio nauda yra akivaizdi - vilniečiai gauna daug ir kokybiškų socialinių paslaugų. Į savanorišką pagalbą teikimą įtraukiama vis daugiau žmonių. Kita vertus, per nevyriausybines organizacijas vilniečiams suteikiama galimybė gauti daug naujų unikalių paslaugų, kurių neteikia ir nenumato teikti kitos institucijos.

Norint kokybiškai teikti socialines paslaugas, būtina žinoti, kokios problemos miestelėnams yra opiausios, spręstinos neatidėliotinai. Todėl būtina gerai iširti ir įvertinti jų poreikį mieste. Patirtis tobulinant bendruomeninę globą, pagrįstą socialinėmis paslaugomis, rodo, kad vertinimo procesas yra ypač svarbus paslaugų planavimo ir paslaugų teikimo sėkmei. Vertinimas yra pagrindinis mechanizmas paslaugų nukreipimui tiems, kuriems jų reikia. Vertinimą sudaro poreikio ir finansinis vertinimas. Kruopščiai įvertinus poreikį,

turi būti nustatyti aiškūs nevyriausybinių organizacijų projektų finansavimo prioritetai, maksimaliai priartinti prie svarbiausių miesto poreikių.

Labai svarbus ir finansinis įvertinimas - bendradarbiavimas turi būti naudingas ekonomiškai. Todėl vertinant projektus vieni svarbiausių kriterijų turėtų būti iš kitų rėmėjų gaunamos lėšos bei savanoriškas darbas.

Viena iš pagrindinių bendradarbiavimo problemų - nevyriausybines organizacijos paramą iš savivaldybės biudžeto gauna vieneriems metams. Tai trukdo organizacijoms kurti realius ilgalaikius veiklos planus, teikti miesto gyventojams nuolatinės paslaugas. Dėl to gali nukentėti paslaugų gavėjai. Vilniuje jau esama nemažai stiprių, profesionalių, patyrusių, gerai išmanančių projektų vadybą NVO, su kuriomis būtų galima sudaryti ilgalaikius (3 - 5 metų) dalinio projektų finansavimo arba paslaugų pirkimo sutartis. Gerai užsirekomendavusioms organizacijoms savivaldybė galėtų deleguoti dalį savo funkcijų (pvz., lankomosios priežiūros). Tuomet miestelėnai galėtų gauti pigesnes, kokybiškesnes ir įvairesnes socialines paslaugas.

Taikant NVO projektų dalinio finansavimo modelį kelerius metus, pastebimi sistemos trūkumai, ir Vilniaus miesto savivaldybės darbuotojai svarsto apie jos patobulinimo galimybes. Visų pirma - būtina reformuoti projektinio finansavimo formą. Kadangi finansinės paramos kreipiasi labai įvairios organizacijos, vis sudėtingiau tampa įvertinti jų veiklą pagal užpildytą standartinę paraiškos formą. Vienos nevyriausybines organizacijos jau kelerius metus teikia tą pačią dienos užimtumo paslaugą sutrikusio intelekto vaikams ir pildo tą pačią paraiškos formą bei vertinama pagal tą patį šabloną kaip ir kūrybinių iniciatyvų centro projektas, pagal kurį numatoma surengti meninės kūrybos stovyklą vaikams su negalia. Vis labiau suprantama būtinybė atskirti paslaugų pirkimą iš nevyriausybinių organizacijų nuo projektų finansavimo. Organizuojant paslaugų pirkimą 2002 m. numatyta parengti tvarką pagal viešųjų pirkimų įstatymą. Turėtų būti detalios nurodyta, kokios paslaugos perkamos, jų trukmė, kiekis, kaina, minimalūs ar vidutiniai standartai ir kiti duomenys.

Savivaldybė, finansuodama nevyriausybines organizacijos veiklą, 30 procentų reikalauja iš jos kokybiškų paslaugų, profesionalaus darbo lygiai taip pat kaip iš 100 procentų finansuojamų valdiškų institucijų bei jų darbuotojų. Kita vertus, planuojant mažinti miesto biudžetą, paprastai mažiau lėšų skiriama nevyriausybinių organizacijų projektų daliniam finansavimui, nors padarant jas lygiaverčiais socialinių paslaugų tiekimo partneriais žymiai daugiau lėšų būtų sutaupyta ir paslaugas gautų didesnis miesto gyventojų skaičius.

Akivaizdus yra poreikis reformuoti esamą nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo su savivaldybe tvarką. Šis procesas yra sudėtingas ir ypač reikalauja NVO vienybės, tačiau kol kas iniciatyvą daugiausia rodo savivaldybė. Šį reiškinį būtų galima paaiškinti tuo, kad mažėjant nacionalinio ir tarptautinio pobūdžio lėšų norima kuo efektyviau išnaudoti vietos resursus, kuriuos teikia

nevyriausybines organizacijas. Viena iš kliūčių įgyvendinti šią abipusiai naudingą reformą yra ta, jog tiek NVO, tiek savivaldybė ne iki galo suvokia savo ir partnerio vaidmenį – nevyriausybines organizacijas į savivaldybę žiūri tik kaip į rėmėją ir iš jos tesitiki lėšų projektų finansavimui, kita vertus savivaldybė pernelyg siaurai vertina nevyriausybinių organizacijų visuomeninę veiklą, neįvertina jų, kaip visuomenės valios reiškėjų, vaidmens. Privatus sektorius randa, kaip spręsti savo problemas burdamasis į asociacijas, kurios vadinamajame antrajame – privačiame sektoriuje yra įtakingos ir taip pat gali daryti spaudimą valdžiai. Nevyriausybinių organizacijų labiau paplitusios iniciatyvos yra individualios, ieškoma kelio, siekiant gauti lėšų atskiros organizacijos veiklai ar vykdomiems projektams. Labai dažnai kreipiamasi raštu, aprašomos klientų problemos, organizacijos veikla bei sunki materialinė jos padėtis. Kadangi savivaldybės biudžetas būna jau suplanuotas visiems finansiniams metams, paskirstytos lėšos (tam tikra nedidelė jų dalis skiriama NVO projektų daliniam finansavimui), savivaldybės tarnautojų atsakymas į nevyriausybines organizacijas prašymą padėti dažniausiai yra standartinis – pritariame jūsų vykdomai veiklai, tačiau miesto lėšos jau paskirstyti, biudžetas sumažintas, apgailėstaujame, tačiau galimybių paremti jūsų projektą nėra.

Ši padėtis bus tokia tol, kol nevyriausybines organizacijas bus finansuojamos ne iš atskiros miesto biudžeto eilutės, o – kaip Vilniuje, – iš kitų išlaidų. Neįtvirtinus šios koncepcijos, nevyriausybines organizacijas ir toliau bus tik pinigų naudotojos, o ne lygiaverčiai partneriai – sistemos dalyviai bei priklausys nuo valdininkų malonės ir jų pozicijos Vilniaus mieste nebus stabilios.

Siekiant glaudžiau bendradarbiauti su NVO, Socialinės paramos centro iniciatyva yra sukurta NVO iniciatyvinė grupė, kuri susitinka sykį per dvi savaites. Ši grupė veikia apvalaus stalo principu, susitikimų metu savivaldybės ir NVO atstovai aptaria pagrindinius bendradarbiavimo klausimus. Tikimės, kad tai ir bus varomoji jėga, kuri skatins pažangius pokyčius NVO ir savivaldybės bendradarbiavime.

III. Lietuvos nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimą reglamentuojantys dokumentai

*Alytaus miesto savivaldybės valdybos
2001 10 31 sprendimu Nr. 511*

PROGRAMINIO BIUDŽETO FORMAVIMO PROJEKTŲ RENGIMO METODIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Projektų ruošimo metodikos tikslas – nustatyti paraiškų ruošimo, vertinimo, atrinkimo ir pateikimo tvarką.
2. Pagrindinis dokumentas, kuriuo reikia vadovautis, rengiant projektus – projektų rengimo metodika.
3. Pagrindinės sąvokos:
 - 3.1. Projektas — dokumentas, nustatantis tikslus, uždavinius ir priemones strateginei programai įgyvendinti.
 - 3.2. Projekto tikslai — nusako bendrą rezultatą (ką?):
 - 3.2.1. Tikslas nėra apibrėžtas laiko požiūriu.
 - 3.2.2. Tikslu yra numatomi būsimi naudos gavėjai.
 - 3.2.3. Tikslas turi būti kreipiamas į poreikį, sąlygas, galimybes ir problemą.
 - 3.2.4. Tikslas turi būti suprantamas, teigiamas ir glaustas.
 - 3.2.5. Tikslas nurodo priešastį, dėl kurios yra siekiamas rezultatas.
 - 3.2.6. Jei yra daugiau nei vienas tikslas, jie turi būti pateikti prioritetų tvarka.
 - 3.3. Projekto uždaviniai — atsakymai į klausimus „ką?“, „kiek?“, „kam?“ ir „kada?“:
 - 3.3.1. Uždavinys nusako pagrindinį būtiną pasiekti rezultatą („ką?“), kuris turi būti tiesiogiai siejamas su sąlygomis (problemos, galimybės, poreikis);
 - 3.3.2. Uždavinys turi būti pateikiamas taip, kad būtų galima jį kiekybiškai išmatuoti ir patikrinti („kiek?“);
 - 3.3.3. Uždavinys turi numatyti potencialius teikiamų paslaugų gavėjus („kam?“);
 - 3.3.4. Uždavinys gali būti įvykdomas per metus ar keletą metų („kada?“) ir yra nustatomas pagal metinius rezultatus;
 - 3.3.5. Jis gali būti vykdomas neviršijant turimų išteklių.
 - 3.4. Kiekvienam uždaviniui įgyvendinti numatomos priemonės.
 - 3.4.1. Priemonė reiškia būdus, kurie bus naudojami, norint pasiekti rezultatą („ką?“);
 - 3.4.2. Priemonė turi būti išreikšta kiekybiškai ir patikrinta („kaip?“);
 - 3.4.3. Priemonė turi įgalinti pasiekti rezultatą per kelis metus ir būti apibrėžta, atsižvelgiant į rezultatus;
 - 3.4.4. Priemonė gali būti veiksmų planas arba darbo planas;

- 3.4.5. Priemone susiejama atsakomybė;
- 3.4.6. Priemone siejama su turimais ar laukiamais rezultatais.
- 4. Vertinimo kriterijai turėtų sudaryti galimybę:
 - 4.1. Įvertinti paraiškų rezultatus;
 - 4.2. Palyginti rezultatus įvairiais periodais;
 - 4.3. Įvertinti sąnaudų efektyvumą;
 - 4.4. Įvertinti rezultatų efektyvumą;
 - 4.5. Vietoj vertinimo kriterijų gali būti naudojami rodikliai. Rodiklis yra statistinė priemonė, kuri netiesiogiai vertina veiklos rezultatus.
- 5. Projekto vykdymo ataskaita (mėnesio, ketvirčio, metų, galutinė)
 - 5.1. Veiklos ataskaita, patvirtinta programų vykdytojo nuostatuose;
 - 5.2. Finansinė ataskaita.

II. PAGRINDINĖS NUOSTATOS

- 6. Savivaldybės biudžeto asignavimo poreikį asignavimų valdytojai nustato vadovaudamiesi patvirtintomis programomis, kurios atitinka miesto plėtros prioritetus. Programų tikslams įgyvendinti skelbiami finansavimo konkursai.
- 7. Finansavimo konkurse gali dalyvauti visuomeninės organizacijos, viešosios įstaigos, klubai, federacijos, įmonės, kiti juridiniai asmenys — savivaldybės biudžeto asignavimų valdytojai (toliau vadinama — asignavimų valdytojai). Lėšas galima gauti tik konkurso keliu. Dalį biudžeto lėšų be konkurso gali gauti administracijos skyriai — asignavimų valdytojai, pagrįsdami poreikį valdyboje ar taryboje.
- 8. Asignavimų valdytojai, vadovaudamiesi programų tikslais, paruošia konkrečius veiklos planus — projektus. Projektai turi būti skirti programų tikslams įgyvendinti.
- 9. Projekte turi būti tiksliai suformuluota užduotis, išreikšta konkrečiais dydžiais, kuriuos būtų galima įrašyti į programų vykdymo ataskaitas.
- 10. Projekte numatytoms užduotims įgyvendinti turi būti paruoštas priemonių planas.
- 11. Užduotims įgyvendinti planuojamos išlaidos turi būti paskirstytos į paprastasias išlaidas, išskiriant darbo užmokestį, ir nepaprastasias išlaidas.
- 12. Paruošti projektai apsvarstomi, atrenkami vertinimo komisijose ir pateikiami svarstyti Finansavimo komisijai.
- 13. Finansavimas, kurį tvirtina miesto taryba, kiekvienai programai savivaldybės biudžete nustatomas susumavus pateiktų projektų finansavimą ir atsižvelgiant į Finansavimo komisijos išvadas.
- 14. Finansavimo komisijos patvirtinti projektai teikiami svarstyti valdybai.

PATVIRTINTA
Alytaus miesto savivaldybės valdybos
2001 10 31 sprendimo Nr. 511

Gauta (data) _____

Paraiškos Nr. _____

PARAIŠKA PROJEKTUI FINANSUOTI

I. INFORMACIJA APIE PAREIŠKĖJĄ:

Organizacijos pavadinimas

.....
Veiklos pobūdis:

.....
Adresas, pašto indeksas

.....
Telefonas Faksas El.paštas

Organizacijos vadovo vardas ir pavardė, adresas, telefonas

.....
Projekto vadovas (vardas, pavardė)

.....
Darbovietė, pareigos

.....
Adresas, pašto indeksas

.....
Telefonas Faksas El.paštas.....

II. INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ:

A. Projekto pavadinimas

B. Projekto pobūdis

C. Trumpas apibūdinimas

D. Tikslūs įgyvendinimo terminai

E. Prašoma suma

.....
Viso projekto įgyvendinimui reikalinga suma
.....

Tvirtinu, kad paraiškoje pateikta informacija yra tiksli ir teisinga. Įsipareigoju gavęs paramą informuoti Programos vykdytoją kaip vykdomas projektas ir pateikti galutinę ataskaitą. Taip pat pasižadu gavęs paramą projekto įgyvendinimui iš kitų šaltinių, apie tai tuojau pat informuoti. Projekto vadovo vardas, pavardė, parašas

.....
Data

III. PROJEKTO TIKSLŲ, UŽDAVINIŲ, REIKŠMĖS IR LAUKIAMŲ REZULTATŲ APIBŪDINIMAS

A. Situacijos apibūdinimas ir įvertinimas

.....
.....
B. Problemos pagrindimas ir projekto įgyvendinimo būtinumas
.....
.....

C. Projekto tikslai ir uždaviniai
.....
.....

D. Projekto adresatas, kokioms visuomenės grupėms reikšmingas projekto įgyvendinimas
.....
.....

E. Laukiami rezultatai
.....
.....

F. Numatomas projekto tęstinumas, perspektyvos
.....
.....

IV. INFORMACIJA APIE PROJEKTO ORGANIZATORIUS:

A. Projekto vadovo kvalifikacija

B. Ar vykdėte anksčiau tokio pat ar panašaus pobūdžio projektus? Jei taip – kada ir kokius?

C. Projekto organizatoriai, jų kvalifikacija

D. Kitos nevyriausybinės organizacijos, valstybinės įstaigos, užsienio partneriai, privatūs asmenys, dalyvaujantys projekte

V. PROJEKTO ĮGYVENDINIMO PLANŲ IR METODIKOS APIBŪDINIMAS

A. Projekto įgyvendinimo planas, etapai ir konkretūs terminai

- 1 mėn.
- 2 mėn.
- 3 mėn.
- 4 mėn.
- 5 mėn.
- 6 mėn.
- 7 mėn.
- 8 mėn.
- 9 mėn.
- 10 mėn.
- 11 mėn.
- 12 mėn.

B. Projekto įgyvendinimo vieta

C. Projekto įgyvendinimo metodai (tyrimai, informacijos sklaida, seminarai, konferencijos, seminarai, akcijos, šventės, festivaliai, stovyklos, mokyma ir t.t.).....

D. Projekto įgyvendinimui turimi resursai

VII. KITI RĖMĖJAI IR FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Prašome išvardinti visas paramos formas, kurių prašėte ir kurias gavote bei kitus esamus ir numatomus rėmėjus šio projekto įgyvendinimui.

Rėmėjas.....

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.)

Kokioms išlaidoms (detalizuokite)

Suma:.....

Iš viso:

Kitos paramos formos

Kada numatoma gauti atsakymą

Rėmėjas.....

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.)

Kokioms išlaidoms (detalizuokite)

Suma:

Iš viso:

Kitos paramos formos

Kada numatoma gauti atsakymą

Rėmėjas.....

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.)

Kokioms išlaidoms (detalizuokite)

Suma:.....

Iš viso:

Kitos paramos formos

Kada numatoma gauti atsakymą

Rėmėjas.....

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.)

Kokioms išlaidoms (detalizuokite)

Suma:.....

Iš viso:

Kitos paramos formos

Kada numatoma gauti atsakymą

VII. DVI REKOMENDACIJOS

1. Organizacija

Rekomenduojančiojo asmens vardas, pavardė

Pareigos organizacijoje

Adresas, telefonas

Rekomenduojančiojo parašas _____ Data _____

2. Organizacija

Rekomenduojančiojo asmens vardas, pavardė

Pareigos organizacijoje

Adresas, telefonas

Rekomenduojančiojo parašas _____
Data _____

Paraiškos projektui finansuoti
1 priedas

Projekto charakteristika

Programos pavadinimas				
Projekto pavadinimas				
Projekto prioritetas kitų prioritetų atžvilgiu (Eil.nr.)				
Įgyvendinimo terminai	Pradžia		Pabaiga	
Įgyvendinimo vieta				
Tikslas				
Projekto fiziniai matavimo vienetai				
as buvo atlikta iki (n-) m.				

Kas bus atlikta

(n) metais	
(n+1) metais	

Priimti dokumentai dėl projekto įgyvendinimo

Dokumento tipas (įsakymas, sprendimas)	Priėmimo		Pavadinimas
	data	Nr.	

Kauno miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo principai

IVADAS

Demokratijos visuomenėje plėtra padidino nevyriausybinių organizacijų reikšmę ir priimant, ir įgyvendinant įvairius sprendimus, susijusius su miesto bendruomenės gyvenimu. Tai skatina Savivaldybės bei nevyriausybinių organizacijų atstovus išsamiau apibrėžti tarpusavio bendravimo ir bendradarbiavimo principus. Partnerystėje grindžiamas Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas gali padėti efektyviau spręsti miesto problemas. Tuo suinteresuota tiek valdžia, tiek nevyriausybines organizacijos, vykdančios miesto bendruomenei svarbią veiklą, juo labiau, kad ir LR įstatymuose daromi pakeitimai reglamentuojantys vis didesnę nevyriausybinių organizacijų įtaką visuomenėje.

Pagrindinis bendradarbiavimo kriterijus – nevyriausybinių organizacijų veiklos nauda miestui bei jo gyventojams. Ilgalais bendradarbiavimas turėtų tapti subalansuotos miesto plėtros strategijos elementu. Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimas turėtų apimti visas galimas bendruomenės veiklos sritis.

BENDRADARBIAVIMO PRINCIPAI

1. **Partnerystė** - Savivaldybės, jos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų, kaip piliečių grupių, veikiančių bendruomenės labui, lygiavertis bendradarbiavimas visose srityse, kuriose abi pusės turi pakankamai kompetencijos, vengiant tarpusavio konkurencijos.

2. **Subsidarumas** - savivaldybės institucijos, kaip stipresnės socialinės struktūros, parama individui ar individų grupėms (nevyriausybiniams organizacijoms) sprendžiant savo problemas.

- individo ar individų grupių (nevyriausybinių organizacijų) teisė ir pareiga nekliudomai spręsti savo problemas. Tuo atveju, kai individas ar individų grupės nėra pakankamai pajėgūs spręsti savo problemas, savivaldybės institucijos, kaip stipresnės socialinės struktūros, teikia papildomą pagalbą, suteikiančią galimybes minėtų individų ar grupių savarankiškai veiklai.

3. **Viešumas** - abipusis įsipareigojimas teikti informaciją.

BENDRADARBIAVIMO SRITYS

Socialinė rūpyba
Sveikatos apsauga

Mokymas ir švietimas
Kultūra ir menas
Aplinkos apsauga
Miesto ūkis
Jaunimo reikalai
Verslas
Kūno kultūra ir sportas

BENDRADARBIAVIMO FORMOS

1. Nevyriausybių organizacijų interesų atstovavimas.

Galimybė nevyriausybių organizacijų atstovams sutartiniais pagrindais dalyvauti miesto Savivaldybės politinių struktūrų ir vykdomųjų institucijų veikloje.

2. Finansinė parama.

Nevyriausybių organizacijų vykdomų projektų finansinis rėmimas savivaldybės lėšomis ir finansavimo principų, taisyklių bei tvarkos patvirtinimas.

3. Nefinansinė parama.

3.1 Savivaldybės pagalba nevyriausybiniams organizacijoms gaunant patalpas veiklai lengvatinėmis sąlygomis.

3.2 Bendravimo veikla, skirta Savivaldybės ir nevyriausybių organizacijų veiklos efektyvumo didinimui.

3.3 Bendradarbiavimas užmezgant tarptautinius ryšius.

3.4 Kita pagalba plėtojant nevyriausybių organizacijų veiklą.

BENDRADARBIAVIMO ĮGYVENDINIMAS

- Miesto Taryba ir jos komitetai kuria miesto socialinę ir finansinę politiką, sprendžia apie bendradarbiavimo su nevyriausybiniėmis organizacijomis veiklos prioritetus, kuria fondus, skiria reikiamas lėšas.

- Miesto Valdyba paskiria administracijos atstovą Savivaldybės ir nevyriausybių organizacijų kontaktams koordinuoti.

- Savivaldybės skyriai paskiria skyrių darbuotojus, atsakingus už bendradarbiavimą su atitinkamos srities nevyriausybiniėmis organizacijomis.

A.Kučikas *Kauno jaunimo sąjungos "Apskritasis stalas" valdybos narys*

L.Stankevičienė *Kauno apskrities socialinės veiklos nevyriausybių organizacijų sąjungos pirmininkė*

U.Savickas *Kauno nevyriausybių organizacijų paramos centro direktorius*

PARAIŠKA NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ SOCIALINIAMS PROJEKTAMS IR SOCIALINĖMS PASLAUGOMS FINANSUOTI IŠ SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO

I. INFORMACIJA APIE ORGANIZACIJĄ

Organizacijos pavadinimas

Organizacijos tipas (visuomeninė, viešoji įstaiga, asociacija, labdaros ir paramos fondas)

Registravimo data ir vieta

Organizacijos vadovas (vardas, pavardė, telefonas, el.paštas)

Kontaktinis asmuo (vardas, pavardė, telefonas, el.paštas)

Organizacijos adresas, telefonas, faksas, el.paštas

Banko rekvizitai

Organizacijos tikslai (iš įstatų)

Organizacijos pagrindinė veikla

Organizacijos rėmėjai (išvardinti visus rėmėjus remiančius pinigais ir natūra)

Organizacijoje dirbančių žmonių skaičius (asmenų su kuriais sudaryta darbo sutartis ir savanorių – dirbančių visuomeniniais pagrindais)

Organizacijos narių skaičius

Ar organizacija anksčiau yra gavusi Kauno miesto savivaldybės paramą (kuriais metais, kokią sumą ir kam)

II. INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ, TEIKIAMAS PASLAUGAS

Reikalinga suma

Prašoma iš Kauno miesto savivaldybės Socialinės rūpybos skyriaus pinigų suma

Detalus aprašymas – tikslai, uždaviniai, numatoma veikla, teikiamos paslaugos ir rezultatai (pridėti papildomą lapą)

Poveikio zona - kokiai žmonių grupei ir kokiam skaičiui (jei įmanoma pridėti paslaugų gavėjų vardinį sąrašą) skirtas projektas/paslaugos

Kokią numatote projekto perspektyvą

Projektą vykdančias / paslaugas teikiantis personalas (išvardinti bei pridėti CV)

Į projekto vykdymą / paslaugų teikimą įtrauktas savanorių skaičius, jų kvalifikacija

Detalus vykdymo grafikas – numatomas veiklas išdėlioti laike (išvardinti mėnesiais)

Projekto sąmata

Eil. Nr.	Išlaidų rūšis	Reikalingos lėšos, Lt	Prašoma iš Savivaldybės Socialinės rūpybos skyriaus	Kitų šaltinių lėšos, Lt	Organizacijos įnašas, Lt
	IŠ VISO				

Pridėti detalią sąmatą.

Projekto tęstinumas

Papildoma informacija, susijusi su organizacija, projektu ar teikiamomis paslaugomis

Tvirtinu, kad paraiškoje pateikta informacija yra tiksli ir teisinga. Man žinoma, kad Kauno miesto savivaldybė nefinansuoja projektų, kuriais siekiama gauti pelno. Gavęs Kauno miesto savivaldybės paramą, sutinku pasirašyti sutartį su Kauno miesto savivaldybės Socialinės rūpybos skyriumi ir vykdyti sutartyje numatytas sąlygas

Organizacijos vadovo parašas

Data

Pateikiama 1 paraiškos formos originalas ir 2 kopijos.

Sąrašas pridedamas 1 egzemplioriumi.

*Kelmės rajono valdybos
2000 05 11 sprendimo Nr.
1 priedas*

Kelmės rajono nevyriausybių organizacijų lėšų skyrimo nuostatai

I. Tikslai

1. Remti visuomeniškai aktyvias rajono NVO iš savivaldybės biudžeto.
2. Skatinti visų NVO narių aktyvumą.
3. Informuoti visuomenę apie NVO veiklą.

II. Finansavimas

I. Dalyviai - NVO:

- 1.1. Registruotos mūsų rajono savivaldybės rejestre.
- 1.2. Nesusietos su politinėmis partijomis ar jų dariniais.
- 1.3. Kurių nariai negauna atlyginimo už savo tiesioginį darbą.

2. Laikas:

2.1. Parama skiriama ir paraiškų priimanoms pagal konkurso sąlygose nurodytus terminus.

3. Paramą vykdo:

3.1. Rajono Tarybos sprendimu sudaryta komisija.

4. Būdai:

4.1. Lėšos, visoms nevyriausybiniams organizacijoms remti, numatomos rajono biudžete, eilutėje NVO programų finansavimas visiems finansiniams metams.

4.2. NVO gauna paramą dalyvaudamos šioje programoje pagal pateiktus projektus.

III. Projektų vertinimo kriterijai

1. Pasirinktos temos aktualumas, savo ir kitoms NVO, visuomenei.
2. Gausus narių dalyvavimas įgyvendinant projektą,
3. Projekto įgyvendinimo laikas (prioritetai ilgalaikiams projektams).
4. Optimalus reikiamų lėšų kiekis.
5. Racionalus lėšų panaudojimas.
- 5.1. Numatoma gauti parama iš fondų, rėmėjų ir pan.

5.2. Numatomas projekto dalyvių, jų šeimos narių nemokamas darbas, paslaugos ir pan.

6. Atliktas darbas, įrodantis projekto pagrįstumą, tikslingumą, reikalingumą.

7. Galima nauda savivaldybei.

8. Tęstinumo galimybės.

IV. Atskaitomybė

1. NVO, gavusi paramą projektui, su savivaldybe pasirašo sutartį apie paramos panaudojimą, kur numatomos ir visos atsiskaitymo už gautas lėšas sąlygos.

2. Už biudžeto lėšas NVO atsiskaito įstatymų nustatyta tvarka.

V. Sankcijos

NVO, pažeidusi, neįvykdžiusi sutarties su savivaldybe sąlygų, taip pat Lietuvos Respublikos įstatymų bei kitų dokumentų, reglamentuojančių buhalterinę apskaitą, ateityje iš biudžeto nebus finansuojama, o už padarytus pažeidimus baudžiama įstatymų numatyta tvarka.

Z.Mačernius

Meras

Gauta iš NVO (data): _____

Kelmės rajono valdybos
sprendimo Nr.
priedas

PARAIŠKA KELMĖS RAJONO SAVIVALDYBEI

Projekto pavadinimas:

Projekto įgyvendinimui reikalinga suma: _____

Iš rajono savivaldybės prašoma suma: _____

I. INFORMACIJA APIE PARAIŠKOVĄ:

A. ORGANIZACIJAI, NEPRIKLAUSOMAI DARBO GRUPEI

Organizacijos pavadinimas

Organizacijos tipas (visuomeninė, valstybinė ir pan.)

Adresas, pašto

indeksas _____

Telefonas _____ faksas _____ El. paštas _____

Projekto vadovo vardas, pavardė _____

Darbovietė, pareigos _____

Telefonas _____ faksas _____ El. paštas _____

Adresas susirašinėjimui _____

Indeksas _____

II. INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

Trumpas apibūdinimas (reziumė):

Igyvendinimo terminas: _____

(nuo - iki)

Tvirtinu, kad paraiškoje pateikta informacija yra tiksli ir teisinga. Man žinoma, kad Kelmės r. savivaldybė gali finansuoti projektus, susijusius su žmogaus teisių gynimu ir priežiūra, mokslu, kultūra, švietimu, socialine parama, nusikalstamumo prevencija, teisėtarkos gerinimu, švietėjiška veikla, sveikatingumu. Gavęs Kelmės rajono savivaldybės paramą, įsipareigoju informuoti kaip vykdomas projektas ir pateikti galutinę ataskaitą. Taip pat pasižadu, gavęs paramą projekto įgyvendinimui iš kitų šaltinių, apie tai tuojau pat informuoti Kelmės rajono savivaldybę.

Projekto vadovo parašas: _____

Data: _____

III.DETALUS PROJEKTO APIBŪDINIMAS

Prašytume apibūdinti

- a)problemas, kurias padėtų (iš)spręsti projektas (jei įmanoma pateikite faktus, statistiką);
- b)konkrečius projekto tikslus, uždavinius
- c)projekto adresatą(kokioms visuomenės grupėms reikšmingas projekto įgyvendinimas);
- d)kuo unikalus jūsų projektas;
- e)kitas projekte dalyvaujančias organizacijas;
- f)numatomus rezultatus, projekto tęstinumą;
- g)kaip, Jūsų nuomone, projektas prisidės prie atviros visuomenės formavimosi rajone.

(Tęskite kitoje lapo pusėje)

IV.PROJEKTO ĮGYVENDINIMO PLANAI IR METODIKA

Prašytume apibūdinti:

- a) darbą, jau atliktą įgyvendinant arba ruošiantis įgyvendinti projektą, nurodykite kitus panašaus pobūdžio projektus, kuriuos esate įgyvendinę (jei tokių yra);
- b) projektą įgyvendinantį personalą, pateikite projekto vadovo bei pagrindinių projekto vykdytojų pristatymą,(priimtinos įvairios formos, tačiau būtina, kad pristatymas atspindėtų asmens išsilavinimą, darbo patirtį, kvalifikaciją srityje, susijusioje su projekto įgyvendinimu, kalbų mokėjimą); taip pat pateikite visų projekto vykdytojų pareigų aprašymą;
- c) projekto įgyvendinimo metodiką;

- d) projekto įgyvendinimui turimus resursus (patalpas, aparatūrą, medžiagas, lėšas ir pan.);
- e) projekto įgyvendinimo etapus, nurodykite kiekvieno etapo įgyvendinimo terminus;
- f) projekto rezultatų įvertinimo būdus bei priemones.

(Tęskite kitoje lapo pusėje)

V. BIUDŽETAS

Prašytume kuo daugiau išvardinti, kokių lėšų (litais) prašoma iš Kelmės r. savivaldybės:

Atlyginimai:

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Darbo užmokestis (arba autorinis atlyginimas) _____
Įnašai socialiniam draudimui _____

Aparatūros nuoma arba įsigijimas (nurodykite specifikacijas):

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Iš viso aparatūrai: _____

Reikmenys:

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Iš viso reikmenims: _____

Organizacinės išlaidos:

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Patalpų nuoma _____
Transporto paslaugos _____
Pašto bei telefono ryšio paslaugos _____
Vertimo paslaugos _____
Kopijavimo paslaugos _____
Renginio dalyvių apgyvendinimas _____
Maitinimas _____
Reklama ir t.t. _____
Kitos organizacinės išlaidos (detalizuokite) _____
Iš viso org. išlaidoms _____

Leidybos išlaidos:

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Iš viso lieteratūrai/programoms: _____

Kitos išlaidos (detalizuokite):

Pavadinimas _____ Suma _____ Lt
Iš viso kitoms išlaidoms: _____
VISA SUMA: _____

VI.KITI RĖMĖJAI/ FINANSAVIMO ŠALTINIAI

Prašytume išvardinti kitus rėmėjus, iš kurių tikėtės ar jau gavote paramą projekto įgyvendinimui

Rėmėjas _____

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.)

Kitoms išlaidoms (detalizuokite pagal pateikt'ias kategorijas) Suma

Iš viso:

Kitos paramos formos (patalpos, transportas, įranga ir pan.)

Kada numatoma gauti atsakymą

Rėmėjas _____

Paramos statusas (suteikta, laukiama atsakymo ir pan.) _____

Kitoms išlaidoms (detalizuokite pagal pateikt'ias kategorijas) Suma

Iš viso:

Kitos paramos formos (patalpos, transportas, įranga ir pan.)

Kada numatote gauti atsakymą

VISA SUMA IŠ KITŲ RĖMĖJŲ _____

VII.PAPILDOMA INFORMACIJA BEI DOKUMENTAI

Prašytume pridėti prie paraiškos:

- projektų vykdytojų gyvenimo aprašymus;
- dokumentą patvirtinantį Jūsų organizacijos juridinį statusą (jei turite);
- medžiagą apie NVO veiklą.

Jei reikia, pridėkite papildomus lapus.

Prašytume pateikti 2 paraiškos egzempliorius

Rajono savivaldybės Bendrojo priėmimo skyriaus vedėjai

Z.Mačijauskienei.

Vytauto Didžiojo g.58,29 kab.

Tel.: 61321

Paraiškos svarstymas trunka 3-4 savaites,

Apie rezultatus informuosime Jus raštu. Dokumentai negražinami.

Meras

Z.Mačernius

Kelmės rajono valdybos
2000 05 11 sprendimo Nr.
3 priedas

SUTARTIS Dėl savivaldybės skirtos paramos panaudojimo

Kelmės rajono savivaldybė (toliau vadinama "Savivaldybė"), atstovaujama rajono Tarybos Etikos, teisėtumo ir pilietinių iniciatyvų komiteto pirmininko Alvydo Geštauto ir _____ (toliau vadinama "Paramos gavėja"), kurią atstovauja

vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos įstatymu, Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu ir kitais norminiais aktais, susitarė dėl rajono Tarybos 2000 02 17 sprendimo Nr.421 10 priedo 18 punktu skirtos (ilgos) paramos panaudojimo.
Parama suteikiama projektui _____

žemiau išvardintomis sąlygomis:

Projekto trukmė:

Parama suteikiama:

1. Atlyginimams	_____	Lt
2. Aparatūrai	_____	Lt
3. Reikmenims	_____	Lt
4. Organizacinėms išlaidoms	_____	Lt
5. Leidybos išlaidoms	_____	Lt
6. Kitoms išlaidoms	_____	Lt

Kitos sutarties sąlygos:

Paramos lėšos pervedamos etapais (% - po sutarties pasirašymo, %)

Paramos gavėjas įsipareigoja:

1. Paramą naudoti tik šioje sutartyje nurodytiems tikslams ir griežtai pagal nurodytą tikslinį paramos sumų paskirstymą.
2. Jokios šios paramos dalies nenaudoti individualių asmenų darbo apmokėjimui ar kelionėms, jeigu tai nenurodyta šioje sutartyje.
3. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus mokėti visus mokesčius ir rinkliavas, susijusias su gautos paramos panaudojimu.

4. Ne vėliau kaip per mėnesį pasibaigus projektui, pateikti finansines ataskaitas apie remiamo projekto vykdymą Savivaldybės buhalterijai, dalykines ataskaitas - Komisijai. Jei projektas vykdomas keletą tolimesnių metų, tai tarpinė finansinė ataskaita pateikiama ne vėliau kaip per 1 mėnesį pasibaigus kalendoriniams metams.

5. Kaupti ir saugoti visus dokumentus (sąskaitas, orderius, kasos aparatų čekius, sutartis ir kt.) patvirtinančius lėšų panaudojimą. Tvarkingai ir Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyta tvarka vesti apskaitą, kad ja remiantis būtų galima lengvai patikrinti skirtų lėšų panaudojimą. Savivaldybeipareikalavus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pateikti patikrinimui buhalterinės apskaitos dokumentus apie paramos panaudojimą.

6. Ši sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos ir galioja, kol bus galutinai atsiskaityta su savivaldybe: pateiktos 4 punkte nurodytos ataskaitos, o lėšų likutis, jeigu jis yra, - pervestas į Savivaldybės sąskaitą banke.

7. Ši sutartis gali būti nutraukta šalių susitarimu. Jeigu paramos gavėjas nesilaiko šioje sutartyje numatytų sąlygų, Savivaldybė turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, įspėjant paramos gavėją apie sutarties nutraukimą ne mažiau kaip prieš dvi savaites.

8. Visos nepanaudotos sutarties lėšos arba panaudotos nesilaikant šios sutarties sąlygų, per vieną mėnesį po sutarties nutraukimo turi būti gražintos Savivaldybei.

9. Ginčai dėl šios sutarties vykdymo sprendžiami derybomis. Nesutarus ginčai sprendžiami teisme pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

10. Ši sutartis sudaryta dviem egzemplioriais - po vieną kiekvienai šaliai.

Paramos gavėjo vardu

Kelmės rajono savivaldybės vardu

Rajono Tarybos Etikos, teisėtumo ir pilietinių iniciatyvų komiteto pirmininkas Alvydas Geštautas

Adresas:

Vytauto Didžiojo g.58, Kelmė

kodas 8864744

AB LŽŪB Kelmės skyrius, kodas 260101438

sąskaitos Nr. 130001

Z.Mačernius

*Patvirtinta
Klaipėdos miesto tarybos
1998 m. balandžio 16 d. Sprendimu Nr. 65*

Nevyriausybinų visuomeninių organizacijų rėmimo tvarka

I Bendroji dalis

1.1. Klaipėdos miesto savivaldybė remia nevyriausybinų organizacijų (toliau - NVO), įregistruotų įstatymų nustatyta tvarka ir tenkinančių Klaipėdos miesto gyventojų poreikis, veiklą.

1.2. Parama gali būti finansinė ir nefinansinė.

1.3. Apie paramos skyrimą sprendžia NVO rėmimo komisija, kuri yra sudaryta iš Savivaldybės darbuotojų, politikų, visuomenės atstovų. Komisijos sudėtį tvirtina Taryba, o komisijos sprendimus – Taryba ir Valdyba, jei tai susiję su šių institucijų funkcijomis, kitais atvejais – komisijos pirmininkas.

II Paramos skyrimas

2.1. Parama skiriama NVO, kurios veikla įvertinama teigiamai pagal Klaipėdos miesto tarybos 1997 10 23 sprendimu Nr. 95 patvirtintas Socialinio audito nuostatas.

2.2. NVO veiklą gali vertinti ekspertai, valstybinės institucijos, kitos NVO arba specialiai sudaryta komisija.

III Finansinės paramos skyrimas

3.1. Finansinė parama skiriama iš Savivaldybės biudžeto tarybos sprendimu, vietos gyventojų poreikiams tenkinti pagal NVO pateiktas programas, vykdomas kartu su Socialinio departamento skyriais. Paie jos dydį sprendžia komisija, gali būti finansuojama tik dalis programos.

3.2. Finansinė parama skiriama NVO programoms įgyvendinti. Programas vertina ir tvirtina NVO rėmimo komisija, kuri turi teisę pasitelkti ir ekspertus.

3.3. Finansinė parama skiriama ne ilgiau kaip vieneriems metams.

IV Finansinės paramos naudojimas

4.1. Finansinė parama turi būti naudojama tik tai NVO programai įgyvendinti, kuriai ji buvo skirta.

4.2. NVO atsiskaito rėmimo komisijai apie skirtų lėšų panaudojimą ir pateikia programos įgyvendinimo ataskaitą.

4.3. Už finansinės paramos lėšų panaudojimą atsakingas organizacijos vadovas.

V Kitokia parama

5.1. NVO gali būti teikiama ir kitokia parama:

- Leidžiama naudotis patalpomis pagal panaudos sutartį valdybos sprendimu;
- Skiriama labdara;
- Organizuojami mokymai, kursai, seminarai, t.p. stažuotės užsienyje;
- Parenkami rėmėjai;
- Tarpininkaujama užmezgant kontaktus su įvairiomis organizacijomis;
- Padedama įsijungti į programas, kurios gali būti vykdomos ir kitose valstybėse;
- Padedama organizuoti įvairias akcijas;
- Rekomenduojama.

5.2. Kitokia parama gali būti teikiama dažniau negu kartą per metus

IŠ KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS SKIRTA SUMA:

**NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS PROGRAMAI IŠ
DALIES FINANSUOTI IŠ
KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO
PARAIŠKOS IKI 1000 Lt FORMA**

INFORMACIJA APIE ORGANIZACIJĄ

1. Organizacijos pavadinimas, veiklos pradžia _____

2. Organizacijos adresas

Telefono Nr. _____

fakso Nr. _____

3. Atsakingo asmens vardas, pavardė, pareigos

4. Tikslai, uždaviniai

5. Organizacijos narių skaičius _____

6. Turimos patalpos (savos ar nuomojamos)

INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

7. Projekto pavadinimas (projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos, jei nesutampa su organizacijos vadovu)

8. Tikslas, uždaviniai _____

9. Numatomi renginiai (nurodykite datas)

10. Numatomas dalyvių skaičius

11. Ar projektas galės būti tęsiamas

12. Kokie konkretūs rezultatai bus pasiekti įgyvendinus projektą:

13. Projektui reikalinga suma

14. Iš savivaldybės prašoma suma

15. Numatomų išlaidų sąmata

200__ m. _____ mėn. ____ d.

ORGANIZACIJOS VADOVO PARAŠAS

A.V.

(vardas, pavardė,)

Būtinai priedai:

1. Programos vadovo CV (gyvenimo aprašymas).
2. Banko rekvizitai.
3. Metinė veiklos bei finansinė ataskaitos už visą programos įgyvendinimą.
4. Registracijos pažymėjimo kopija.
5. Nurodyti kokius rėmėjus, dalyvaujančius finansuojant projektą ir tai patvirtinančius dokumentus.

IŠ KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS SKIRTA SUMA:

**NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS PROGRAMAI IŠ DALIES
FINANSUOTI IŠ
KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO
PARAIŠKOS IKI 5000 Lt FORMA**

INFORMACIJA APIE ORGANIZACIJĄ

Organizacijos pavadinimas, veiklos pradžia

Organizacijos adresas

Telefono Nr. _____

fakso Nr. _____

Atsakingo asmens vardas, pavardė, pareigos

Tikslai, uždaviniai

Organizacijos narių skaičius _____, etatiniai darbuotojai
_____, savanoriai _____.

Turimos patalpos (savos ar nuomojamos)

INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

7. Projekto pavadinimas (projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos, jei nesutampa su organizacijos vadovu)

8. Tikslas, uždaviniai

9. Numatomas dalyvių skaičius

10. Tolesnės projekto plėtros galimybės:

11. Kaip bus informuojami miesto gyventojai apie projektą

12. Kokie konkretūs rezultatai bus pasiekti įgyvendinus projektą

13. Projektui reikalinga suma

14. Iš Savivaldybės prašoma suma (ne daugiau 80 % sumos)

16. Biudžetas:

Išlaidos personalui

Išlaidos renginiams

Išlaidos įrangai

Išlaidos kanceliariinėms prekėms ir greitai naudojamiems reikmenims

Kitos išlaidos turi būti detalizuojamos (aprašymas, vieneto kiekis, kaina). Biudžete neatitinkančios išlaidos yra draudžiamos. (Jei išlaidų surašymas netelpa, pridėkite papildomą lapą).

Kiti finansavimo šaltiniai

Projekto įgyvendinimo etapai arba renginiai:

I k.	
II k.	
III k.	
IV k.	

200 ____ m. _____ mėn. ____ d.

ORGANIZACIJOS VADOVO PARAŠAS

A.V.

(vardas, pavardė,)

Būtinai priedai:

1. Programos vadovo bei kitų projekto įgyvendintojų CV (gyvenimo aprašymai).
2. Banko rekvizitai.
3. Metinė veiklos bei finansinė ataskaitos (už visą programos įgyvendinimą.).
4. Registracijos pažymėjimo kopija.
5. Rekomendacijas (1) (įstaigų dirbančių panašioje srityje).
6. Nurodyti kitus rėmėjus, dalyvaujančius finansuojant projektą ir tai patvirtinančius dokumentus.

IŠ KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS SKIRTA SUMA:

**NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS PROGRAMAI IŠ DALIES
FINANSUOTI IŠ
KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO
PARAIŠKOS VIRŠ 5000 Lt FORMA**

INFORMACIJA APIE ORGANIZACIJĄ

- 1. Organizacijos pavadinimas, veiklos pradžia:**
- 2. Organizacijos adresas:**
- 3. Atsakingo asmens vardas, pavardė, pareigos:**
- 4. Tikslai, uždaviniai:**
- 5. Organizacijos narių skaičius** __ etatiniai darbuotojai __ savanoriai __
- 6. Turimos patalpos** (savos ar nuomojamos)
- 7. Ryšiai su panašaus pobūdžio Lietuvos ar užsienio organizacijomis:**

INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

- 8. Projekto pavadinimas** (projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos, jei nesutampa su organizacijos vadovu):
- 9. Problema, kurią sprendžiate:**
- 10. Tikslas, uždaviniai:**
- 11. Numatomas dalyvių skaičius:**
- 13. Kokie konkretūs rezultatai bus pasiekti įgyvendinus projektą:**
- 14. Kaip bus informuojami miesto gyventojai apie projektą:**
15. Projektui reikalinga suma
- 16. Iš Savivaldybės prašoma suma** (ne daugiau 80 % sumos)
17. Biudžetas:

Išlaidos personalui:

Išlaidos renginiams:

Išlaidos įrangai:

Išlaidos kanceliarinėms prekėms ir greitai naudojamiems reikmenims:
Kitos išlaidos turi būti detalizuojamos (aprašymas, vieneto kiekis, kaina):

Kiti finansavimo šaltiniai:

Projekto įgyvendinimo etapai, numatomi veiksmai

I k.	
II k.	
III k.	
IV k.	

2001 m. _____ mėn. ____

ORGANIZACIJOS VADOVO PARAŠAS

A.V.

(vardas, pavardė,)

Būtinai priedai:

1. Programos vadovo, bei kitų projekto įgyvendintojų CV (gyvenimo aprašymai).
2. Banko rekvizitai.
3. Metinė veiklos bei finansinė ataskaitos (už visą programos įgyvendinimą).
4. Registracijos pažymėjimo kopija.
5. Rekomendacijos (2) (įstaigų dirbančių panašioje srityje).
6. Nurodyti kitus rėmėjus, dalyvaujančius finansuojant projektą, ir tai patvirtinančius dokumentus.
7. Vykdomos programos, kurios finansuojamos iš Savivaldybės ir kitų šaltinių (nurodyti programų pavadinimus).

Lietuvos Respublika

KLAIPĖDOS MIESTO SAVIVALDYBĖS KULTŪROS SKYRIUS

PARAIŠKA NEVYRIAUSYBINĖS VISUOMENINĖS ORGANIZACIJOS KULTŪRINEI PROGRAMAI REMTI

I. INFORMACIJA APIE ORGANIZACIJĄ

1. NVO pavadinimas

2. Adresas, tel., faks., el.paštas

3. Vadovo vardas, pavardė, adr., tel.,

4. NVO narių skaičius _____, etatiniai darb. _____, savanoriai

5. NVO tikslai (iš įstatų)

II. INFORMACIJA APIE PROGRAMĄ

1. Programos pavadinimas

2. Projekto vadovas (vardas, pav., adresas, tel.)

3. Kas dar dalyvauja projekte (įstaigos, org., asm.)

4. Kam skirta programa (kokiai gyventojų grupei)

5. Kokiai problemai spręsti skirta programa

6. Programos tikslas

7. Veiklos aprašymas (kas bus daroma)

8. Programos įgyvendinimo laikas arba periodas

9. Programos vykdymo grafikas:

Data, laikas	Koks renginys arba darbas	Numatoma vieta	Numatomi vykdytojai arba atlikėjai

10. Kokių rezultatų bus pasiekta, įgyvendinus programą

11. Programos tęstinumas

12. Suma, reikalinga programai _____

13. Iš Savivaldybės prašoma suma _____

14. Ar anksčiau esate gavę paramą iš Kultūros skyriaus, kokią sumą _____

15. Ar pristatėte ataskaitą _____

Pastaba: Organizacijoms, neatsiskaičiusioms už gautą paramą, lėšos neskiriamos.

III. BIUDŽETAS

1. Programos finansavimo šaltiniai:

Finansavimo šaltinis (irašyti instituciją)	Prašomos lėšos	Turimos lėšos
Pati organizacija		
Fondai		
Rėmėjai		
Valstybė		
Miesto Savivaldybė (be Kultūros skyriaus)		
Miesto Savivaldybės Kultūros skyrius		
Iš programos planuojamos uždirbti lėšos		
Kiti		

2. Programos išlaidų sąmata (detali sąmata pridedama atskiru lapu, paprašius Kultūros skyriui):

Išlaidų rūšis, pavadinimas (laisvoje vietoje pageidautina surašyti už ką - už kokius darbus, daiktus, leidinius ir pan.)	Suma
Honorarai (autorinės sutartys)	
Kiti atlyginimai	
Leidyba	
Reklama	
Transportas	
Kelionės	
Dalyvių išlaikymas	
Patalpų, įrangos nuoma	
Medžiagos, inventoriūs	
Organizacinės (ryšių, pašto, kt.)	
Kitos (irašyti kokios)	

3. Išlaidos, kurioms prašoma lėšų iš Savivaldybės: (nepildyti)

Išlaidų rūšis, pavadinimas	Prašoma suma	Kada ir kiek (Lt) reikia lėšų				Skirta lėšų iš Savivaldybės				Skirta suma
		I ketv	II	III	IV	I ketv	II	III	IV	
Honorarai (autorinės sutartys)										
Leidyba										
Reklama										
Transportas										
Kelionės išlaidos										
Dalyvių išlaikymas										
Patalpų nuoma										
Įrangos nuoma										
Medžiagų, inventoriaus įsig. (iki 500Lt)										
Organizacinės (pašto, ryšių, kt.)										
Iš viso										

IV. TURIMI RESURSAI PROGRAMAI ĮGYVENDINTI

(kokios patalpos, įranga, personalas, patirtis ir kita)

V. PRIVALOMI PRIEDAI:

NVO registracijos pažymėjimo kopija; projekto vadovo gyvenimo aprašymas (CV);

2 rekomendacijos (*NVO inf.centro, valstybės ar savivaldybės įstaigų, kultūros ar mokslo institucijų*).

Pageidautina pateikti spaudos atsiliepimų apie NVO įgyvendintas programas kopijas.

NVO vadovo parašas _____

Programos vadovo parašas _____

NVO antspaudas

NVO rekvizitai:

Data _____

MARIJAMPOLĖS MIESTO SAVIVALDYBĖS IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ BENDRADARBIAVIMO PRINCIPAI

I. Bendroji dalis

Savivaldybės ir nevyriausybių organizacijų bendradarbiavimas grindžiamas bendros partnerystės principais ir padeda spręsti socialines kultūros, tautines-patriotines, ekologijos, švietimo, sporto ir kt. sričių problemas.

II. Bendradarbiavimo uždaviniai

2.1. Siekti, kad nevyriausybių organizacijų veikla būtų naudinga miestui ir jo gyventojams;

2.2. Padėti įgyvendinti nevyriausybiniams organizacijoms jų tikslus ir uždavinius suteikiant Savivaldybės paramą;

2.3. Įtraukti problemų sprendimui kuo platesnius Marijampolės miesto gyventojų sluoksnius, bendradarbiaujant įvairiose veiklos srityse.

III. Bendradarbiavimo formos

3.1. Bendrų darbinių grupių kūrimas miesto problemoms spręsti ir nagrinėti.

3.2. Bendras Savivaldybės ir nevyriausybių organizacijų atstovų mokymas.

3.3. Pagalba užmezgant tarptautinius ryšius.

3.4. Pagal galimybes Savivaldybės patalpų suteikimas nevyriausybinių organizacijų veiklai.

3.5. Dalinis programų finansavimas iš miesto biudžeto.

IV. Bendradarbiavimo įgyvendinimas

4.1. Miesto Taryba vykdo miesto socialinę ir ūkinę-finansinę politiką, numato bendradarbiavimo prioritetus bei skiria dalinį nevyriausybinių organizacijų finansavimą biudžeto bendrų projektų įgyvendinimui.

4.2. Miesto Valdyba, pagal galimybes, sprendžia patalpų skyrimo bei mokesčių sumažinimo klausimus.

4.3. Konsultacinė komisija siūlo miesto Tarybai dalinai finansuoti projektus.

4.4. Tarybos įgaliotieji asmenys bendradarbiaudami su nevyriausybiniams organizacijomis koordinuoja bendradarbiavimą.

4.5. Savivaldybė, vykdydama savo socialinę politiką, skelbia konkursus viešiesiems darbams vykdyti.

4.6. Savivaldybės administracija leidžia informacinį biuletenį du kartus per metus.

Marijampolė
Dėl Marijampolės miesto savivaldybės
ir nevyriausybinių organizacijų
bendradarbiavimo
Marijampolės miesto taryba
NUSPRENDŽIA:

Patvirtinti:

1. Marijampolės miesto savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo pmpicipus (1 priedas pridedamas).
2. Finansinės paramos teikimo nevyriausybinėms organizacijoms nuostatus (2 priedas pridedamas).
3. Paraiškos formą tikslinei finansinei paramai gauti (3 priedas pridedamas).
4. Konsultacinę komisiją bendradarbiavimui tarp Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų (4 priedas pridedamas).
5. Sutarties formą dėl paramos nevyriausybinėms organizacijoms iš miesto Savivaldybės biudžeto gavimui ir panaudojimui (5 priedas pridedamas).

V.Vasiliauskas

PARAIŠKA TIKSLINEI FINANSINEI PARAMAI IŠ MARIJAMPOLĖS MIESTO BIUDŽETO GAUTI

Projekto pavadinimas:

Bendra projekto suma:

Prašoma suma:

Partnerių įnašas:

I. Informacija apie paraiškos pateikėją:

Organizacijos pavadinimas:

NVO veiklos sritis:

Atsakingas asmuo (vardas, pavardė ir pareigos):

Adresas:

Telefonas:

Faksas:

El. paštas:

Projekto vadovo parašas _____

Data _____

II. Informacija apie projektą:

Trumpas projekto aprašymas:

Problema:

Tiksai ir uždaviniai:

Laukiami rezultatai:

III. Veiklos planas:

Mėnuo							
Veikla							

Projekto įgyvendinimo resursai:

Informacijos viešumas:

Projekto tęstinumo galimybės:

IV. Biudžetas:

Eil.nr.	Išlaidų rūšis	Prašoma suma	Partnerių įnašas	Bendra suma
	Iš viso			
	Visų įnašų suma procentais			

Papildoma informacija:

NVO registracijos pažymėjimo kopija

Banko sąskaitos duomenys:

Banko pavadinimas ir adresas:

Banko kodas:

Sąskaitos numeris:

Projekto vadovo gyvenimo aprašymas (CV)

Vardas, pavardė:

Gimimo data ir vieta:

Tautybė:

Šeimyninė padėtis:

Darbovietė:

Pareigos:

Adresas (darbo):

Telefonas:

Faksas:

Adresas (namų):

Telefonas:

Išsilavinimas:

Kalbos:

Darbo patirtis:

Kvalifikacija:

Marijampolės miesto tarybos
1998 05 28 sprendimo Nr. 127
5 priedas

SUTARTIS DĖL PARAMOS NEVYRIAUSYBINEI ORGANIZACIJAI IŠ MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO GAVIMUI IR PANAUDOJIMUI

Sudaryta (data) tarp Marijampolės miesto
savivaldybės, atstovaujamos..... ir projekto
vykdytojo atstovaujamo
.....
Sutarties objektas

1

1. Miesto Savivaldybė įsipareigoja suteikti finansinę paramą (tikslai)
..... suma
....., suma žodžiais
.....
2. Projekto pajamų ir išlaidų sąmata pridedama kaip priedas prie šios
sutarties.

2

Lėšos, gautinos pirmame punkte, turi būti pervestos į sąskaitą
..... per 14 dienų nuo sutarties pasirašymo dienos.

3

Projekto vykdytojas įsipareigoja gautas lėšas, jų tarpe ir galimus procentus,
išleisti tik tikslams, nurodytiems pirmame šios sutarties punkte.

4

Jei bus nustatyta, kad pervesta suma ir gauti procentai, ar jos dalis yra išleisti kitiems tikslams nei nurodyta sutartyje, ar atsisakius vykdyti projektą, pervesta suma ar jos dalis turi būti sugrąžinta į Savivaldybės sąskaitą, kartu su gautais procentais, priskaičiuotais nuo datos, kai suma buvo pervesta į projekto vykdytojo sąskaitą.

5

Projekto vykdytojas įsipareigoja paruošti ir atsiųsti Marijampolės miesto valdybai ketvirtines ataskaitas apie finansinės paramos panaudojimą, pateikti paaiškinimus bei sudaryti galimybę susipažinti su finansuojamo projekto dokumentais.

6

Šalys įpareigoja šiuos asmenis spręsti kasdienes klausimus, kylančius vykdam projektą:

1. Marijampolės miesto savivaldybė

.....

2. Projekto vykdytojas

.....

7

Šalių juridiniai adresai:

1. Marijampolės miesto savivaldybė

.....

2. Projekto vykdytojas

.....

MAŽEIKIŲ RAJONO TARYBA

PROJEKTAS

SPRENDIMAS

2000 12....Nr.

Dėl nevyriausybinių organizacijų
tikslinių programų dalinio finansavimo
tvarkos

Mažeikių rajono taryba NUSPRENDŽIA:

Patvirtinti :

1. Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo tvarką (1 priedas).
2. Paraiškos formą (2 priedas).
3. Sutarties formą (3 priedas).

Rajono meras

Vidmantas Macevičius

Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo

TVARKA

I. Bendroji dalis.

Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo tikslas – skatinti Mažeikių rajono bendruomenės iniciatyvas didinti bendruomenės saugumą, jaunimo užimtumą, demokratijos vystymą, šeimų stiprinimą, viešųjų paslaugų teikimą ir kitus visuomenės poreikius. Šia tvarka siekiama suteikti visoms nevyriausybiniams organizacijoms galimybę gauti Savivaldybės finansinę paramą jų tikslinėms programoms vykdyti.

Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo šaltiniai – biudžeto lėšos ir kiti Mažeikių rajono savivaldybės fondai, kurių nuostatai leidžia finansuoti nevyriausybinių organizacijų programas.

Tarybos skirtas biudžeto lėšas administruoja meras.

15% skirtų lėšų palikti rezerve, metų eigoje kilusioms iniciatyvoms remti.

II. Nevyriausybinių organizacijų finansavimo principai:

1. **Viešumo principas:** paraiškų vertinimo kriterijai, prioritetai, paraiškų priėmimo tvarka, terminai, konkursų data ir atsakingi už paraiškų priėmimą tarnautojai skelbiami viešai.

2. **Konkurencingumo principas:** tikslinės programos dalinai atrenkamos konkurso keliu.

3. **Planavimo principas:** lėšų poreikis tikslinėms programoms iš dalies finansuoti biudžetinis metais nustatomas pagal nevyriausybinių organizacijų pateiktas paraiškas iki kitų metų biudžeto patvirtinimo.

4. **Atsiskaitomumo principas:** dalinį finansavimą gavusi organizacija pagal nustatytus terminus atsiskaito Savivaldybei ir visuomenei apie lėšų panaudojimą ir pasiektus rezultatus.

III. Lėšų poreikio nevyriausybinių organizacijų dalinio finansavimo kitiems biudžetiniams metams nustatymas:

5. Nevyriausybinių organizacijų paraiškas finansinei paramai gauti pateikia Savivaldybės administracijos Kultūros skyriaus vyr. specialistei jaunimo klausimais ir ryšiams su nevyriausybiniomis organizacijomis iki spalio 15 d.

6. Mero potvarkiu sudaroma paraiškų vertinimo komisija (toliau vadinama komisija), kurią sudaro du Tarybos nariai, vienas nevyriausybinių organizacijų atstovas, trys Savivaldybės administracijos darbuotojai.

7. Komisija iki lapkričio 15 d. atlieka paraiškų vertinimą bei atranką ir pateikia Valdybai lėšų poreikį, reikalingą nevyriausybinių organizacijų tikslinėms programoms iš dalies finansuoti;

8. Valdyba teikia Tarybai lėšų poreikį dėl nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų dalinio finansavimo kitais biudžetinėmis metais.

V. Paramos lėšos:

9. Konkretūs paraiškų paraiškų vertinimo komisija atranka po biudžeto patvirtinimo ar fondų sąmatų patvirtinimo, vadovaudamasi mero patvirtintais paraiškų vertinimo kriterijais ir komisijos darbo reglamentu;

10. Sutartis su nevyriausybėmis organizacijomis dėl dalinio finansavimo komisijos teikimu pasirašo meras.

11. Tikslinių programų dalinio finansavimo lėšų buhalterinę apskaitą vykdo buhalterinės apskaitos skyrius.

V. Kontrolė ir atskaitomybė

12. Lėšos tikslinėms programoms finansuoti pervedamos į Nevyriausybines organizacijos biudžetinę sąskaitą, vadovaujantis sutartimi tarp Nevyriausybines organizacijos ir Savivaldybės mero.

13. Lėšų panaudojimo kontrolę atlieka Kontrolieriaus tarnyba.

14. Nevyriausybines organizacijos kartą per ketvirtį (tikslinės programos vykdymo metu ir ją užbaigus) buhalterinės apskaitos skyriui pateikia nustatytos formos finansines ataskaitas.

15. Nevyriausybines organizacijos, įvykdžiusios programą, pateikia programos vykdymo ataskaitą Kultūros skyriaus vyr. specialistei jaunimo klausimais ir ryšiams su nevyriausybėmis organizacijomis bei Savivaldybės skyriams, kurių nuostatuose numatyta nevyriausybinių organizacijų koordinavimo veikla.

16. Organizacijos, gavusios paramą, rajono žiniasklaidoje pateikia informaciją apie programos įgyvendinimą ir nurodo finansavimo šaltinį.

17. Nepanaudotos lėšos grąžinamos į biudžetą arba tikslinę programą finansavusį fondą iki gruodžio 31 d.

18. Nevyriausybines organizacija, pateikusi klaidingas žinias apie savo veiklą, ne pagal paskirtį panaudojusi lėšas ar kitaip pažeidusi finansines tikslinių programų finansavimo nuostatas, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir vienerius metus netenka teisės dalyvauti paraiškų finansavimo konkurse.

Mažeikių rajono tarybos
2001 02 01 sprendimo Nr.6
priedas Nr.2

**IŠ MAŽEIKIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SKIRTA
SUMA NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS
PROGRAMAI IŠ DALIES FINANSUOTILt**

PARAIŠKOS FORMA

1. Organizacijos pavadinimas, veiklos pradžia

2. Organizacijos adresas

Telefono Nr. _____

fakso Nr. _____

3. Atsakingo asmens vardas, pavardė, pareigos

4. Tikslai, uždaviniai

5. Organizacijos narių skaičius _____, etatiniai
darbuotojai _____,

savanoriai _____

6. Patalpos (savos ar nuomojamos)

INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

7. Projekto pavadinimas (projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos, jei
nesutampa su organizacijos vadovo)

8. Tikslas, uždaviniai

9. Trumpas projekto aprašymas

10. Numatomas dalyvių skaičius

11. Tolesnės projekto plėtros galimybės

12. Kaip bus informuojami miesto gyventojai apie projektą

13. Projekto įgyvendinimo personalas (žr. priedus)

14. Kokie konkretūs rezultatai bus pasiekti įgyvendinus projektą

15. Projektui reikalinga suma

16. Iš Savivaldybės prašoma suma (ne daugiau 80% sumos)

17. Biudžetas :

Eil.Nr.	Išlaidų rūšis	Lėšos, prašomos iš Savivaldybės Suma, Lt	Kitų šaltinių lėšos Suma, Lt	Organizacijos įnašas
	Iš viso:			

Pastaba: išlaidos turi būti detalizuojamos (aprašymas, vieneto kiekis, kaina). Biudžeto neatitinkančios išlaidos yra draudžiamos. **Išlaidos įrangai, priemonėms pirkti neturi viršyti 30% biudžeto sumos.**

Mažeikių rajono Tarybos
2000 12....sprendimo Nr.
3 priedas

Nevyriausybinų organizacijų programų (finansuojamų iš Savivaldybės biudžeto ir nebiudžetinių lėšų) dalinio finansavimo sutartis Nr.

Mažeikiai 200 m. d.,

Mažeikių rajono savivaldybė, atstovaujama rajono mero Vidmanto Macevičiaus ir, toliau vadinama organizacija, atstovaujama, sudarė šią sutartį projektui „.....“, kurio planinė išlaidų sąmatinė vertėLt, vykdyti.

1. Savivaldybė įsipareigoja:

1.1. Finansuoti iš Savivaldybės nevyriausybinų organizacijų veiklos programai skirtų asignavimų Lt tokius projekto vykdymo išlaidų sąmatos punktus:

1.1.1.Lt;

1.1.2.Lt.

1.2. Šios sutarties 1.1 punkto nurodytas lėšas pervesti į organizacijos biudžetinę sąskaitą.

2. Organizacija įsipareigoja:

2.1. Skirtus tikslinius biudžetinius asignavimus naudoti tik sutarties 1.1.punkte nurodyta paskirtimi.

2.1.2. Projektą (ar dalį projekto) įgyvendinti iki d.

2.1.3. Savivaldybei teikti išsamią informaciją apie projekto įgyvendinimo eigą, projekto renginius.

2.1.4. Kartą per ketvirtį ir pasibaigus projekto vykdymui, iki, organizacija turi atsiskaityti už gautų lėšų panaudojimą Savivaldybės buhalterinės apskaitos skyriui, pateikdama Finansų ministerijos patvirtintą išlaidų sąmatos vykdymo apyskaitos formą Nr.2, visų pirminių buhalterinių dokumentų ,patvirtinančių padarytas išlaidas ,kopijas, patvirtintas organizacijos antspaudu ir organizacijos vadovo parašu.

2.1.5. Kartu su biudžeto išlaidų sąmatos vykdymo apyskaita pateikti projekto įgyvendinimo ataskaitą Savivaldybės įgaliotam darbuotojui, kurioje būtų aprašyta atlikta veikla, galutinis rezultatas, pateikiami projekto vykdytojų ir projekto dalyvių sąrašai (išskyrus projektus, kurie skirti abstrakčiai auditorijai).

2.1.6. Sutartyje nurodytos veiklos pakeitimus derinti su finansavimą teikiančia organizacija.

2.1.7. Įgyvendinus projektą, nepanaudotas lėšas iki 2..... m. gruodžio 31 d. grąžinti į Savivaldybės sąskaitą. Organizacija taip pat privalo grąžinti gautas lėšas, jei dėl įvairių priežasčių organizacija nebegali vykdyti projekto.

KITOS SĄLYGOS:

3. Sutartis gali būti keičiama arba papildoma tik raštišku šalių susitarimu.

4. Sutartį nutraukus dėl organizacijos įsipareigojimų nevykdymo, organizacija per 15 dienų nuo sutarties nutraukimo dienos grąžina visą šiam projektui ar projekto daliai gautą iš Savivaldybės biudžeto lėšų sumą.

5. Visi dėl šios sutarties kilę ginčai sprendžiami šalių susitarimu arba - teismine tvarka.

6. Sutartis sudaryta 2 egzemplioriais, kiekvienai šaliai po vieną.

ŠALIŲ ADRESAI IR REKVIZITAI:

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

**DĖL ŠIAULIŲ MIESTO TARYBOS 2000 M. GRUODŽIO 7 D.
SPRENDIMO NR.119 „DĖL ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS
IR NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ
BENDRADARBIAVIMO DOKUMENTŲ“ DALINIO PAKEITIMO**

2001 m. spalio 25 d. Nr.296

Šiauliai

Vadovaudamasi Šiaulių miesto tarybos 2000 m. gruodžio 7 d. sprendimu Nr.119 ir Šiaulių miesto bendruomenės konferencijos reglamentu, Šiaulių miesto savivaldybės taryba nusprendžia:

1. Pakeisti Šiaulių miesto tarybos 2000 m. gruodžio 7 d. sprendimu Nr.119 patvirtintus Finansinės paramos teikimo nevyriausybiniams organizacijoms nuostatus ir išdėstyti juos nauja redakcija (pridedama).

2. Pakeisti Šiaulių miesto tarybos 2000 m. gruodžio 7 d. sprendimu Nr.119 patvirtintus Konsultacinės tarybos veiklos nuostatus:

2.1. 1.7 punktą papildyti žodžiais „o pavaduotojas renkamas iš ŠNVOK tarybos narių“ ir visą punktą išdėstyti taip:

„1.7. Konsultacinę tarybą sudaro po vieną atstovą iš kiekvienos frakcijos ir toks pats ŠNVOK tarybos narių skaičius. Konsultacinės tarybos pirmininku skiriamas mero pavaduotojas, o pavaduotojas renkamas iš ŠNVOK tarybos narių“.

2.2. 2.7 punkte vietoje žodžių „susipažinti su savivaldybės skyriams pateiktomis NVO paraiškomis ir pateikti miesto Tarybai“ įrašyti žodžius „nagrinėti iš NVO gautas paraiškas projektams vykdyti ir pateikti Savivaldybės Valdybai“ ir visą punktą išdėstyti taip:

„2.7. Nagrinėti iš NVO gautas paraiškas projektams vykdyti ir pateikti Savivaldybės Valdybai tvirtinti galutinį finansuojamų iniciatyvų sąrašą“.

2.3. 3.3 punktą papildyti žodžiais „Iki 2 proc. NVO biudžete skirtų lėšų naudoti bendroms Šiaulių miesto savivaldybės ir NVO priemonėms organizuoti“ ir visą punktą išdėstyti taip:

„3.3. Siūlyti Tarybai, Valdybai, merui ir Administracijai priemones darbui su NVO gerinti ir jų iniciatyvoms skatinti. Iki 2 proc. NVO biudžete skirtų lėšų naudoti bendroms Šiaulių miesto savivaldybės ir NVO priemonėms organizuoti“ .

Merė

Vida Stasiūnaitė

*PATVIRTINTA
Šiaulių miesto tarybos
2000 12 07 sprendimu Nr. 119
(Šiaulių miesto savivaldybės tarybos
2001m. spalio 25d. sprendimo Nr. 296
nauja redakcija)*

FINANSINĖS PARAMOS TEIKIMO NEVYRIAUSYBINĖMS ORGANIZACIJOMS NUOSTATAI

I. BENDROJI DALIS

Lėšas iš Šiaulių miesto savivaldybės biudžeto nevyriausybių organizacijų (NVO) projektams finansuoti skiria Savivaldybės Taryba.

Paraiškas projektams vykdyti gali teikti visos mieste registruotos NVO, pateikusios informaciją:

2.1. apie organizacijos vykdomus darbus ir rezultatus;

2.2. apie projektą vykdančių asmenų kompetenciją;

2.3. apie tai, kokią įtaką vykdomas projektas turės miesto gyventojams.

Finansinė parama skiriama remti tuos Šiaulių mieste veikiančių nevyriausybių organizacijų vykdomus projektus, kurių tikslas - aktyvinti žmones, telkti miesto bendruomenę, skatinti žmonių iniciatyvumą, stiprinti Savivaldybės ir visuomenės bendradarbiavimą, pačių NVO jungimąsi bei jų bendrą veiklą.

Prioritetai teikiami projektams, kurie padeda sutelkti žmones sprendžiant svarbiausias miesto problemas, skatina juos aktyviau veikti socialinėje, kultūros, sporto, žmogaus teisių apsaugos, pramonės ir miesto plėtros, verslo, švietimo bei mokslo, sveikatos ir aplinkosaugos srityse.

Pirmenybė skiriama projektams, kuriems vykdyti vadovai sugeba pritraukti reikalingus finansinius išteklius iš šalies arba gauna finansavimą iš tarptautinių fondų.

Parama gali būti teikiama tik tokiems projektams, kuriuos vykdo asmenys, negaunantys atlyginimo už analogišką veiklą iš valstybės arba Savivaldybės biudžetų.

II. FINANSAVIMO SĄLYGOS

Organizacijos indėlis į projekto vykdymą turi būti ne mažesnis kaip 15 proc. bendrųjų išlaidų.

Finansinė parama nėra skiriama:

- 8.1. jau įgyvendintiems projektams;
 - 8.2. komercinei veiklai;
 - 8.3. įrangai ir remontui, kurie nesusiję su vykdomu projektu;
 - 8.4. projektams, kurie skirti siaurai dalyvių grupei ir neturi poveikio didesnei žmonių grupei;
 - 8.5. projekte nenumatyta organizacijos veiklai.
- Projekto vykdytojų atlyginimams gali būti skiriama iki 15 proc. projekto vertės. Lėšas projektų vykdytojams perveda Finansų skyrius pagal pasirašytą savivaldybės ir NVO sutartį (1 priedas).

III. PARAIŠKŲ PARAMAI GAUTI NAGRINĖJIMO TVARKA

Apie finansuojamų projektų tvarką ir bendruomenės pasirinktus prioritetus Savivaldybė, remdamasi Šiaulių nevyriausybių organizacijų konfederacijos (ŠNVOK) ir Konsultacinės tarybų rekomendacijomis, turi paskelbti spaudoje iki spalio 31 d.

Paraiškos finansinei paramai gauti turi būti pateiktos pagal patvirtintą formą (2 priedas).

Finansinė parama iš biudžeto gali būti suteikta pagal Konsultacinės tarybos patvirtintą projektų vertinimo tvarką, kriterijus (3 priedas) ir Savivaldybės tarybos patvirtintus prioritetus (4 priedas).

Paraiškos Šiaulių miesto savivaldybei turi būti pateiktos iki gruodžio 15 d. Iki sausio 15 d. rekomendacijas dėl projektų finansavimo ŠNVOK taryba turi pateikti Konsultacinei tarybai.

16. Iki vasario 15 d. Konsultacinė taryba turi sudaryti galutinį finansuojamų projektų sąrašą, kurį teikia tvirtinti Savivaldybės valdybai.

17. Konsultacinė taryba gali projektų paraiškas teikti vertinti nepriklausomiems ekspertams.

18. Paraiškos gali būti pateiktos su rekomendacija.

IV. PARAMOS LĖŠŲ VALDYMAS

19. Skirtos lėšos į organizacijos sąskaitą pervedamos etapais, darbai finansuojami pagal patvirtintą jų atlikimo grafiką, pateikus tarpines veiklos ir finansines ataskaitas.

20. Paramą galima naudoti tik sutartyje numatytiems tikslams ir griežtai pagal nurodytą tikslinį paramos lėšų paskirstymą. Lėšas perskirstyti galima tik gavus leidimą.

21. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus būtina mokėti visus mokesčius ir rinkliavas, susijusius su gautos paramos panaudojimu.

22. Pasibaigus projekto įvykdymo terminui, ne vėliau kaip per mėnesį būtina

pateikti Savivaldybės administracijos Finansų skyriui finansines ataskaitas, veiklos ataskaitas – Konsultacinei tarybai. Ataskaitą apie skirtų lėšų naudojimą ir biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaitą (forma Nr. 2) reikia teikti Savivaldybės administracijos Finansų skyriui kiekvieną ketvirtį iki kito mėnesio 10 d.

V. KONTROLĖ IR ATSAKOMYBĖ

23. Projekto vykdytojai teikia informaciją Savivaldybei apie pagal projektą vykdomus renginius ir nurodo, kad juos remia Savivaldybė.

24. Organizacijos skelbia informaciją per visuomenės informavimo priemones miesto visuomenei apie projekto vykdymo rezultatus.

25. Konsultacinė taryba gali organizuoti viešą atsiskaitymą už atliktus pagal projektą darbus ir taip skleisti pažangią patirtį kitoms nevyriausybinėms organizacijoms bei informuoti bendruomenę apie projektus, finansuojamus iš miesto biudžeto.

26. Lėšų naudojimą kontroliuoja Savivaldybės administracijos Finansų skyrius.

27. Organizacija, pateikusi klaidingas žinias apie savo veiklą arba ne pagal paskirtį panaudojusi suteiktą paramą, ar kitaip pažeidusi finansinės paramos naudojimo tvarką, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

28. Sudaryta sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos ir galioja iki visiško organizacijos atsiskaitymo su Savivaldybe, t.y., kol bus pateiktos 22 p. nurodytos ataskaitos, o lėšų likutis (jeigu jis yra) pervestas į Savivaldybės sąskaitą banke.

1 priedas

Data.....

Nr.....

SUTARTIS

Dėl Savivaldybės skirtos paramos panaudojimo

Šiaulių miesto savivaldybė (toliau vadinama Savivaldybe), atstovaujama mero

.....,
ir.....,

(NVO pavadinimas)

toliau vadinamas paramos gavėju, kuriam atstovauja

.....

(NVO vadovo vardas ir pavardė)

....., vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Labdaros ir paramos įstatymu, Lietuvos Respublikos Civiliniu kodeksu ir kitais norminiais aktais, susitarė dėl Šiaulių miesto savivaldybės tarybos.....

(Tarybos sprendimo Nr. , data ir paskirta pinigų suma)

.....
parama skirtų lėšų panaudojimo

.....
Parama suteikiama projektui

..... vykdyti

(Projekto pavadinimas)

Projekto trukmė:

.....

Parama skiriama:

Paramos paskirtis	Suma, Lt
1. Honorarai (atlyginimai).....
.....
.....
2. (Kitoms) prekėms
.....2.1. įrangai.....
.....2.2. reikmenims.....
3. Kitoms išlaidoms.....
.....3.1. organizacinėms išlaidoms.....
.....3.2. leidybos išlaidoms.....
.....3.3. kitoms išlaidoms.....
Iš viso(1+2+3)	

Kitos sutarties sąlygos:

Paramos lėšos pervedamos po sutarties pasirašymo arba projektas finansuojamas dalimis pagal pateiktą jo atlikimo grafiką.

Paramos gavėjas įsipareigoja:

1. Paramą naudoti tik šioje sutartyje nurodytiems tikslams ir griežtai pagal nurodytą tikslinį paramos paskirstymą.
2. Jokios šios paramos dalies nenaudoti individualių asmenų darbui apmokėti ar kelionėms, jeigu tai nenurodyta čioje sutartyje.
3. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymus mokėti visus mokesčius ir rinkliavas, susijusias su gautos paramos panaudojimu.
4. Teikti Savivaldybei informaciją apie vykdomą veiklą pagal šį projektą.
5. Ne vėliau kaip per mėnesį po projekto įvykdymo finansines ataskaitas pateikti Savivaldybės administracijos Finansų skyriui, veiklos ataskaitas – Konsultacinei tarybai.
6. Kaupti ir saugoti visus dokumentus (sąskaitas, orderius, kasos aparatų čekius, sutartis ir kt.), patvirtinančius lėšų naudojimą. Lietuvos Respublikos įstatymais nustatyta tvarka tvarkyti apskaitą, kad remiantis ja būtų galima tikrinti skirtų lėšų naudojimo teisėtumą. Savivaldybei pareikalavus, ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pateikti buhalterinės apskaitos dokumentus apie paramos lėšų naudojimą.
7. Ši sutartis įsigalioja nuo jos pasirašymo dienos ir galioja, kol galutinai bus atsiskaityta su Savivaldybe: pateiktos ataskaita apie skirtų lėšų naudojimą bei biudžeto išlaidų sąmatos įvykdymo apyskaita (forma Nr. 2) ir šios sutarties 5 punkte nurodytos ataskaitos, o lėšų likutis, jeigu jis yra, pervestas į Savivaldybės sąskaitą banke.

8. Ši sutartis gali būti nutraukta šalių susitarimu. Jeigu paramos gavėjas nesilaiko šioje sutartyje numatytų sąlygų, Savivaldybė turi teisę vienašališkai nutraukti sutartį, įspėjusi paramos gavėją apie sutarties nutraukimą ne mažiau kaip prieš dvi savaites.

9. Nepanaudotos pagal sudarytą sutartį lėšos arba panaudotos nesilaikant šios sutarties sąlygų per vieną mėnesį po sutarties nutraukimo turi būti gražintos Savivaldybei.

10. Ginčai dėl šios sutarties vykdymo sprendžiami derybomis. Nesutarus ginčai sprendžiami teisme pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

11. Ši sutartis sudaryta dviem egzemplioriais – po vieną kiekvienai šaliai.

Šiaulių miesto savivaldybės vardu:

Paramos gavėjo vardu:

Gauta (data).....

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖ

Paraiška dėl tikslinės finansinės paramos gavimo projektui vykdyti iš miesto Savivaldybės biudžeto lėšų

1. Projekto pavadinimas

.....
.....

2. Projektui įgyvendinti reikalinga pinigų suma

.....Lt

3. Suma, prašoma iš Savivaldybės biudžeto

.....Lt

4. Informacija apie paraišką pateikėją

Projektą vykdančios organizacijos pavadinimas

.....
.....

Identifikavimo kodas ir data

.....

Adresas, pašto indeksas

.....

Telefonas.....Faksas.....

El. p.....

.....

Organizacijos vadovo vardas, pavardė

tel.....adresas

.....

Projekto vadovo vardas, pavardė

.....
..... tel..... adresas

Projekto vadovo darbovietė, pareigos

Tel.....Faksas
El.p.....

Tvirtinu, kad paraiškoje pateikta informacija yra tiksli ir teisinga. Man žinoma, kad, gavęs finansinę paramą, turėsiu informuoti Savivaldybę, kaip vykdomas projektas, ir pateikti projekto ataskaitą. Pažadu naudoti lėšas taip, kaip numatyta patvirtintame projekte.

Organizacijos vadovo parašas

.....

5. Informacija apie projektą

.....

5.1. Trumpas projekto apibūdinimas

.....
.....
.....

5.2. Projekto atlikimo terminas

.....

6. Informacija apie projekto vykdytojus

.....

6.1. Projektą vykdančios organizacijos veiklos tikslai

.....
.....
.....

6.2. Informacija apie vykdytus panašaus pobūdžio projektus

.....
.....
.....

6.3. Kokiai visuomenės grupei skiriamas projektas

.....
.....
.....

6.4. Projekto vykdytojai ir jų kvalifikacija

.....
.....
.....
.....
.....

6.5. Projekte dalyvaujančios valstybinės įstaigos, užsienio partneriai ir kt. asmenys

.....
.....
.....
.....

7. Projekto tikslai ir laukiami rezultatai bei uždaviniai

7.1. Projekto tikslai ir laukiami rezultatai bei uždaviniai

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.2. Problemos aktualumas

.....
.....
.....
.....

7.3. Koku būdu bus sprendžiamos iškelto problemo

.....
.....
.....
.....

7.4. Kokiai visuomenės grupei skiriamas projektas

.....
.....
.....
.....
.....

7.5. Kokių rezultatų tikėtės ir koks bus įgyvendinto projekto poveikis numatytai visuomenės grupei (aplinkai)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

7.6. Kokią numatote projekto perspektyvą, galimą tęstinumą bei įgytos patirties skleidimo galimybę kitoms nevyriausybiniams organizacijoms

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

9. Papildoma informacija ir dokumentai

Organizacijos identifikavimo kodas ir kopija

Organizacijos banko rekvizitai

Rekomendacinis raštas

Pagrindinių vykdytojų gyvenimo aprašymai

Projekto vadovo parašas

.....

Data.....

Projekto numeris _____ Eksperto inicialai _____

Organizacijos pav.(galima trumpinti) _____

	Galimas balų sk.	Surinktų balų sk.
Projekto samprata <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar manote, jog projektas atitinka prioritetines programos sritis ▪ Ar projektas tinkamai parengtas ir NVO yra išgilinusi į problemas bei esamą situaciją ▪ Ar sprendžiamos problemos šiandien yra aktualios 	10	
Visuomenės poveikio grupės <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar tikslingai pasirinkta poveikio grupė ▪ Ar poveikio grupių padėtis pateisina tokio projekto įgyvendinimą 	10	
Projekto tikslai <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar projekto tikslai yra aiškūs ▪ Ar tikslai atitinka minimos poveikio grupės poreikius 	10	
Žmogiškieji resursai <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar tinkamai pasirinkti partneriai (jei yra) ▪ Ar tinkamai parinktas personalas ir ar yra pakankama jo kompetencija 	10	
Veikla <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar apibūdinta veikla padės pasiekti iškeltus tikslus ▪ Ar projektą vykdo kelios organizacijos 	15	
Laukiami rezultatai <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar projekto poveikis minėtoms žmonių grupėms bus ilgalaikis, ar darys tik trumpalaikį poveikį ▪ Ar projektas neturės neigiamų padarinių ▪ Ar manote, jog projektas bus įgyvendintas 	15	
Tvarkaraštis <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar projekto įgyvendinimo planas yra realus bei konkretus 	10	
Biudžetas <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ar biudžetas atitinka veiklą bei projekto tikslus ▪ Ar biudžetas realus bei teisingai apskaičiuotas ▪ Ar pritraukiamos lėšos iš kitų šalių 	20	
Bendra balų suma	100	

Įvertinimas: nuo 65% iki 100% – projektas rekomenduotinas

nuo 50% iki 64% – projektas priimtinas

mažiau nei 50% – projektas atmestinas

Eksperto rekomendacija:

TELŠIŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS

DĖL TELŠIŲ RAJONO NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ (NVO) TARYBOS NUOSTATŲ PATVIRTINIMO

2001 m. spalio 5 d. Nr. 209

Telšiai

Telšių rajono savivaldybės taryba nusprendžia:

1. Patvirtinti Telšių rajono nevyriausybinių organizacijų (NVO) tarybos nuostatus ir prie jų esančius priedus:
 - 1.1. Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto tvarka.
 - 1.2. Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto sutarties forma.
 - 1.3. Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Telšių rajono savivaldybės biudžeto paraiškų forma.
 - 1.4. Savivaldybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo bei projektų įgyvendinimo tvarka.
 - 1.5. Nevyriausybinių organizacijų programų finansavimo prioritetai,
 - 1.6. Nevyriausybinių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Savivaldybės biudžeto paraiškų vertinimo kriterijai.

Danielius Rupšys

G.Sabeckis, 829846252

Nevyriausybių organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Telšių rajono Savivaldybės biudžeto

TVARKA

I. Bendroji dalis

Nevyriausybių organizacijų tikslinių programų finansavimo tikslas – skatinti Telšių rajono bendruomenės iniciatyvas, bendruomenės saugumą, jaunimo užimtumą, demokratijos vystymą, šeimų stiprinimą, viešųjų paslaugų teikimą ir tenkinti kitus svarbius visuomenės poreikius. Šia tvarka siekiama suteikti visoms nevyriausybinėms organizacijoms galimybę kreiptis ir viešo konkurso keliu gauti Savivaldybės finansinę paramą jų tikslinėms programoms vykdyti.

Nevyriausybių organizacijų tikslinių programų finansavimo šaltiniai – Biudžeto lėšos ir kiti Telšių rajono savivaldybės fondai, kurių nuostatai leidžia finansuoti nevyriausybių organizacijų programas.

Tarybos skirtas biudžeto lėšas administruoja meras (arba fondo valdytojas).

II. Nevyriausybių organizacijų finansavimo principai:

- 1. Viešumo principas:** paraiškų vertinimo kriterijai, prioritetai, paraiškų priėmimo tvarka, terminai, konkursų data ir atsakingi už paraiškų priėmimą tarnautojai skelbiami viešai.
- 2. Konkurencingumo principas:** tikslinės programos atrenkamos viešo konkurso keliu atsižvelgiant į prioritetus (5 Priedas).
- 3. Planavimo principas:** lėšų poreikis tikslinėms programoms finansuoti biudžetinėmis metais nustatomas pagal nevyriausybių organizacijų pateiktas paraiškas iki kitų metų biudžeto patvirtinimo.
- 4. Atsiskaitomumo principas:** finansavimą gavusi organizacija pagal nustatytus terminus atsiskaito Savivaldybei ir visuomenei apie lėšų panaudojimą ir pasiektus rezultatus.

III. Lėšų poreikio nevyriausybių organizacijų finansavimo kitiems biudžetiniams metams nustatymas:

5. Nevyriausybines organizacijos paraiškas finansavimui gauti pateikia Savivaldybės administracijos tarnautojui, kuruojančiam nevyriausybines organizacijas iki spalio 31 d.. Paraiškos 3 egzemplioriais pateikiamos užkljuotame voke, ketvirtas su registracijos žyma grąžinamas paraiškos pateikėjui.

6. Pateiktas paraiškas nagrinėja ir vertina patariamąsios ekspertų komisijos, suformuotos nevyriausybiųjų organizacijų veiklos sričių projektams vertinti. Jose turi būti ne mažiau kaip 5 ir ne daugiau kaip 9 nariai. Šių komisijų nuostatus, narių skaičių ir sudėtį tvirtina Telšių rajono NVO taryba.
7. Komisija iki lapkričio 15 d. atlieka paraiškų vertinimą bei atranką ir pateikia Valdybai lėšų poreikį, reikalingą nevyriausybiųjų organizacijų tikslinėms programoms finansuoti.
8. Valdyba teikia Tarybai lėšų poreikį dėl nevyriausybiųjų organizacijų tikslinių programų finansavimo kitais biudžetinėmis metais.

IV. Paramos lėšos:

9. Konkrecias paraiškas paraiškų vertinimo komisija atranka po biudžeto patvirtinimo ar fondų samatų patvirtinimo, vadovaudamasi numatytais paraiškų vertinimo kriterijais (6 Priedas) ir komisijos darbo reglamentu.
10. Sutartis su nevyriausybinėmis organizacijomis dėl finansavimo komisijos teikimu pasirašo meras.
11. Tikslinių programų finansavimo lėšų buhalterinę apskaitą vykdo buhalterinės apskaitos skyrius.
- V. Kontrolė ir atskaitomybė
12. Lėšos tikslinėms programoms finansuoti pervedamos į Nevyriausybines organizacijos biudžetinę sąskaitą, vadovaujantis sutartimi tarp Nevyriausybines organizacijos ir Savivaldybės mero (2 Priedas).
13. Lėšų panaudojimo kontrolę atlieka Kontrolieriaus tarnyba.
14. Nevyriausybines organizacijos kartą per ketvirtį (vykdant ilgalaikę programą, o trumpalaikę ją užbaigus) buhalterinės apskaitos skyriui pateikia nustatytos formos finansines ataskaitas.
15. Organizacijos, gavusios paramą, rajono žiniasklaidoje pateikia informaciją apie programos įgyvendinimą ir nurodo finansavimo šaltinį.
16. Nepanaudotos lėšos grąžinamos į biudžetą arba tikslinę programą finansavusį fondą iki gruodžio 31 d.
17. Nevyriausybine organizacija, pateikusi klaidingas žinias apie savo veiklą, ne pagal paskirtį panaudojusi lėšas ar kitaip pažeidusi finansines tikslinių programų finansavimo nuostatus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir vienerius metus netenka teisės dalyvauti paraiškų finansavimo konkurse.

Nevyriausybių organizacijų tikslinių programų, finansavimo iš Savivaldybės biudžeto sutartis Nr.

Telšiai 200 m. mėn. d.

Telšių rajono savivaldybė, atstovaujama rajono mero Danieliaus Rupšio ir, toliau vadinama Organizacija, atstovaujama, Sudarė šią sutartį projektui ".....", kurio planinė išlaidų sąmatinė vertėLt., vykdyti.

1. Savivaldybė įsipareigoja:

- 1.1. Finansuoti iš Savivaldybės nevyriausybių organizacijų veiklos programai skirtų asignavimųLt tokius projekto vykdymo išlaidų sąmatos punktus:
 - 1.1.1Lt;
 - 1.1.2Lt.
- 1.2. Šios sutarties 1.1 punkto nurodytas lėšas perversti į organizacijos biudžetinę sąskaitą.

2. Organizacija įsipareigoja:

- 2.1. Skirtus tikslinius biudžetinius asignavimus naudoti tik sutarties 1.1 punkte nurodyta paskirtimi.
 - 2.1.2 Projektą (ar dalį projekto) įgyvendinti ikid.
 - 2.1.3. Savivaldybei pareikalavus ne vėliau kaip per 5 darbo dienas pateikti išsamią informaciją apie projekto įgyvendinimo eigą, planuojamu ir įvykdytus projekto renginius .
 - 2.1.4. Kartą per ketvirtį ir pasibaigus projekto vykdymui, iki organizacija turi atsiskaityti už gautų lėšų panaudojimą Savivaldybės buhalterinės apskaitos skyriui, pateikdama Finansų ministerijos patvirtintą išlaidų sąmatos vykdymo apskaitos formą Nr. 2, visų pirminių buhalterinių dokumentų, patvirtinančių padarytas išlaidas, kopijas patvirtintas organizacijos antspaudu ir organizacijos vadovo parašu.

2.1.5. Įgyvendinus projektą, nepanaudotas lėšas iki 200...m. gruodžio 31 d. gražinti į Savivaldybės sąskaitą. Organizacija taip pat privalo gražinti gautas lėšas, jei dėl kokių nors priežasčių organizacija nebegali vykdyti projekto.

KITOS SĄLYGOS:

3. Sutartis gali būti keičiama arba papildoma tik raštišku susitarimu.
4. Sutartis gali būti nutraukta Savivaldybės iniciatyva, jai nutarus, kad organizacija nevykdo sutarties įsipareojimų taip pat pačios organizacijos iniciatyva. Apie ketinimą nutraukti sutartį šalis pranešti ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį. Nutraukus šią sutartį, organizacija per 15 dienų nuo sutarties nutraukimo dienos gražina visą šiam projektui ar projekto daliai gautą ir nepanaudotą iš Savivaldybės biudžeto lėšų sumą.
5. Visi dėl šios sutarties kilę ginčai sprendžiami šalių susitarimu arba teismine tvarka.
6. Sutartis sudaryta 2 egzemplioriais, kiekvienai šaliai po vieną.

ŠALIŲ ADRESAI IR REKVIZITAI

Nevyriausybinų organizacijų tikslinių programų finansavimo iš Telšių rajono Savivaldybės biudžeto

PARAIŠKOS FORMA

1. Organizacijos pavadinimas,

1.1.jos tikslas, uždaviniai

2. Organizacijos adresas

Telefono Nr. _____

fakso Nr _____

El.paštas _____

3. Atsakingo asmens vardas, pavardė, pareigos

4. Organizacijos narių skaičius _____,

etatiniai darbuotojai _____

savanoriai _____

5. Patalpos: savos, nuomojamos ar naudojamos pagal panaudos sutartį (pabraukite tinkamą variantą)

INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

(Projekto aprašymas neturi viršyti 4 psl.)

6. Projekto pavadinimas

7. Projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos (jei nesutampa su organizacijos vadovo)

8. Projekto tikslas, uždaviniai

9. Trumpas projekte numatytos veiklos aprašymas

10. Numatomas projektodalyvių skaičius

11. Tolesnės projekto plėtros galimybės

12. Kaip bus informuojami gyventojai apie projektą

13. Projekto įgyvendinimo personalas (žr. priedus)

14. Kokie konkretūs rezultatai bus pasiekti įgyvendinus projektą

- 15. Projektui reikalinga suma
- 16. Iš Savivaldybės prašoma suma
- 17. Biudžetas:

Eil. Nr.	Išlaidų rūšis	Lėšos, prašomos iš Savivaldybės, suma , Lt	Kitų šaltinių lėšos suma, Lt	Organizacijos įnašas
	Iš viso:			

Pastaba: Išlaidos turi būti detalizuojamos (aprašymas vieneto kiekis , kaina).
Biudžete neatitinkančios išlaidos yra draudžiamos.

Kiti finansavimo šaltiniai

200 m mėn. d.

ORGANIZACIJOS VADOVO PARAŠAS

A.V

Būtinai priedai:

- 1. Programos vadovo ir vykdytojų CV
- 2. Banko rekvizitai.
- 3. Metinės ataskaitos kopija, nurodant, kiek lėšų gauta iš Savivaldybės praėjusiais metais.
- 4. Registracijos pažymėjimo kopija.
- 5. Nurodykite kitų rėmėjų, dalyvaujančių finansuojant projektą, suteiktą ar planuojamą suteikti paramą patvirtinančius dokumentus.

SAVIVALDYBĖS IR NVO BENDRADARBIAVIMO BEI PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO

TVARKA

Eil. Nr.	Darbai	Data	Vykdytojas
1.	Sudaroma paraiškų vertinimo komisija	Iki birželio 1d.	Telšių rajono Savivaldybės meras NVOT
2.	Skelbia konkursus žiniasklaidos priemonėse	Nuo liepos 1d. iki spalio 1d.	Savivaldybė Ekspertų komisija
3.	Ruošia projektus	Iki spalio 31d	NVO
4.	Svarsto paraiškas ir priima galutinį sprendimą dėl teikimo rajono Valdybai	Iki lapkričio 15 d.	Ekspertų komisija
5.	Tvirtina biudžeto eilutę, kurioje numatomos lėšos NVO projektams	Tvirtinant biudžetą	Rajono Taryba
6.	Galutinis projektų peržiūrėjimas ir lėšų poreikio derinimas su biudžetu	Gruodžio mėn.	Savivaldybė ir NVO
7.	Sutarčių tarp Savivaldybės ir NVO pasirašymas	.	
8.	Įgyvendina projektus	Metų eigoje	NVO
9.	Kontroliuoja lėšų naudojimą	Nuolat	Tarybos kontrolierius
10..	Pateikia išvadas, apibendrinimus, pasiūlymus	Iki vasario 1d.	Komisija

VILNIAUS MIESTO VALDYBA

SPRENDIMAS Nr. 1739V

2000 09 14

Dėl Nevyriausybinių organizacijų projektų dalinio finansavimo iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto ir nebiudžetinių lėšų tvarkos tvirtinimo

Vilniaus miesto valdyba n u s p r e n d ž i a :

Patvirtinti Nevyriausybinių organizacijų projektų dalinio finansavimo iš Vilniaus miesto savivaldybės biudžeto ir nebiudžetinių lėšų tvarką (pridedama).

Meras

Rolandas Paksas

PATVIRTINTA

Vilniaus miesto valdybos

2000 m. rugsėjo 14 d.

sprendimu Nr. 1739V

NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ PROJEKTŲ DALINIO FINANSAVIMO IŠ VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO IR NEBIUDŽETINIŲ LĖŠŲ TVARKA

1. Vilniaus miesto tarybos komitetai pagal savo kompetenciją Vilniaus miesto savivaldybės (toliau - Savivaldybė) dalinių teikimu apsarsto ir patvirtina nevyriausybinių organizacijų (toliau - organizacijos) projektų kitų metų dalinio finansavimo prioritetus.
2. Savivaldybės daliniai per žiniasklaidą skelbia organizacijų projektų dalinio finansavimo konkursą bei prioritetus.
3. Savivaldybės daliniai pagal Vilniaus miesto valdybos (toliau - Valdyba) patvirtintus organizacijų finansavimo iš tam daliniui skirtų asignavimų konkurso nuostatus ne trumpiau kaip 6 savaites nuo konkurso paskelbimo datos priima organizacijų paraiškas (3 egzempliorius) dėl projektų dalinio finansavimo (priedas - 6 lapai).

4. Organizacijų konkursui pateiktus projektus vertina Vilniaus miesto mero potvarkiu sudarytos projektų vertinimo komisijos.
5. Projektų vertinimo komisijų išvados pateikiamos atitinkamiems Vilniaus miesto tarybos komitetams.
6. Galutinį organizacijai skirtų lėšų dydį pagal komiteto rekomendaciją tvirtina Valdyba, Vilniaus miesto tarybai patvirtinus Savivaldybės biudžetą.
7. Savivaldybės daliniai, remdamiesi Valdybos sprendimu, patvirtina projekto išlaidų sąmatas, sudaro su organizacijomis sutartis dėl finansavimo, Savivaldybės lėšų tikslinio panaudojimo bei projektų vykdymo kontrolės.
8. Organizacijos kartą per ketvirtį pateikia Savivaldybės daliniui nustatytos formos projekto išlaidų sąmatos vykdymo apyskaitas, kartą per pusę metų - projekto vykdymo ataskaitas.
9. Savivaldybės daliniai, sudarę sutartis su organizacijomis, kontroliuoja, kaip vykdomi projektai, bei teikia Valdybai pasiūlymus dėl projektų tęstinumo arba finansavimo nutraukimo.
10. Nevyriausybių organizacijų projektų daliniam finansavimui skirtų savivaldybės biudžeto ir nebiudžetinių lėšų panaudojimo finansinę kontrolę vykdo Vilniaus miesto savivaldybės kontrolieriaus tarnyba.

Priedas

Nr. _____

PARAIŠKA

IŠ DALIES FINANSUOTI NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS PROJEKTĄ IŠ VILNIAUS SAVIVALDYBĖS BIUDŽETO m.

I. PROJEKTO PAVADINIMAS

.....
.....
.....

II. INFORMACIJA APIE PAREIŠKĖJĄ

1. Organizacijos pavadinimas

.....
.....

2. Organizacijos steigėjas

3. Organizacijos vadovas

4. Organizacijos kodas

5. Registravimo vieta ir laikas

6. Organizacijos adresas

TelefonasFaksas

Elektroninis paštas

7. Banko rekvizitai

8. Projekto vadovo vardas, pavardė, pareigos

9. Adresas susirašinėti

Indeksas:.....

10. Turimi išteklių (patalpos, transportas ir kt.)

11. Papildoma informacija

12. Paraiškos priedai:

12.1. organizacijos nuostatų ir registracijos pažymėjimo kopijos;

12.2. dvi projekto rekomendacijos (vaikų užimtumo projektams būtinos Vaikų teisių apsaugos tarnybos rekomendacijos).

III. INFORMACIJA APIE PROJEKTĄ

1. Projekto tikslai

.....
.....
.....
.....
.....

2. Projekto uždaviniai

.....
.....
.....
.....
.....

3. Projekto pagrindimas

.....
.....
.....
.....
.....

4. Projekto dalyvių (klientų) apibūdinimas

.....
.....
.....

5. Dalyvių skaičius

6. Projekto įgyvendinimo būdai

.....
.....
.....
.....

7. Projekto koordinatoriaus kvalifikacija

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Organizacijos patirtis vykdant analogiškus projektus

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

9. Projekto vykdymo laikotarpis

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Laukiami projekto įgyvendinimo rezultatai

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

11. Bendras projekto biudžetas 2000 m.

12. Kiti projekto finansavimo šaltiniai

Eil. Nr.	Rėmėjas	Paramos dydis	Paramos statusas

13. Iš prašomos lėšos
(Savivaldybės dalinio pavadinimas)

14. Projekte dalyvaujantys savanoriai

Eil. Nr.	Veiklos sritis	Savanorių skaičius
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
Iš viso:		

IV. PROJEKTO KALENDORINIS PLANAS

Mėnuo	Darbai	Pastabos
Sausis		
Vasaris		
Kovas		
Balandis		
Gegužė		
Birželis		
Liepa		
Rugpjūtis		
Rugsėjis		
Spalis		
Lapkritis		
Gruodis		

V. _____ m. IŠLAIDŲ ŠAMATA

Kodas	Išlaidų pavadinimas	Metinė suma	Iš jų ketvirčiai			
			I	II	III	IV
1	Paprastosios išlaidos					
1.01.	Išlaidos prekėms ir paslaugoms					
1.01.1.01.	Darbo užmokestis					
1.01.2.01.	Inašai socialiniam draudimui					
1.01.3.	Kitos išlaidos prekėms ir paslaugoms					
1.01.3.01	Mityba					
1.01.3.02	Medikamentai					
1.01.3.03.	Šildymas					
1.01.3.04.	Elektros energija					
1.01.3.05.	Ryšių paslaugos					
1.01.3.06.	Transporto išlaikymas					
1.01.3.07.	Minkštasis inventorių					
1.01.3.08.	Spaudiniai					
1.01.3.09.	Kitos prekės					
1.01.3.10.	Komandiruotės					
1.01.3.11.	Miestų ir gyvenviečių viešasis tūkis					
1.01.3.12.	Kitos išlaidos					
1.02.	Skolų palūkanos					
1.02.2.01.	Ne valdymo subjektams					
1.02.3.01.	Užsienio subjektams					
1.03.	Subsidijos ir kitos pervedamos lėšos					
1.03.1.	Subsidijos					
1.03.1.01.	Gamintojams					
1.03.1.02.	Finansinėms institucijoms					
1.03.1.03.	Kitiems subjektams					
1.03.3.01.	Pervedamos lėšos pelno nesiekiančioms institucijoms					
1.03.4.	Parama šeimoms					
1.03.4.01.	Stipendijos					
1.03.4.02.	Kitą paramą					
	Iš viso paprastosios išlaidos					
2	Nepaprastosios išlaidos					
2.04.	Pagrindinio kapitalo įsigijimas					
2.04.1.	Statyba					
2.04.1.01.	Gamtosaugos objektai					
2.04.1.02.	Kiti statybos objektai					
2.04.2.01.	Žemės gerinimas					
2.04.3.01.	Pagrindinių priemonių įsigijimas					
2.04.4.01.	Projektavimo darbai					
2.05.1.01.	Strateginių ir neliečiamų atsargų sudarymas					
	Iš viso nepaprastosios išlaidos					
	Iš viso (1+2)					

Organizacijos vadovo vardas, pavardė, parašas

Vyr. buhalterio vardas, pavardė, parašas

A.V.

Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė

Leidinį sudarė	A. Kučikas V. Pivoraitė
Kalbos redaktorė	G. Žemaitienė
Teksto maketuotojas	Š. Paulikas
Tiražas	1000 egz.
Užsakymas	1/308
Išleido	Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras, A.Jakšto 9, 309-311, LT-2001 Vilnius
Spausdino	R. Daugėlos firma "DIREMTA" Draugystės g. 19, LT-3031 Kaunas tel. (8 27) 409010, faksas (8 27) 409019 El. paštas diremta@diremta.lt http://www.diremta.lt